A.

PG
1396
.S78
S92

OSEBINE

DANAŠNJEGA STATIVSKOGA NARJEČJA

NAPISAO

PROF. R. ŠTROHAL

(Prestampano iz izvješća kr. realne gimnazije u Rakovcu.)

Karlovac 1889.
Tiskara Ivana Nep. Prettnera.

ES

PG
1396
.578
592

1022723-235

Osebine današnjega stativskoga narječja.

(Nastavak 2.)*

Napisao prof. R. Strohal.

III. Sa syntaktične strane.

1. Poraba i značenje vrsta rieči,

i to:

A. Samostavnika.

a) Samostavnik rabi kadkada u stativskom narječju u attributu mjesto pridavnika ili participa perfecta passiva, tako u primjerima: *vranac konj (= vrani konj*, equus ater), sr. *na svojih vrancih konjih* (loc. pl.) p. 258. l. 11. i 35., *brati oderanci (= braća oderana)*, sr. *i odpelje ga k tim svojim bratom oderancem* p. 192. l. 9., *ostavil sam se pri svojih bratih oderancih* p. 192. l. 12., *odpeljal sam konje, kola i vino k onim oderancem bratom mojim* p. 192. l. 21., *neg ih je lipo ravno odignal k tim svojim bratom oderancem* p. 192. l. 28., *odignal sam jih k onim oderancem bratom mojim* p. 192. l. 31., *siromak putnik (= siromašni putnik)*, sr. *to je jedan siromak putnik* p. 53. l. 5., *bedak brat (= bedasti brat)*, sr. *i onemu bedaku bratu su rekli* p. 189. l. 31. itd.

b) Samostavnik s priedlogom *od* ili *iz* rabi kadkada u stativskom narječju mjesto pridavnika, te stoji pravilno iza samostavnika, koga pobliže označuje, tako u primjerima: *vrata od ormara* p. 54. l. 38., *vrata od grada* p. 130. l. 22., *onemu (ditetu) od dikle* p. 128. l. 6., *pripravil je on svoj bradešnjak iz gać* p. 138. l. 7., *ja sam pripravil svoj bradešnjak iz gać* p. 139. l. 10., *pak je sel na kitu od jabuke* p. 146. l. 28., *srdce*

---

* I. dio (glasoslovlje) ove radnje štampan je u izvješću ovoga zavoda koncem predprošle školske godine, a II. dio (oblikoslovlje) koncem prošle školske godine. Ko što u prvom i drugom dielu te radnje, tako i ovdje potvrdjujem pojedine osebine primjerima iz moje knjige: **Hrvatskih narodnih pripoviedaka knjiga I.: Narodne pripoviedke iz sela Stativa. Sabrao prof. R. Strohal Na Rieci 1886.**

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES

od janjeta p. 147. l. 32., *pobrala srebro i zlato od pajšćoglavcev* p. 155. l. 12., *vrata od komore* p. 247. l. 29. itd.

c) Poraba i značenje samostavnika *stvar* (res) je u stativskom narječju raznovrstna, tako:

α) kada imade uza se pridavnički attribut (pridavnik ili brojnik), rabi mjesto srednjega roda dotičnoga pridavničkoga attributa, te pokazuje nešto nepoznata ili neodredjena, kao u primjerima: *al je nima al je kršćanska stvar, neka mene doma čeka* p. 24. l. 7., *al je nima al je kršćanska stvar, tirajte ju proć* p. 24. l. 10.

β) kada imade uza se kao attribut pridavničko zaime, rabi mjesto dotičnoga samostavničkoga zaimena srednjega, roda, kao u primjeru: *da ti bu jedna stvar progovorila* p. 8. l. 30.

Primjetba. O rieči *jedan* sr. kod glavnih brojnika tačku *χ*.

γ) kadkada pokazuje nešto obćenita i neodredjena i onda, kada ne imade nikakova attributa, kao u primjeru: *jer sam doznal stvari, koje ne bi bil nikud doznal* p. 15. l. 30.

δ) znači često „*posao*", kao u primjeru: *ja sam svoje stvari dobro učinil* p. 15. l. 17.

d) Samostavnici, koji dočimaju glasom *a*, te pokazuju mužku glavu, rabe u stativskom narječju u singularu uviek, a u pluralu i dualu (u koliko je dual u stativskom narječju sačuvan) pravilno ko rieči mužkoga roda, tako u primjerima: *kaže on svojemu slugi: sluga moj* p. 84. l. 8., *za malo cajta poslal je on slugu svojega gledat* p. 103. l. 20., *jimali su dva sluge* p. 137. l. 22., *u jutro rano išli su orat ti dva sluge* p. 138. l. 12., *jimal je dva sluge* p. 139. l. 25., *gospodin bog rekal je jednomu slugi* p. 153. l. 6., *odmah su to donesli sluge* p. 231. l. 39. i p. 234. l. 1., ali ipak, premda riedko, rabe u pluralu i dualu i ko rieči ženskoga roda, tako u primjeru: *on je jimal dvi sluge pri sebi* p. 83. l. 21.

e) Samostavnik *slovo* (litera) jeste u pluralu ženskoga roda, tako u primjerima: *i tote je bil stup, a na tem stupu zlate slove* p. 150. l. 25., *dok je došal do onega stupa, na kem jesu zlate slove bile* p. 152. l. 7.

Primjetba. O sklonitbi te rieči sr. lanjsko izvješće str. 11 primjetbu 10.

f) Samostavnik *večer* (vesper, vespera) jeste u nominativu, accusativu i vocativu sg. pravilno mužkoga roda, tako u primjerima: *dobar večer, majko* p. 6. l. 13., *dobar večer* (acc.) p.

9. l. 7., *taj isti večer došal je onaj sa svilenom maramom* p. 58, l. 36., *drugi večer prošla je ona opet u prelo* p. 142. l. 32. itd., a u ostalim padežima je ženskoga roda, tako: *i te večeri došal je i njoj dragi* p. 142. l. 32., dapače i u accusativu je kadkad ženskoga roda, tako u primjerima: *i treću je večer njega grof poslal* p. 111. l. 35., *išle su saku večer u prelo* p. 142. l. 25.

Primjetba. O sklonitbi te rieči sr. lanjsko izvješće str. 13 primjetbu 2.

g) Strane rieči imadu kadkada praedicat u srednjem rodu, ma da one i nisu srednjega roda, tako u primjeru: *onim drugim hajdukom vidilo se dug cajt* p. 54. l. 19.

h) U stativskom se narječju zamjenjuje kadkada plural nekih samostavnika singularom imena skupnih. Ta se imena skupna svršuju:

α) na *a*, tako:

ditca, kao u primjerima: *na tu ditcu jimala je brigu njezina svekrva* p. 7. l. 4., *on sanduk s tum ditcum* p. 7. l. 18., *a ta ditca jimala su zlatne nohte i zlatne vlasi* p. 7. l. 24., *ide ona svojum ditcum* p. 19. l. 34., *nije li grihota razmetat ovakovu ditcu, otca i mater* p. 19, l. 39. itd.

gospoda, kao u primjerima: *ja sam ju tražil med gospodum* p. 6. l. 18., *jutro dan pozval je on su gospodu* p. 18. l. 32., *gdi su bili krigsministri, generali, sakojaka gospoda i njegova stara majka* p. 18. l. 35., *kaj vi, gospodo moja, mislite* p. 18. l. 36., *dragi moji svati i gospoda* p. 59. l. 21., *e, gospodo moja, kad ste si zadovoljni, pak nek ide* p. 59. l. 28., *dobar večer, moja gospodo i svatovi* p. 60. l. 1., *pak govori toj princezi pred som gospodom i svatovi* p. 60. l. 6. itd.

Primjetba. 1. Diminutiv od *ditca* glasi *ditčica*, sr. primjere: *razgovarali su se oni, te dvoje ditčice* p. 28. l. 16., *pital je on tu ditčicu* p. 29. l. 14., *ta ditčica mu odmah povidaju* p. 29. l. 16., *on je itak tu ditčicu nagovoril, da naj s njim ideju i da se naj niš ne bojiju* p. 29. l. 26. itd.

Primjetba 2. Skupno se ime *ditca* sklanja u nekim padežima u pluralu kao rieči ženskoga roda *a* osnova (sr. o tom lanjsko izvješće str. 15. primjetbu 3.), tako u primjerima: *njegova žena je jimala četiri žive ditce* p. 76. l. 4., *kad je ona ditcam kruh davala* p 76. l. 11.

Primjetba 3. Samostavnik *brat* (frater) imade u stativskom narječju redovito plural (a ne skupno ime *braća*), tako u primjerima: *Biserko odpeljal iz pakla svoje brate i sestru* p. 80. l. 27, *ali, moji brati, ja vam ne bum znala, kamo odnest jist* p 80. l. 31., *kad su njeji brati u večer doma došli* p. 81. l. 1., *i tako su prošli dalje ti tri brati* p. 94. l. 3., *pustili su ti tri brati tega popa* p. 94. l. 18., *i veli svojim bratom* p. 94. l. 21., *i od-*

pelje ga k tim svojim bratom oderancem p. 192. l. 9., *ostavil sam se pri svojih bratih oderancih* p. 192. l. 12. itd.

β) na *ad*, tako *zvirad*, kao u primjerima: *u vrtu je jimal taj princ sakojake zviradi* p. 8. l. 2., *tebi se ne bu triba kod mene trudit za zviradum* p. 8. l. 16., *i da ti u njegovem vrtu slobodno zvirad tučeš* p. 14. l. 13. itd.

γ) na *je*, tako:

zvirje, kao u primjerima: *to zvirje je se zaspalo* p. 47. l. 13., *i našal je svoga brata kamenitega i se njegovo zvirje kamenito* p. 49. l. 25., *i taj brat peljal je sobum svoje zvirje* p. 49. l. 26., *al me je strah tvojega zvirja* p. 50. l. 5., *pak je samo malo mahnil nad zvirjem svojim* p. 50. l. 9. itd.

perje, kao u primjeru: *ja nis nikega vidil, neg u jutro perje pod jabukum* p. 146. l. 9.

zrnje, kao u primjeru: *i nabral si je putem crnega habtovega zrnja* p. 196. l. 23.

drvlje, kao u primjeru: *to mi se je se drvlje srušilo* p. 211. l. 27.

košće, kao u primjerima: *na jednu stran je opalo košće* p. 104. l. 35., *i najzad je prošla za oltar i jela je košće* p. 109. l. 39., *a to je on opet spazil u zvoniku samo košće* p. 111. l. 30., *koj jima hižu od kršćanskega košća* p. 79. l. 16 i 23. itd.

lišće, kao u primjeru: *pofalilo mi je lišća* p. 98. l. 7.

kiće, kao u primjeru: *pod jabukum je našal samo jabuke i kiće* p. 145. l. 33.

trnje, kao u primjeru: *a okoli te lipe je bilo samo trnje* p. 105. l. 25.

Primjetba. Samostavnik *kamen* (lapis) imade pored skupnoga imena *kamenje* ili *kamanje* (sr. primjere u glasoslovlju kod samoglasa *a* u tački *e* i u primjetbi k toj tački) redoviti plural, kao u primjerima: *pak prične kamene odnimat. Odnimal je kamene se od jednega do drugega, dok ni od sih kamene odnel* p. 229 l. 36. i 37.

δ) na *ina*, tako *zvirina*, kao u primjerima: *ja sam jako umoran sa svojom zvirinom* p. 47. l. 10., *projde on sa tom svojom zvirinom u taj varoš* p. 47. l. 34., *kako su on i brat zvirinu po šumi nalovili* p. 49. l. 10.

i) Abstractni samostavnici rabe kadkada u pluralu, tako u primjeru: *došli jesu . . . staremu kralju glasi* p. 244. l. 16.

j) Strane se rieči (samostavnici) kadkada ne sklanjaju, tako u primjeru: *da ne kaj sgine od preje aliti veš* p. 6. l. 4.

B. Pridavnika.

a) Stativsko narječje razlikuje, kako je to već u oblikoslovlju razloženo, odredjene i neodredjene pridavnike.

b) Odredjeni oblik mogu primiti u stativskom narječju svi pridavnici, dapače i oni posjedovni pridavnici (barem u kosim ili zavisnim padežima), koji ga ne mogu u štokavštini primiti, ko što to pokazuju ovi primjeri: *on dojde do jakševega drva* p. 9. l. 39., *sažali se taj dečkac i jakševemu drvu* p. 10. l. 9., *uzjašil je na tega najboljega otčinega konja* p. 67. l. 35., *najmladja će se udat za najmladjega mlinarevega sina* p. 98. l. 22. *pred vrati leži zmaj i u zmajevem je srdcu ključ od tega varoša* p. 108. l. 32., *kako bi mogal carevega sina sašundrat* p. 236. l. 38., *i kako bi on ostal za carevega sina* p. 237. l. 1.

Primjetba 1. Ovaki posjedovni pridavnici imadu u nominativu i vocativu, te u accusativu sing., kad je jednak nominativu, samo neodredjeni oblik, tako u primjerima: *taj dečkac dohajal je u taj prinčev vrt* p. 8. l. 6., *kad se oni voze pred otčin grad* p. 18. l. 14., *za dug otčev* p. 67. l. 28., *išal je taj carev sin domom* p. 236. l. 27., ali i u kosim padežima, tako u primjeru: *k diveru svomu ali bratu muževljevu* p. 149. l. 10.

Primjetba 2. Posjedovni pridavnici na *ski,* koji dolaze u štokavštini jedino u odredjenom obliku, dolaze u stativskom narječju takodjer u neodredjenom obliku, tako u primjeru; *ostaneš sada pri meni u diki nebeski* p. 230 l. 19.

Primjetba 3. Zaimena posjedovna trećega lica singulara i plurala, koja se u štokavštini drže pravilno pronominalne sklonitbe, povode se u stativskom narječju pravilno za primjerima odredjenih oblika posjedovnih pridavnika (na *ov, ev* i *in)*, te prema tomu nalazimo primjere za genitiv sing.: *njezinega dragega i njegovega inuša* p. 32. l. 24., *iz njihovega dvora* p. 181. l. 30., za dativ sing.: *k njezinemu gospodaru* p. 6 l. 8. *njegovemu gospodaru* p. 47. l. 21., *k njihovemu slugi* p. 181. l. 29., za accusativ sing.: *njegovega otca* p. 26. l. 35., *njihovega školnika* p. 199. l. 8., za local sing.: *u njihovem vrtu* p. 14. l. 13., *na njegovem putu* p. 67. l. 18. itd. Neobičniji su primjeri pronominalne sklonitbe, tako za genitiv sing.: *pol čamca njegova* p. 77. l. 11., za accusativ sing.: *kad je njegova brata sašundrala* p. 49. l. 30.

c) Stativsko narječje zamjenjuje neodredjene pridavnike odredjenima. Neodredjeni pridavnik dolazi ipak:

α) kad je praedicatom u nominativu kod glagola *bit* (esse) i njemu sličnih, kao kod *ostat, postat* itd., tako u primjerima: *mlinar taj bil je jako vesel* p. 7. l. 25., *ti si pametan i mudar* p. 8. l. 27., *kad je on tako srićan ostal* p. 166. l. 23., *kako budeš srićan postal* p. 237. l. 18.

β) kad je praedicatom u accusativu kod glagola *pustit* i njemu sličnih, tako u primjerima: *ali si mi ga živa pustil* p. 245. l. 5., *da ga je pustil živa* p. 245 l. 7., ali dolazi u takom slučaju i odredjeni oblik pridavnika, tako u primjerima: *kaj ćeš me pustit živega* p. 244. l. 10., *pustil ga je . . živega* p 244. l. 11.

γ) ondje, gdje u drugim jezicima ne ima spolnika, ili ako je, a ono je neodredjen, tako u primjeru: *jimaš mi napravit zlat ribnjak* p. 69. l. 18., dapače dolazi kadkada i u stativskom narječju uz neodredjeni pridavnik riеč *jedan* (= njem *ein*), tako u primjeru: *ja sad projdem na jedan kratak cajt* p. 6. l. 35.

Primjetba 1. Kadkada dolazi i u takovom slučaju, dapače iza rieči *jedan* (= njem. *ein*), odredjeni pridavnik, tako u primjeru: *i naložil jedan veliki oganj* p 19. l. 9.

Primjetba 2. Poslije neodredjenoga zaimena *kaj* dolazi pravilno odredjeni pridavnik, kao u primjeru: *čuješ ti, pandur, kaj se je novega dogodilo* p. 73. l. 15.

d) U stativskom narječju rabi kadkada pridavnik kao samostavnik, tako u primjerima: *to je bila šmahnija (voda) neg na nijednem studenu* p. 22. l. 34., *va koj hiži je bila samo jedna stara ženska* p. 63. l. 22., *zazvala je tu žensku k sebi* p. 63. l. 23., *jeli ovudaj projahala jedna ženska i jedan mužki* p. 75. l. 11., *i taj stari ih naputi* p. 128. l. 28., *čuješ, mali, kaj se ti zagledaš okol te ladice* p. 183. l. 11., *mi jimamo danas stranjske* p. 201. l. 35, i p. 202. l. 1., *da će nigdor stranjski dojt* p. 208. l. 10., *čuvale ga samo dvi stare ženske* p. 221. l 11. i 13, *da nisi mogla po kopnem jagod nabrat* p. 225. l. 35, *hodi simo, drago moje* p. 245. l 18., *na tem je brigu stala samo jedna stara ženska* p. 261. l. 2., *odgovorila joj je na to ta stara* p. 261. l. 4. itd.

e) U stativskom narječju rabi posjedovni pridavnik, kad se vlastnik koje osobe ili stvari izražava u stranim jezicima (lat. i grč.) genitivom samostavnika bez dodatka, ako ga dotični samostavnik ima. Takav posjedovni pridavnik postaje:

α) dočetkom *ov (ev)*, tako u primjerima: *jakševo drvo* p. 10. l. 2., *careva ći* p. 57. l. 20., *carevoj ćeri* (dat. sg.) p. 57. l. 7., *otčev dug* p. 68. l. 30., *hruškovu palicu* (acc. sg.) p. 79. l. 17., *debelu jabukovu batinu* (acc. sg.) p. 86. l. 8., *grofova ći* p.

123. l. 14., *ježevu kožu* (acc. sg.) p. 127. l. 19., *kravar je legal na biruševo mesto, a biruš na kravarevo*, p. 139. l. 36., *žigerice galšenjakove* p. 157. l. 2., *careru večeru* (acc. sg.) p. 162. l. 22., *sokač grofov* p. 189. l. 39., *kovačevi ditići* p. 215. l. 25., *cuckove vojske* (gen. sg.) p. 266. l. 22. itd.

β) dočetkom *in*, tako u primjerima: *otčin grad* p. 18. l. 14., *gospinemu ditetu* (dat. sg.) p. 128. l. 5., *kraljičin prstanj* p. 239. l. 33.

γ) dočetkom *j (ji)*, tako u primjerima: *vražje familije* (gen. sg.) p. 74. l. 12, *vražjim brodarum* (dat. plur.) p. 159. l. 22., *vražju jamu* (acc. sg.) p. 171. l. 18, *kokošjem perju* (loc. sg.) p. 177. l. 16.

δ) dočetkom *sk (ski)*, tako u primjerima: *meso bravsko* p. 53. l. 29., *slaninsko meso* p. 53 l. 32., *govedsko meso* p. 53. l. 36., *konjsku kožu* (acc. sg.) p. 103. l. 5., *ciganjsku kožu* (acc. sg.) p. 103. l. 8., *stražu soldačku* (acc. sg.) p. 113. l. 10., *meštriju coprinjsku* (acc. sg.) p. 141. l. 12., *oštarske divojke* (acc pl.) p. 161. l. 1. i 39., *ručečka doba* p. 191. l. 35., *siromaški muž* p. 193. l. 28., *pesme anjgelske* (acc. pl.) p. 228. l. 25., *soldačku vojsku* (acc sg.) p 244. l. 20., *tri srdca junačka* p. 251. l. 11.

ε) dočetkom *n* (= st. bug. ьнъ), tako u primjerima: *jabučno drvo* p. 39. l. 22., *nožni palac* p. 143. l. 6.

ζ) dočetkom *en*, tako u primjerima: *glažrenu goru* (acc. sg.) p. 101. l. 6, *sunčenu i zvizdenu opravu* (acc. sg.) p. 247. l. 11., *lajt vineni* p. 258 l. 24.

η) dočetcima *ov (ev)* i *j (ji)*, tako u primjeru: *bratu muževljevu* (dat. sg.) p. 149. l. 10.

ϑ) dočetcima *ev (ov)* i *sk (ski)*, tako u primjerima: *grofovskih ćeri* (gen. pl.) p. 92. l. 8, *grofovski dvor* p. 144. l. 22., *grofovski sin* p. 145. l. 12, *u knjigah grofovskih* (loc. pl.) p. 180. l. 30., *grofovskega dvora* (gen. sg.) p. 199 l. 2.

ι) dočetcima *en* i *sk (ski)*, tako u primjerima: *vrag paklenski* p. 174. l. 26., *paklensku jamu* (acc. sg.) p. 176. l. 16., *paklenske jame* (gen. sg.) p. 176. l. 17. itd.

Primjetba. U stativskom narječju dolazi ipak kadkada i sam genitiv bez dodatka, a ne posjedovni pridavnik. Amo ubrajam primjere spomenute kod samostavnika u tački *b.*, a pored onih još i primjer: *na dancu vaganice* p. 149. l. 33.

f) Genitiv rabi, a ne posjedovni pridavnik u stativskom narječju, kad se ne kaže samim imenom, da komu što pripada, već mu se dodaje attribut, i to:

α) genitiv bez priedloga, kao u primjerima: *jednega grofa ći* p. 110. l. 35., *žena tega muža* p. 147. l. 11., *tvojega gospona se suho i sirovo* p. 147. l. 20., *žena tega bogatega brata* p. 149. l. 32., *tršće tega gospodara* p. 156. l. 5., *tega fantička mati* p. 169. l. 21., *pred jednega grofa vrata* p. 189. l. 34., *ta žena tega muža* p. 224. l. 7., *otac te princeze* p. 232. l. 25., *po telu te mrtve frajlje* p. 234. l. 13., *moga otca sin* p. 236. l. 33., *materi tega mladega gospona grofa* p. 248. l. 8., *sluge tega gospona* p. 255. l. 5.

β) genitiv sa priedlogom *od*, kao u primjerima: *otac od te frajlje* p. 124. l. 22., *te dvi coprnice od tega muža* p. 135. l. 4., *od tega bogatega brata žena* p. 149. l. 21., *dva vagana novac od bratov svojih* p. 206. l. 13., *otac od te princeze* p. 232. l. 33., *prst od tega galženjaka, a srdce od jednega praseta* p. 244. l. 12. itd.

Primjetba. U štokavštini rabi genitiv, a ne posjedovni pridavnik i onda, kada se na nj proteže odnosno zaime; u stativskom su narječju takovi primjeri veoma neobični, jer uz takav genitiv dolazi u stativskom narječju pravilno pokazno zaime *tàj* ili *onaj*, koja zaimena ne imadu uza taj genitiv svoga pravoga pokaznoga značenja, već rabe ko grčki, njemački ili talijanski spolnik, sr. primjere: *to je bil špital od onega grofa, od kega je bila kći pri hajduki* p. 40. l. 16., *doznal je, da je to špital od onega grofa, od kega je bila kći pri hajduki* p. 40 l. 21.

g) Osobito značenje imade pridavnik *debel*, kada se veli o ženi, *da je debela ostala za kim*, što po prilici latinski znači „*gravidam esse ex aliquo*“, tako u primjerima: *njegova ljuba ostala je debela za njim* p. 7. l. 1., *a ljuba vam je ostala doma debela* p. 16. l. 26., *komoj se je taj mladi grof oženil š njum, moral je projt u vojsku, a ona je ostala debela* p. 23. l. 33. i 34., *žena mu je ostala debela* p. 27. l. 31. itd. Isto po prilici znači: *ostavit ženu debelu*, sr. primjer: *a nju je ostavil doma debelu* p. 13. l. 16.

h) Pridavnik *vridan* sa sponom *jesam*, *bit* znači u stativskom narječju „*mereri, promereri*“ (ein Recht auf Belohnung sich erwerben, oder etwas verschuldet haben), tako u primjerima: *kaj bi bil onaj vridan, koj bi til ovakove dvoje ditce*

sašundrat, i još koj bi od vas kojega ljubu tuliko mučil, da bi se kamenom stvorila p. 18. l. 36.—38. i p. 19. l. 3.—5., *nikaj drugega ne bi bil vridan, neg da bi, koj bi tri hvata drvi zel i naložil jedan veliki oganj, tega živega sunil u taj oganj* p. 19. l. 7. i 8., *kaj bi ona mati vridna bila, ka bi za vujčevu volju dala dite svoje ubit* p. 65. l. 20., *kaj bi ta mati vridna bila, ne bi vridna bila nikaj, neg ki bi ju u hižu zatiral, pak hižu s klinom zabil i upalil ju skupa s hižom* p. 65. l. 22. i 23., *kaj bi on vujac vridan bil, ki bi dal tak iz svoje sestrične napravit* p. 65. l. 25., *kaj bi taj vujac vridan bil, ne bi vridan bil nikaj, neg ki bi ga u hižu zatiral, pak hižu s klinom zabil i upalil ga skupa s hižom* p. 65. l. 27.—29.

i) Pridavnik *potriban* znači u stativskom narječju *„gladan"* (esuriens, fame laborans, pressus), tako u primjeru: *iz škole su došli jako potribni i iskali su nekaj za pojist* p. 43. l. 31.

j) Starobugarski pridavnik радъ i štokavski *rad* ne rabi nikada u stativskom narječju ko pridavnik, pa ni praedicativno u nominativu, već uviek prislovno u obliku *rad* ili *rada*, tako u primjerima: *da bi rad (ona) muža pohodit* p. 65. l. 7., *ja* (m. g.) *ću ti rada dat ono* p. 66. l. 23., *ja* (f. g.) *ću tebe rada uzet* p. 106. l. 31., *ako će mene kad vidit i rad* (*on*) *jimat* p. 107. l. 30., *jako su se rada* (*oni*) *jimali* p. 128. l. 7., *bi l' ti* (m. g.) *još rada kaj tote vidit* p. 151. l. 15., *jimali su se jako rada lisica i vuk* p. 266. l. 31. itd.

C. Brojnika,

i to:

a) glavnih brojnika.

α) *Jedan* (*jen*) rabi u stativskom narječju vrlo često za neodredjeno zaime, grč. *τίς*, lat. *quidam*, kao u primjeru: *tak je bil jedan princ* p. 5. l. 3.; kadkada dapače rabi za neodredjeni spolnik, njem. *ein*, kao u primjeru: *ja sad projdem na jedan kratak cajt* p. 6. l. 35.

Osobitá se poraba rieči *jedan* (*jen*) opaža u izrazu: *kaj za jedan* (= njem. *was für ein*), sr. primjere: *kaj je to za jedan čovik* p. 8. l. 35., *kaj je za jedna stvar pod našum hruškum* p. 23. l. 17., *kaj je to za jedan špitalac* p. 40. l. 24., *kaj je ovo za jedan špitalac* p. 40. l. 27., *kaj si ti za jedan* p. 79. l. 5.,

kaj ti je to za jedan p. 94. l. 38., p. 95. l. 22., p. 96. l. 5., *a kaj si ti za jedan* p. 100. l. 37., *kaj si ti za jedno stvorenje* p. 147. l. 14., *kaj su ovo za jedni* p. 151. l. 19. i 23., *a kaj je ovo za jedna* p. 151. l. 28., *kaj je to za jedna pregreška* p. 218. l. 37., *a kaj si ti za jedna* p. 222. l. 35., *kaj si ti za jedan* p. 228. l. 13., p. 229. l. 17. i 19., *kaj ste vi za jedni ljudi* p. 231. l. 19., *kaj si ti za jedan čovik* p. 233. l. 24., *kaj si ti za jedno božje stvorenje* p. 239. l. 5. itd.

Primjetba 1. Kadkada se kaže u stativskom narječju, premda veoma riedko, mjesto *kaj za jedan*, kad je govor o mužkoj glavi, *koj* ili *do za jedan*, tako u primjeru: *a koj si ti za jedan* p. 222. l. 27.

Primjetba 2. Srednji rod rieči *jedan*, kada znači τίς ili *quidam*, rabi prislovno, te se njime označuje po prilici broj, tako u primjerima: *da te već jedno pet dan ni bilo ovdi* p. 15. l. 39., *i danas još stoji jedno deset koraki pred vašim gradom kameniti kip* p. 17. l. 7., *služil je jedno petnajst let* p. 33. l. 22. itd.

β) Brojevi *jedan, dva, oba, tri* i *četiri* jesu pridavnici, te se slažu sa predmetom, koji se broji, u rodu i padežu.

Jedan (*jen*) rabi pravilno samo u singularu, a u pluralu samo onda, kada imade značenje neodredjenoga zaimena ili spolnika.

Brojnici *dva, oba, tri* i *četiri* imadu predmet, koji se broji, pravilno u pluralu, samo u nominativu, accusativu i vocativu imadu predmet, koji se broji, ako je mužkoga roda, kadkada i u dualu.

γ) Ako je dakle predmet, koj se broji, mužkoga roda, stoji u nominativu, accusativu i vocativu:

αα) u pluralu, tako uz brojnik:

ααα) *dva*, kao u primjerima: *na to se razajdu oni dva* p. 17. l. 31., *kako se dva dečkaci igraju* p. 28. l. 36., *njemu su se ti dva dečkaci jako lipo dopadali* p. 28. l. 37., *mi smo postali lipi dva janjčeki* p. 30. l. 5., *u tem grofovskem gradu su se oni dva oženili* p. 42. l. 26., *kaj su oni dva smislili, to su i učinili* p. 44. l. 4., *razgovaraju se oni dva* p. 56. l. 30., *ti dva cucki bili su uvik polog njega pod posteljum* p. 52. l. 31., *i došli su odmah ti dva cucki* p. 54. l. 16., *pričneju se ti dva, zmaj i taj dečko, karat* p. 56. l. 35., *oni su dva tirali konja čitavu noć* p. 72. l. 16., *kako popojdeju ti dva panduri* p. 73. l. 19., *sada trče dva panduri za nami* p. 73. l. 21., *i zajašu oni dva konja i*

projdu doma p. 75. l. 19., *kad su došli gladni oni dva* p. 92. l. 23. i 29., *a ti dva brati njegovi odpeljali su te tri ćere grofovske* p. 97. l. 19., *da su jih oni dva sami našli* p. 97. l. 20., *da će se oni dva starji venčat* p. 97. l. 22., *i tako su se oni dva razišli* p. 100. l. 6., *i stali su oni dva, konj i sluga* p. 102. l. 33., *u jutro rano išli su orat ti dva sluge i gospodar* p. 138. l. 12., *tako bili su dva brati* p. 158. l. 32., *tako su bili dva brati soldati* p. 163. l. 13., *zame si taj fantičak te dva lonce* p. 170. l. 11., *i njim pušćali svoje dva vagane novac* p. 208. l. 17., *kad je već odkupila dva brate svoje* p. 261. l. 18. itd.

ββ*β*) *oba dva*, kao u primjerima: *podaj mi ognja i moje oba dva brate* p. 211. l. 11. i 23., *i dal mu je ognja i njegove oba dva brate* p. 211. l. 39.

γγγ) *tri*, kao u primjerima: *da joj neka donese s tri zdence vode* p. 22. l. 24., *kako da je voda iz tri zdence* p. 22. l. 30., *u kem su bili gospodari tri vragi* p. 39. l. 22., *kad su izašli ti tri miseci* p. 58. l. 23., *a ona je pripravila tri kable vina* p. 59. l. 31., *tako je bila jedna mati i jimala je tri sine* p. 80. l. 28., *kada sam jimala tri sine* p. 81. l. 18., *a jimala je u podrumu tri kupe novac* p. 85. l. 20., *i oni su se gostili pune tri dane* p. 91. l. 21., *da koji bi se tri našli* p. 92. l. 12., *jedan mlinar jimal je baš tri sine* p. 92. l. 14., *i tako su prošli dalje ti tri brati* p. 94. l. 3., *pustili su ti tri brati tega popa* p. 94. l. 18., *tako je bil jedan grof i on je jimal tri sine* p. 99. l. 11., *jer je već za tri dane moral opet pojt* p. 117. l. 9., *taj kralj jimal je tri sine* p. 145. l. 24. itd.

δδδ) *četiri*, kao u primjerima: *jesu je četiri lonci u ormaru u hiži* p. 54. l. 38., *da bi oni meni dali četiri konje i kočiju* p. 63. l. 3., *kad se je dopeljal na četiri konje* p. 107. l. 14. itd.

ββ) u dualu, tako uz brojnik:

ααα) *dva*, kao u primjerima: *i ona je rodila i jimala dva sina* p. 23. l. 36., *tvoja žena je rodila dva sina* p. 23. l. 39., *tvoja je žena rodila dva mačka* p. 24., l. 5., *da je moja žena rodila dva mačka* p. 25 l. 33., *pak spazi dva lipa janjčića u ditelini* p. 28. l. 24., *ali sam ja vidil dva lipa janjčića* p. 28. l. 26., *i odnesla joj je dva želudca* p. 28. l. 35. i p. 30. l. 7., *kako lipa dva dečkaca sam ja vidil tamo* p. 28. l. 39., *i podmetnila joj dva mačka* p. 29. l. 21., *i oni postali dva lipa janjčića*

p. 29. l. 24., *i oni opet postali dva lipa dečkaca* p. 29. l. 25. *tako su bila dva brata* p. 42. l. 21., *kuliko bi mogli dva konja vozit* p. 43. l. 21., *taj trgovac jimal je dva sina* p 43. l. 30., *kad su to ti dva brata vidili* p. 43. l. 38., *kaj su sada dva komada* p. 48. l. 36. i p. 49. l. 3., *ali ja ću tebi dat jednu sviralu i dva angjela* p. 52. l. 1., *onda je on poslal u nutra ta dva cucka* p. 55. l. 7., *taj stari šalje valje za njimi dva pandura* p. 73. l. 17., *dajte mi dva konja i kočiju* p. 77. l. 27., *najde tu dva starca pišuć* p. 86. l. 21., *neka mi daju najprije moja dva brata nazad* p. 93. l. 34., *dvi se udaju za dva starja sina mlinareva* p. 98. l. 20., *komaj su ona dva zaspali* 132. l. 32., *pak si je kupil za to dva konja i kola* p. 150. l. 17., *ne ću niš nek ona dva lonca* p. 170. l. 5. i 9., *i tako su odnesli Korenu Kovaču dva vraga domom novac* p. 176. l. 28., *oni bi mene rad prevarit kak su i moja dva brata* p. 208. l. 15. itd.

ββ) *oba dva,* kao u primjeru: *i tako su oba dva brata umrila* p. 80. 22.

γγγ) *tri,* kao u primjerima: *i on je jašil tri dana daljine* p. 5. l. 12., *tri dana ste jahali i iskali* p. 16. l. 17., *koj bi tri hvata drvi zel* p. 19. l. 7., *gostili su se još tri dana kod tega princa* p. 20. l. 21., *tri su iverka odletili u jedan kal* p. 36. l. 1., *kadi je on tri vraga ubil* p. 42. l. 22., *u podrumu je jimal on tri kupa novac* p. 85. l. 11., *tri dana već bilo u sobi* p. 86. l. 35., *samo mi kaži za te velike stvari, i to tri najveća griha* p. 88. l. 14. itd.

δδδ) *četiri,* kao u primjeru: *mi imamo četire kupa novac* p. 55. l. 15.

δ) U ostalim padežima (genitivu, dativu, localu i instrumentalu) stoji uz brojnike *dva, oba, tri* i *četiri* predmet, koji se broji, bio on koga mu drago roda, uviek u pluralu, kao:

αα) u genitivu, tako u primjerima: *ostavi jednu od ovih trih mladic* p. 14. l. 29., *itak je bil u strahu polog sih tih dvih čuvarov* p. 53. l. 12., *sto žic iz dvih kudiljic* p. 158. l. 5., *ti si prez svojih trih vagani novac* p. 206. l. 32.

ββ) u dativu, tako u primjerima: *veli joj on se tako kot i onim dvim drugim sestram* p. 95. l. 38., *taj grof je valje naručil sim trim ćeram robu šit* p. 97. l. 22., *išla je ta treta i veli tim*

dvim p. 137. l. 1., *a u toj sobi gore dvim bratom noge do kolena* p. 151. l. 18., *prvi dan da . . . kak i onim dvim bratom* p. 191. l. 31.

γγ) u localu, tako u primjerima: *i dopeljal se je on na četirih konjih i u velikoj kočiji* p. 107. l. 11., *kaj je moral na četirih volih u malin odpeljat* p. 192. l. 4.

δδ) u instrumentalu, tako u primjerima: *i prošal je tamo u jednu lozu hraste sić s još dvimi* p. 81. l. 24., *vudri s timi dvimi mladicami* p. 96. l. 22.

ε) Kada stoji kod brojnika *dva*, *oba*, *tri* i *četiri* priedlog, onda stoji brojnik sa predmetom, koji se broji:

αα) u onom padežu, koji dolazi uz dotični priedlog, tako u primjerima: *ostavi jednu od ovih trih mladic* p. 14. l. 29., *itak je bil u strahu polog sih tih dvih čuvarov* p. 53. l. 12, *sto žic iz dvih kudiljic* p. 158. l. 5., *ti si prez svojih trih vagani novac* p. 206. l. 32., *i dopeljal se je on na četirih konjih i u velikoj kočiji* p. 107. l. 11., *kaj je moral na četirih volih u malin odpeljat* p. 192. l. 4., *i prošal je tamo u jednu lozu hraste sić s još dvimi* p. 81. l. 24., *vudri s timi dvimi mladicami* p. 96. l. 22.

ββ) u accusativu, tako u primjerima: *da joj neka donese s tri zdence vode* p. 22. l. 24., *kako da je voda iz tri zdence* p. 22. l. 30., *taj mladji brat bil je obsiguran sa četiri soldata* p. 164. l. 37., *kad se je dopeljal na četiri konje i na veliki kočiji* p. 107. l. 14.

ζ) Glavni su brojnici od 5—100 skupna imena, s toga imadu predmet, koji se broji u genitivu plurala. Kada se pako nalazi uz te brojeve priedlog, onda stoji predmet, koji se broji:

αα) pravilno u genitivu plurala, a brojnik se ne sklanja, tako u primjerima: *puno je već taj dečkac pretrpil straha i muke kod tih osam straž* p. 11. l. 23., *i vrzi ga kuhat u večer o dvanajst vur* p. 114. l. 13.

ββ) u onom padežu, koji dolazi uz dotični priedlog, brojnik se sklanja, dobiva pridavničku narav, te se slaže sa predmetom, koji se broji, u broju, rodu, i padežu, tako u primjeru: *kaj je tebi težko tote sidit na dvanajstih vanjkuših* p. 59. l. 27.

η) Kod povećih se glavnih brojeva odbija kadkada broj

od veće desetice ili stotice, da se označi manji broj, tako u primjerima: *a to je samo trideset manje jedna glava svinj* p. 204. l. 31., *sad mu iztira trideset manje jednu glav svinj, pak mu veli: „Evo ti dajem ovih trideset manje jednu glav svinj..“* p. 205. l. 12.—14., *sad mu iztira pop trideset manje dvih glav svinj, pak mu veli: Evo ti dajem ovih trideset manje dvih glav svinj..“* p. 206. l. 29. i 30.

ϑ) Ako se na praedicatu razpoznaje rod, stoji uz brojnike od *pet* do *sto* u srednjem rodu singulara, tako u primjerima: *to je na jedanput došlo dvanajst popov u nutra* p. 117. l. 24., *i odbilo je punkt dvanajst vur* p. 167. l. 15., *u toj hiži bilo je opet devet hiž* p. 251. l 37.

ι) Neodredjeni glavni brojnici, koji su složeni sa *lik*, a prvi im je dio zaime, rabe:

αα) pridavno, te pokazuju poput latinskoga „*tantus*“ pored množine i veličinu, tako u primjerima: *odkuda su ovi tuliki prasci došli* p. 126. l. 36., *pak da ne bi za to tulike batine dobil* p. 169. l. 4., *kad jimam tulike knjige* p. 181. l. 16. itd.

ββ) samostavnički, te pokazuju poput latinskoga „*tot*“ više množinu, a predmet, koji se broji, imadu u genitivu plurala, tako u primjerima: *za nikuliko miseci rodila je ona* p. 31. l. 19., *za nikuliko dan došal ga je taj njegov brat trgovac opitat* p. 43. l. 7., *ja bi ti dal tuliko novac za nju* p. 43. l. 21., *kak sam se mučila ovo nikuliko let* p. 119. l. 12., *tako su pripazili još nikuliko noći* p. 144. l. 3., *kad je vidila tuliko cekinov* p. 149. l. 7. i t. d.

h) dielnih brojnika.

α) Dielni brojevi rabe kadkada samostavnički u srednjem rodu, i to:

αα) Kad se ne imenuje predmet, koji se broji, tako u primjerima: *istina je, da je ovo dvoje skupa bilo* p. 48. l. 37., *kojega je on na dvoje razsikal* p. 48. l. 39., *pukal je čamac na dvoje* p. 77. l. 5.

ββ) Kad se imenuje predmet, koji se broji, tako u primjerima: *porodila je ona dvoje ditce snažne, jedno mužko, jedno žensko, oba dvoje jednake spodobe* p. 7. l. 2., *i donesla pod nju*

dvoje mačići p. 7. l. 7., *u to je njegova ljuba porodila dvoje ditce* 13. l. 19., *kaj si meni ovo dvoje ditce od smrti spasil* p. 18. l. 3., *dopelja te dvoje ditce u hižu* p. 8. l. 34., *koj bi til ovakove dvoje ditce sašundrat* p. 18. l. 37., *rodila je dvoje jako lipe ditce sa zlatnimi vlasi* p. 27. l. 33., *i jimali troje ditce* p. 113. l. 35. itd.

β) Dielni brojevi rabe često pridavnički mjesto glavnih brojeva, tako u primjerima: *i podmetnila joj je dvoje mačiće* p. 19. l. 13., *mati mu je jimala prasicu i troje praščiće* p. 123. l. 5., *gospon mu sada natovari na dvoja kola* p. 192. l. 16. itd.

γ) U primjeru: *do kojih je devetero dupla straža* p. 238. l. 36., postaje dielni brojnik *devetero* dodatkom *dupla* (grč. διπλοῦς, lat. *duplus)* množnim brojnikom.

c) r e d n i h b r o j n i k a.

Riečca se *pol* predmeće rado u stativskom narječju rednim, a kadkada i glavnim brojnicima, da se time označi toliko cielih brojeva, koliko se dotičnim rednim ili glavnim brojnikom kaže manje polovicu, tako je n. pr. *pol drugi* $= 1\frac{1}{2}$. U mojoj knjizi ne ima slučajno takova primjera za redne brojnike, ali ima jedan za glavne brojnike, sr. *tuče i pol dvanajst vur* p. 163. l. 34.

D) Zaimena.

a) o s o b n i h z a i m e n a.

α) Zaime treće osobe pravi svoje oblike od zaimena, koje je u staroj bugarštini glasilo и, ꙗ, ѥ, osim nominativa singulara i plurala svih rodova te accusativa singulara i plurala srednjega roda, u kojim se padežima nadomješta oblicima zaimena *on*.

β) Onomu, koga se počituje, progovara se u stativskom narječju:

αα) oblicima treće osobe plurala, da se time pokaže počitanje striša Oblicima treće osobe plurala progovara seljak gospodinu, u obće niži višemu, ko što to pokazuju primjeri: *i veli* (dikla = služavka) *mu* (princu): „*Ne ću it nikamor, kako bi ja š njimi išla*“ p. 5. l. 23., *preplaši se na to mlinar, puk veli princu*: „*Njihova visost, ja jim ditcu dajem, kad su se sami potrudili do mene po nje, i kad su njihova prava ditca* p. 18. l. 4.

do 6., *mlinar mu se na to lipo zafali i veli: „Fala jim lipa, njihova visost . . .“* p. 18. l. 10, *veli njemu* (grofu) *na to sluga: „Kako je to, gospone, da se njim tak dug cajt vidi, a tako jim je lipa hiža, da samo sija po nutri, a isto tako njim lipo izgleda i postelj i vanjkuši i se, lipše neg da je se sreberno i zlatno* p. 87. l. 1.—4., *oni su jedan gospodin župnik* p. 229. l. 3., *veli mu* (grofu) *ona* (purarica) *na to: „Zato sam jim se tajila, kaj sam jim se doma grda vidila“* p. 249. l. 35. itd.

ββ) oblicima druge osobe plurala, da se time pokaže počitanje starosti i pietet napram roditeljima. Oblicima druge osobe plurala progovaraju djetca roditeljima, sluge gospodarima — seljacima i mladež starijima, ko što to pokazuju primjeri: *na to mu kaže mladi grof: Ćaćko mili, niste vi meni tako pisali, neg ste vi meni pisali, da je moja žena rodila dva mačka“* p. 25. l. 32. i 33., *povijte vi meni sada, ćaće, se pravo, kako je bilo* p. 67. l. 16., *veli on otcu: „Dajte vi meni, ćaće, svoga konja najboljega!“ a materi veli: „Specite vi meni, majko, jedan par hlibi kruha!“* p. 67. l. 30.—32., *majko, kaj ste vi tako žalostni uvik i kaj se uvik plačete* p. 81. l. 16., *prične joj pripovidat: „Vi budete sada, majko, vidili jednu stvar, koju sam ja zveličil. Ali i vi budete zveličeni i sva moj rod zato, kaj sam ja odkupil jako velikega grišnika i odvezal mu njegove grihe“* p. 90. l. 12.—14, *moja mama, jesam ja vam rekal, da vi njoj sami opravu dajte, kad sam ja vam ključ ostavil* p. 107. l. 38., *reče sluga svomu gospodaru: „Gonite vi danas vole, a ja ću plužit“* p. 134. l. 4., *kaj ste vi, stari, došli simo* p. 216. l. 10., *kaj vi, kume, se to činite pet forinti* p. 217. l. 18. itd.

Primjetba. Kada je subjectom osoba, koju se počituje, tada se praedicat, i to:

α) glagolski slaže sa subjectom u rodu, broju i osobi, kao u primjerima: *ćaćko, mili, niste vi meni tako pisali, neg ste vi meni pisali* p. 25. l. 32., *zakaj su oni meni rekli* p. 208. l. 13.

β) imenski, i to:

αα) pridavnik, brojnik ili zaime slaže se u broju i osobi, a u rodu samo ako je mužkoga roda, kao u primjerima: *molim, gospone, da me oni sbudiju . . ., a ako me ne sbudiju, ostaneju moji za uvik* p. 166. l. 36., *majko, zakaj ste vi uvik tako tužni i žalostni* p. 263. l. 24.

ββ) samostavnik slaže se u osobi, a u rodu ako je mužkoga roda,

kao u primjerima: *jer da su oni veliki grišnik* p. 84. l. 5., *oni su jedan gospodin župnik* p 229. l. 3.

b) posjedovnih zaimena.

α) Posjedovno zaime za prvu osobu singulara glasi *moj*, za prvu plurala *naš*, za drugu singulara *tvoj*, za drugu plurala *vaš*, za treću singulara mužkoga i srednjega roda *njegov*, a ženskoga roda *njezin*, *njen*, *njeji* ili *njiji* i za treću osobu plurala *njihov*.

Primjetba 1. O zaimenu posjedovnom *njeji* ili *njiji* sr. u lanjskom izvješću kod zaimena, napose str. 28 primjetbu 10.

Primjetba 2. Kadkada dolazi mjesto posjedovnoga zaimena treće osobe *njihov* kraći oblik *njih*, tako u primjeru: *a ona je čula njih razgovor* p. 28. l. 16.

β) Za upitno zaime *tko* glasi posjedovno zaime *čiji*, a kadkad i *čigov*, sr. primjer: *pričneli su se oni pravdat za te žigerice, čigove su bile* p. 157. l. 27.

γ) Za povratno zaime *se* glasi posjedovno zaime *svoj*.

c) povratnih zaimena.

Poraba je povratnih zaimena (*se* i *svoj*) u stativskom ko i inače u hrvatskom jeziku veoma velika. U stativskom naime narječju rabi:

α) povratno zaime *se*, kad se na nj povraća radnja subjecta 1., 2. ili 3. osobe singulara ili plurala, tako u primjerima: *ogledal je u njem sebe* p. 5. l. 15., *ona jima na tanjiru pred sobom dva grozdića* p. 14. l. 34., *pak pusti (ti) sestru svoju pred sebum* p. 61. l. 36., *zamimo to sebum* p. 64. l. 22. itd.

Primjetba. 1. Osobno zaime rabi a ne povratno onda, kada treba, da se osoba naglasi ili opreka pokaže, tako u primjerima: *kaj on to mene napeljuje, ja sam velika sirota, a on bogataš, princ* p 5. l. 21., *ja ću vas hranit* p. 7. l. 28., *ja tebe danas težko čekam* p. 8. l. 26., *ali ja vidim, da ćeš ti nas sih muke mentovat* p 10. l. 29. itd.

Primjetba 2. Zaimenom se *se*, kad mu se predmeće priedlog *medu* (= medju, inter), naznačuje zamjenita radnja dviju ili više osoba, tako u primjerima: *spominjali su se medu se* p. 43 l. 39., *pak su se pogadjale medu se* p. 158. l. 7. Pored oblika *medu se* dolazi i oblik *med sebom*, tako u primjeru: *tote se oni med sebom divane* p. 74. l. 21.

Budući da imade glagol uza se u takovom slučaju i onako već povratno zaime *se*, to se pravilno izpušta priedlog

medu ili *med* sa zaimenom *se* ili *sebum*, te sam glagol sa povratnim zaimenom *se* pokazuje zamjenitost ili recipročnost radnje, tako u primjerima: *pričneju se ti si tri skupa divanit i divaniju se* p. 56. l. 32., *spominjale su se te tri coprnjice* p. 136. l. 16., p. 137. l. 7. i 11., *oni su se spominjali* p. 179. l. 32., *kako su se oni dva spominjali* p. 179. l. 35., *sad se jesmo dosta nadivanili, sad ćemo drugi divan jimat* p. 259. l. 7. itd.

Kadkada se dodaje ovakovemu glagolu sa povratnim zaimenom *se*, koj pokazuje zamjenitost radnje, osoba, s kojom se radnja izmjenice obavlja, u instrumentalu sa priedlogom *s*, tako u primjerima: *ja se strašno rad s tobom divanim* p. 8. l. 5., *kaj se je ona spominjala s tim lopovom* p. 179. l. 31.

β) povratno zaime *svoj*, kad se hoće, da kaže, da nešto pripada subjectu 1., 2. ili 3. osobe singulara ili plurala, tako u primjerima: *ja moram svojemu gospodaru odnest pratež i preju* p. 5. l. 24., *da si uzel svoga para* p. 6. l. 23., *ja sad projdem na jedan kratak cajt od svoje kuće* p. 6. l. 36., *dopelje on nju kući svojoj* p. 6. l. 12., *al on ni pokazival svojega protsaka* p. 162. l. 3., *kaj ću s ovega svojega starega bedaka* p. 213. l. 15., *zakaj joj nisi kaj svojega dal* p. 248. l. 26. itd.

Primjetba. Osobna posjedovna zaimena *moj, tvoj, njegov, nježin, njen, njeji* ili *njiji, naš, vaš* i *njihov* rabe a ne povratno posjedovno zaime onda, kada treba, da se osoba naglasi ili opreka pokaže, tako u primjerima: *a ti samo poidi s manom, ti buš moja ljuba* p. 5. l. 27., *ja ću te puščat dalje, kad ti je tako velika sila, i kad ti je tako lipa ta tvoja sestra* p. 10. l. 11., *kako je vaša majka trpila težku žalost s vami* p. 11. l. 39., *ja ću to napravit, dok ih njihova mati ne vidi* p. 13. l. 28., *taj njeji sin joj se pripovida* p. 19. l. 30., *ćaćko dragi, naša je pisma nigdor prepisival* p. 25. l. 38. i t. d.

d) enklitičnih oblika.

α) Stativsko narječje razlikuje pored duljih oblika osobnih zaimena i povratnoga zaimena za neke padeže i kraće oblike, tako naročito za dativ i accusativ singulara svih osobnih zaimena, te za genitiv, dativ i accusativ singulara i plurala osobnoga zaimena treće osobe. Pored oblika *meni*, *tebi*, *sebi*, *njemu* i *njoj* dolaze oblici *mi*, *ti*, *si*, *mu* i *joj*, pored oblika *mene*, *tebe*, *sebe*, *njega*, *nju* ili *nje*, dolaze oblici *me*, *te*, *se*, *ga*, *ju* ili *je*, pored oblika *njih*, *njim*, *nje* dolaze oblici *ih*, *im*, *je* ili *jih*, *jim*. Kraći

oblici ne imadu naglasa, pa s toga ne stoje na početku izreke, već se naslanjaju na rieč, koja je pred njom. Evo nekoliko primjera porabe enklitičnih oblika: *pak si je iskal ljubu* p. 5. l. 3., *ali nigdir je ni mogal takove najt* p. 5. l. 5., *najprije ju je iskal* p. 5. l. 5, *pak joj rekal* p. 5. l. 19., *i veli mu* p. 5. l. 23., *ja ću ti dat* p. 6. l. 3., *kako jim več je zakon dopitaval* p. 6. l. 33., *i pustila ih po vodi* p. 7. l. 8., *i još si je išal na konju iskat po svitu* p. 7. l. 12., *nek me čeka* p. 7. l. 16., *kaj ga je stara svekrva po vodi pustila* p. 7. l. 18., *ti buš mi išal iskat lika* p. 8. l. 27., *nek te pušća dalje* p. 9. l. 17., *kaj ih u ruki držiš* p. 14. l. 30., *kajgod ih je bilo* p. 19. l. 24., *mi ćemo je (jelve) posić, ja je ne ću tote jimat* p. 28. l. 11., *a svoj meč je vrgal suza se* p. 40. l. 6. itd.

Primjetba. Kraći oblik za accusativ singulara *nj* dolazi samo iza priedloga, tako u primjerima: *koja se je baš na nj ogledala* p. 5. l. 14., *kad dojdeš do trideset koraki preda nj* p. 68. l. 38. itd.

) Pored razlike, što ju iztakosmo u tački *α*., izmedju kraćih i duljih oblika, napose nam je kazati, da postoji uz glagole prelazne još jedna razlika izmedju oblika accusativa *se* i oblika accusativa *sebe*, a ta je, da oblik *se* pravi activan glagol passivnim, dočim se oblikom *sebe* dodaje activnomu glagolu object (= ἑαυτόν), sr. primjer: *i spazi jednu curu, koja se je baš na nj ogledala. On je na to brzo izpuknil iz žepa ogledalo, ogledal je u njem sebe, kakov je on* p. 5. l. 15. i 16.

e) pokaznih zaimena.

α) Zaime *sam* znači prvobitno „*bez ikoga drugoga*“, latinski „*unus, solus*“, njemački „*allein, lauter*“, tako u primjerima: *i spekla joj je jednu pogaču iz samoga pepela* p. 21. l. 16., *ovdi su sami hajduki* p. 52. l. 13., *ki je pun samega krščanskega mesa* p. 54. l. 8., *hajd pustil joj je on samoj it* p. 63. l. 8., *i pustil ju je samu projt sa slugum* p. 65. l. 10., *u našoj štali se sviti kot i samo zlato* p. 103. l. 23., *ona same cekine leže* p. 160. l. 32. itd.

Iz ovoga se je značenja razvilo značenje „*sam, ne drugi za njega*“, grčki αὐτός, latinski *ipse*, njemački *selbst*, te se zaimenom *sam* u tom značenju naglašuje pojam, koj se izražava samostavnikom ili osobnim zaimenom, tako u primjerima: *kot*

je i on sam bil p. 5. l. 4., *i sada je došlo na samega cesara ćer* p. 46. l. 13., *pita taj isti dečko samega ciganja* p. 60. l. 21. itd.

Primjetba 1. Zaime *sam* ne imade u stativskom narječju ni u kojem značenju nominalnih oblika kao u štokavštini, kada znači „*unus, solus*“.

Primjetba 2. Kad zaime *sam* stoji uz povratno zaime *sebe*, tad se uz povratno zaime sklanja, tako u primjeru: *da ćeš ti mozbit pomoć njemu, sestri svojoj, za koju se trudiš tak daleko, da joj lika najdeš, i samemu sebi* p. 10. l. 36.

β) Zaime *isti* znači grčki ὁ αὐτός, latinski *idem*, osobito kad dolazi sa zaimenom *taj* ili *onaj*, tako u primjerima: *a to je onaj isti, kojemu hodiš saki dan* p. 12. l. 4., *kako je bilo proščenje tega istega dana* p. 18. l. 19., *došla je u taj isti dvor* p. 32. l. 13., *pekal si ga je baš pod onim istim hrastom* p. 49. l. 28., *šalje ona istega tega slugu* p. 85. l. 17., *i za tega dojdu oni do istega tega mesta* p. 90. l. 25., *hodi istim putem, kojim si išal* p. 108. l. 29., *tako se je ona još istega dana poručila š njim* p. 112. l. 39., *sede se on isto tako na to isto mesto* p. 118 l. 9., *prošal je pak sridnji brat služit se k temu istemu gosponu* p. 190. l. 37. itd.

γ) Zaime *ovaj* ili *ov* znači grčki ὅδε, latinski *hic* (A. Weber veli u Hrvatskoj slovnici g. 1876. na str. 153. o značenju pokaznih zaimena: „Zaimena pokazna *ovaj*, *taj* i *onaj* ovako se razlikuju: kada se što naznačuje, što je prve gramatičke osobe ili blizu nje, stoji *ovaj*; ako je druge, *taj*, ako je treće *onaj*), tako u primjerima: *sada da ja javim ove tri straže* p. 10. l. 27., *ostavi jednu od ovih trih mladic* p. 14. l. 29., *ja tebi pošteno platim, kaj si meni ovo dvoje ditce od smrti spasil* p. 18. l. 3., *da mi se more još neg jedna raca stvorit takova kot je i ova bila* p. 36. l. 24., *sakega je til prvo sašundrat brzo, kako da ne more ovega* p. 54. l. 21., *kaj bi vi rekli, jeli bilo ovo kada skupa?* p. 60. l. 10., *a ja idem sidit tu za stol sa ovom mladom princezom* p. 60. l. 38., *nije mi žal za ’vi kruh* p. 76. l. 17., *vidiš ti si odkupil mene i ovih devetdeset i devet* p. 91. l. 5., *majko, rihtajte nam gosti, da se za ’vo kratko vrime gostimo* p. 91. l. 15., *evo ti ovaj svilni rubac* p. 99. l. 22., *kad bu išal čeza’ve brige* p. 129. l. 27., *ja sam se već dost na’vem svitu zla navužival* p. 148. l. 25., *sinko, nemoj niš drugo pitat, nego ove lonce* p. 169. l. 36., *vidiš*

ga malo, rekli su, da je ov bedak, a ov je pametniji neg su ona oba dva p. 206. l. 14., *a s ovum vodum namaži glave soldatum* p. 239. l. 10. itd.

Primjetba. Zaime *ovaj (ov)* rabi kadkada u značenju zaimena *taj*, tako u primjerima: *neg si uzel ovu sirotu veliku* p. 7. l. 11., *kako ste došli k ovemu mlinaru i mlinarici, kojim velite, da su vaš otac i vaša majka* p. 12. l. 1., a kadkada u značenju zaimena *onaj*, tako u primjeru: *ovaj petljar joj na to veli* p. 37. l. 36.

δ) Zaime *taj* ili *ta* znači grčki οὗτος, latinski *iste*, tako u primjerima: *ostavi tu pratež tote i preju* p. 5. l. 21., *od tega grozda, kaj si ga onoj kamenitoj curi zel* p. 15. l. 23., *vidil si radosti i muke drugega svita, i sada živi prema temu* p. 153. l. 36. itd.

Primjetba 1. Zaime *taj (ta)* rabi kadkada u značenju zaimena *ovaj*, tako u primjerima: *polog tega ti budem ja još dal na cigare saki dan kajgod* p. 8. l. 20., *bacite onu, koja je semu temu kriva u goruči oganj* p. 20. l. 6., ali češće u značenju *onaj*, tako u primjerima: *sastal ga je u šumi jedan čovik, temu čoviku se je on jako umilil* p. 8. l. 34., *tote kod tega jezera bila je jedna kapelica i ona se je pred tom kapelicom bogu pomolila* p. 46. l. 34., *ona se pod tim zvirjem joče* p. 50. l. 23. *Aldof mu na to niš ni rekal, neg se je valje spravil k temu staremu za dug otčev* p. 67. l. 27. itd.

Primjetba 2. Srednji rod zaimena *ovaj, taj* i kadkada *onaj,* naime *ovo, to* i *ono,* osobito srednji rod zaimena *taj,* naime *to,* rabi često u stativskom narječju, kad se ono povodi za njemačkim jezikom, da se izrazi njemački *das,* tako u primjerima: *cacko dragi, kaj je to novega, di je moja žena i di su moja ditca* p. 25. l. 26., *kaj ti je to za jedan* p. 94. l. 38., p. 95. l. 22., p. 96. l. 5., *kaj su ovo za jedni* p. 151. l. 19. i 23., *a kaj je ovo za jedna* p. 151. l. 28. itd.

ε) Zaime *onaj* ili *on* znači grčki ἐκεῖνος, latinski *ille,* tako u primjerima: *i makar ona sirota bila* p. 5. l. 10., *se mu se je nečvo vidilo š njega, da to ne more bit, da bi onaj mlinar takovega sina odhranil* p. 8. l. 11., *ja idem do one cure, ka je zakleta* p. 9. l. 12., *sažali se taj dečkac i jakševemu drvu, pak mu ono veli* p. 10. l. 9., *una je vas pobrala i vrgla vas je u jedan sanduk* p. 13. l. 31., *tako ste ti i tvoja sestra živili kod onega mlinara* p. 14. l. 6., *kaj si ga onoj kamenitoj curi zel* p. 15. l. 23., *sada napravite sud onemu, ki je til nas ditcu potopit* p. 20. l. 1., *on je na misto onega pisma, kaj ga je nazad poslal* p. 31. l. 30., *to su bile onega starca kčeri* p. 68. l. 14., *makar je i sud bòžji odsudil onemu ditetu se moje* 147. l. 33. itd.

Primjetba. Zaime *taj* i *onaj* gube kadkada svoje pravo pokazno značenje, te rabe ko grčki, njemački ili talijanski spolnik, tako u primjerima: *na tu ditcu jimala je brigu njezina svekrva, i ova je tu ditcu ukrala materi, kad je bila mati umorna, pak ni vidila, da joj je tu ditcu svekrva odnesla i donesla pod nju dvoje mačići. Svekrva je tu ditcu zela, pak vrgla u jedan sanduk mali* p. 7. l. 4.—7., *to je bil špital od onega grofa, od kega je bila kći pri hajduki* p. 40. l. 16., *doznal je, da je to špital od onega grofa, od kega je bila kći pri hajduki* p. 40. l. 21. itd.

ζ) Pridavnik *takov*, (τοιοῦτος, *talis*) imade često značenje pokaznoga zaimena, tako u primjerima: *da su došli takvi i takvi ljudi* p. 231. l. 15., *da je došal takov i takov soldat* p. 233. l. 20., *ako znaju za takove i takove garvane* p. 264. l. 4., 18. i 30.

η) Brojnik *jedin* (unus, solus), imade u tom obliku značenje pokaznoga zaimena, te znači „*isti*“ (idem), tako u primjeru: *se smo jedinega obraza i jedine veličine* p. 71. l. 31.

f) odnosnih, upitnih i neodredjenih zaimena.

α) U stativskom su narječju odnosna i upitna zaimena ko što i u štokavštini naravi samostavničke i pridavničke.

Samostavnički rabi *do* ili *gdo* za osobe, *kaj* za predmete (sr. sklonitbu u lanjskom izvješću str. 29.), a pridavnički *koj, koja, koje* redje *ki, ka, ko* (sr. sklonitku u lanjskom izvješću str. 24.—28.).

Primjetba. Pridavničko se odnosno zaime odnosi na rieč u predjašnjoj izreci, a s tom se riečju slaže pravilno u rodu i broju, padež ovisi o izreci, u kojoj se odnosno zaime nalazi. Kada se samostavničko zaime odnosi na koju rieč, to se pravilno odnosi *do* ili *gdo* na rieči, koje pokazuju nešto živa, a *kaj* na rieči, koje pokazuju nešto neživa; ali kadkada se i odnosi i *kaj* na rieči, koje pokazuju nešta živa, osobito kad se više živih stvorova zajedno spominje, kao u primjeru: *i saki si je dan ubil jednega zeca i srnu, kaj je donesal kući* p. 8. l. 7.

β) Neodredjena zaimena jesu u stativskom narječju takodjer samostavničke i pridavničke naravi. Najobičnija neodredjena zaimena jesu u stativskom narječju ova:

αα) Samostavničko *do* ili *gdo* (quis) za osobe, *kaj* (quid) za predmete, a pridavničko *koj, koja, koje* (qui, quae, quod) redje *ki, ka, ko*. Pravilno se ta zaimena ne naglasuju, te sliede iza jedne ili više rieči u izreci, tako u primjerima: *ja sam onda obećal tebe, a ne znam kemu* p. 67. l. 15., *odmah si je on*

sudil, da jima Aldof tote kega za prijatelja p. 70. l. 2., *stari vrag nije se prave sigural u svoje kćeri, neg si je mislil, da Aldofu koja od njih pomaže* p. 71. l. 16. i 17., *a on, koj na kamenu sidi, ako kada kemu kaj povi, kamenom postal kot je onaj, na kem sidi* p. 129. l. 18., 23. i 29., *jesi kada kemu kaj ukral* p. 212. l. 31. itd.

ββ) Samostavničko *nigdo* (nemo) za osobe, *nikaj* (nihil) za predmete, a pridavničko *niki* (nullus), tako u primjerima: *istina je, majko, ona je sirota, nikaj nima* p. 6. l. 26., *a to nigdor ne zna, kaj je to za jedan čovik* p. 8. l. 35., *i nigdir ni nikega vidil ni čul* p. 51. l. 20., *zajde u nutra, a nutri ni bilo nikega nego jedna stara baba* p. 52. l. 9., *ki nisam nikemur zla niti smislil* p. 80. l. 19., *jer to ni bil nigdo drugi neg njegov pravi otac* p. 103. l. 36., *sabrali su se ljudi od sih stran i spogonjevali su, ali niki ni mogal spogonit* p. 124. l. 36., *došli su oni tamo i nikegar nisu našli* p. 129. l. 6., *odhajajte sada prnjavci i ničesa da se tote ne taknete* p. 150. l. 8., *a ti nemoj s nikim niš govorit* p. 150. l. 36., *zapazile su oštarske divojke, da ovaj čovik jima takovu večeru i takovu ugodbu, kakovu još one nisu nikemu dale* p. 160. l. 12.—14., *i da celo to vrime ne sprogovoriš s nikegum nijedne riči* p. 261. l. 14., *ni sprogovorila s nikegum nijedne riči* p. 261. l. 16. itd.

γγ) Samostavničko *nigdo* redje *negdo* (aliquis, quidam) za osobe, *nikaj* redje *nekaj* (aliquid, quiddam) za predmete, a pridavničko *niki* redje *neki* (aliquis, quidam), tako u primjerima: *i ti buš vidil, kako bu iz tega tela, kad se bu sasipalo, nikaj prošlo kot i golub* p. 15. l. 7., *to niki iz tebe bedaka dela* p. 29. l. 12.

δδ) Samostavničko *nečvo* ili *nečva* (aliquid, quiddam) za predmete, tako u primjerima: *se mu se je nečvo vidilo š njega* p. 8. i 10., *ali jim se nečva vidilo* p. 155. l. 17., *i se jim se je nečva vidilo* p. 226. l. 3.

εε) Samostavničko *dogod* ili *gdogod* (quisquis) za osobe, *kajgod* (quidquid) za predmete, a pridavničko *kigod* ili *kojgod* (quicunque 3.), tako u primjerima: *mila majko, kajgod je moja ljuba jimala, neka bude* p. 7. l. 16., *da saki mora na onaj kameniti kip pljunit i batinom ga udarit, kojgod mimo njega projde* p. 18. l. 22., *a sa ona gospoda, kajgod ih je bilo* 19. l. 24., *i saki komadić, kigod je samo malo veći bil* p. 55. l. 9., *ali da će*

ga ondi morebit dogod zatuć p. 126. l. 5., *večeras pojdem pod nju čuvat, i moram kegagod najt* p. 146. l. 1. itd.

E. Prislova.

a) Prislovi nastaju:

α) od samostavnika, kao *gospodski, sirotinjski.*

β) od pridavnika, kao *dobro, malo, lipo.*

γ) od zaimena, kao *tak, tako, kadi.*

δ) od glagola, kao *morebit* (= može biti da), *vindar* (вѣмь да же).

b) Imenski su prislovi pojedini padeži, ali ne imadu uviek u stativskom narječju onoga značenja, što ga dotični padeži imadu. Imenski prislovi dolaze u stativskom narječju u padežu bez priedloga ili u padežu sa priedlogom.

Imenski prislovi sačuvani u padežu bez priedloga dolaze u obliku:

α) genitiva singulara, kao *pišice* (pedes, zu Fuss), tako u primjeru: *samo on ni jimal dosta masti, pak je moral pišice doma* p. 135. l. 5.

Primjetba. Prislov *doma* (domi) misli Miklošić (Vergl. Syntax, strana 163), da bi se mogao uvrstiti medju prislove, koji su se sačuvali u obliku genitiva singulara. U stativskom narječju imade *doma* dvoje značenje, „*domi*", kao u primjeru: *i nije ga bilo doma podpunoma deset miseci* p. 6. l. 38., i „*domum*" kao u gornjem primjeru: *pak je moral pišice doma* p. 135. l. 5.; u tom drugom značenju stoji *doma* mjesto *domom* ili *domov.*

β) dativa singulara, kao *domom* ili *domov* (domum), tako u primjerima: *sad ti nimam već kaj reć, neg da pojdeš sretno domom* p. 15. l. 25., *i dojde domom* p. 15. l. 27., *i odpelja je domom* p. 18. l. 13., *da je ona komoj domom došla* p. 22. l. 17., *odkako sam iz vojske domom došal* p. 28. l. 8., *i ja ću ih sakako domom dopeljat* p. 29. l. 2. itd., *a sin njezin ni til do jutro dan domov* p. 142. l. 17.

Primjetba. O razlici izmedju *domom* ili *domov* sr. u prvom dielu ove razprave, u glasoslovlju, kod grlenih suglasa tačku *a.* δ. αα.

γ) accusativa singulara, tako:

αα) srednji rod pridavnika i zaimena, kao *vnogo* (multum, multo), tako u primjeru: *i nosil je vragu vnogo više mesa neg on siromak* p. 163. l. 1.; *isto* (γέ, quidem), tako u primjeru: *najzad je red došal isto na tega* p. 113. l. 12.; *tak, tako* (ita) ili

tak i tak, *tako i tako*, tako u primjerima: *tak je bil jedan princ* p. 5. l. 3., *tako njega uputi taj prvi hrast* p. 9. l. 24, *jeli bi ona mogla njim povidat za tri cure, koje su tak i tak sginile* p. 93. l. 6., *pogodil sam se tak i tak s jednim slugum* p. 181. l. 9., *ja sam ga tako i tako služil i moji brati su ga služili, i on nas je tako i tako napeljal* p. 202. l. 37. i 38.; *se tako* (ita, ita quidem), tako u primjeru: *drugu noć išal je se tako čuvat taj sridnji brat svilu* p. 93. l. 15.; *nikak* (nullo modo), tako u primjerima: *i nikak nisu više pri njem mogli bit* p. 43. l. 37., *mi ne moremo nikak više kod otca bit* p. 43. l. 39., *drugač te nikak sad ne ću pušćat van* p. 87. l. 19. itd.

Primjetba. U stativskom narječju dolazi dosta često mjesto prislova *se tako* prislov *se glih* (= njem. gleich), kao u primjeru: *projde on sa tom svojom svirinom u taj varoš i se glih k temu birtašu* p. 47. l. 34.

ββ) neki samostavnici, kojima se dodaje pokazna čestica *s* (= st. bug. zaimenu сь, си, се), kao *danas* (hodie), tako u primjeru: *gonite vi danas vole, a ja ću plužit* p. 134. l. 4.; *večeras* (hac vespera, diesen Abend), tako u primjeru: *lezi ti večeras na moje mesto* p. 137. l. 31.; *nocas* (hac nocte, diese Nacht), tako u primjeru: *nocas smo se prominili na naših mestih* p. 138. l. 38. itd.; ali i bez pokazne čestice *s*, osobito samostavnici, koji pokazuju dobu, kao *večer*, *jutro*, tako u primjeru: *pri nas tega ni, da bi se večer dite rodilo, a jutro hodilo i rože bralo* p. 151. l. 13.

γγ) neka imena, koja ne rabe danas više u drugom kojem obliku no u obliku prislova, kao *van* (foras), tako u primjeru: *on je samo trknil po protsaku i rekal je: „Dvanajst soldatov van!“ i dvanajst soldatov je van izašlo* p. 162. l. 9. i 10.; *baš* (plane), tako u primjeru: *a baš bum tebi kazala muku svoju* p. 140. l. 20.; *nutra* (intro, hinein), tako u primjeru: *i odprila mu je okno, neka ide nutra. Garvan je zašal nutra* p. 174. l. 12.

δ) locala singulara, kao *jutri* (cras), tako u primjerima: *hajde, sini, sada spat i jutri mi povijte* p. 99. l. 12., *jutri dan su se probudili i pripovidali su* p. 99. l. 13., *jutri bumo onda išli na poruku* p. 247. l. 18.; *vani* (foris), tako u primjeru: *a magarca pusti lipo vani kakti svojega pajdaša* p. 217. l. 34.; *nutri* (intus, drinnen), tako u primjeru: *i da mi bude nutri zlati čun*

p. 69. l. 19.; *sakojaki* (varie, allerlei), tako u primjeru: *oni su si za njim jako plakali i sakojaki su ga račili* p. 133. l. 5.

ε) instrumentala singulara, kao *celom* (omnino), tako u primjeru: *od te je vode otac celom ozdravil* p. 243. l. 27.; *zimum* (hieme), *letum* (aestate), *danum* (interdiu), *noćum* (noctu), tako u primjeru: *a tu jabuka uvik je rodila zimum i letum, danum i noćum* p. 145. l. 21.

ζ) instrumentala plurala, kao *gospodski* (more domini seu dominae), tako u primjeru: *kad se je ona gospodski spravila* p. 19. l. 34.

Imenski prislovi sačuvani u padežu sà priedlogom dolaze u obliku:

α) genitiva singulara, kao *od mala do mala* (nonnunquam, von Zeit zu Zeit), tako u primjeru: *ovdi kod mene je oganj od mala do mala* p. 51. l. 35.; *za tega* (interim, indessen), tako u primjeru: *i za tega dojdu oni do istega tega mesta* p. 90. l. 24.; *iz davna* (jam diu, schon lange), tako u primjeru: *ja sam već iz davna znal* p. 182. l. 18.; *iz daleka* (eminus, aus der Ferne), tako u primjeru: *kad ga je već iz daleka upetila ta fralja* p. 244. l. 25.; *iz van* (foris, draussen), tako u primjeru: *a taj se dečko iz van ozivlje* p. 54. l. 34.

Primjetba. Pored oblika prislova *iz van* dolazi u istom značenju i oblik *iz vani*, kao u primjeru: *ali se nisu ufale u hižu, neg su ju prosile iz vani* p. 141. l. 18.

β) dativa singulara, kao *k malu* (brevi), tako u primjeru: *od te je vode bilo otcu valje laglje i k malu je ozdravil* p. 243. l. 25.

γ) accusativa singulara, tako:

αα) srednji rod pridavnika i zaimena, kao: *na to* (deinde), tako u primjeru: *on je na to brzo izpuknil iz žepa ogledalo* p. 5. l. 15.; *na brzo* (ἐν βραχεῖ, brevi), tako u primjeru: *tamo je rat na brzo minil* p. 118. l. 3.; *na opak* (perverse), tako u primjerima: *i svikal je brzo s sebe rubaču i oblikal ju je na opak* p. 141. l. 36., *i okrenil je rebra van na opak* p. 185. l. 13., *na poprik* (transverse, per transversum), tako u primjeru: *stigla je na stazi u groblju jednega čovika ležeć na poprik* p. 156. l. 9.

ββ) neki samostavnici, kao *u jutro dan* (mane, am frühen Morgen), tako u primjeru: *a u jutro dan bila je svila skuštrana* p. 93. l. 15.; *u propast* (funditus, omnino), tako u primjeru:

kraljevo bu se u propast propalo p. 244. l. 37.; *za uvik* (in omne tempus, in perpetuum, in aeternum, für immer), tako u primjeru: *on je za uvik umril* p. 224. l. 10.

γ) neka imena, koja ne rabe danas više u drugom kojem obliku no u obliku prislova, kao *na van božji* (temere, leichthin, auf Gerathewohl), tako u primjeru: *na van božji, ja bum danas tote noćeval* p. 118. l. 10.; *u nutar* (intro), tako u primjeru: *kako ga je najzadnje pustil u nutar* p. 89. l. 19.

δ) locala singulara, kao *u tem tega* (interim, interea), tako u primjeru: *u tem tega porodila je vaša ljuba dvoje ditce* p. 16. l. 27.; *med tem tega* (interim, interea), tako u primjeru: *med tem tega došal je i taj njezin muž iz vojske* p. 25. l. 20.

Primjetba. Priedlog *med* slaže se u prislovu *med tem tega* se localom, povodeć se za prislovom istoga značenja *u tem tega.*

ε) instrumentala singulara, kao *s tim* (tum, dann), tako u primjeru: *i prošal je s tim tužan valje ravno u pakal* p. 182. l. 23.; *s mirom* (perpetuo, continenter), tako u primjerima: *i osam dan je prošlo, da se on s mirom plače* p. 66. l. 36., *gledaj s mirom va to pisance* p. 76. l. 29., *a ona je itak s mirom premišljavala* p. 156. l. 20., *vrag je s mirom nosil novac, ali ti novci su s mirom propadali u jamu* p. 178. l. 20. i 21.

ζ) instrumentala plurala, kao *na gospodski* (more domini seu dominae), tako u primjeru: *obuje joj štifljete i opravi na gospodski kak jednu gospoju* p. 19. l. 32.; *po sirotinjski* (more pauperis), tako u primjeru: *i napravila je ona se tako po sirotinjski* p. 89. l. 4.; *po bratski* (fraterne, more fraterno), tako u primjeru: *brate, ćemo po bratski jist* p. 188. l. 25.

Primjetba. Nekim se prislovima ne da više odrediti padež, osobito takima, koji su izvedeni iz zaimena. Da ne spominjem istih prislova, koje je Miklošić (Vergl. Syntax, str. 164.—167.) spomenuo, spomenut ću ovdje samo prislov *na vredoma* (subito, mox), tako u primjerima: *kad je bil zec na vredoma pečen* p. 50. l. 21., *i kad je moral umrit na vredoma* p. 223. l. 17. Nuzgredni oblici toga prislova *vred* i *vreda* jesu accusativi sing., sr. primjere: *kad su tile (hruške) vred dozorit* p. 35. l. 1., *kaj tako vreda projde* p. 77. l. 38., *dušo mila, ćemo vreda dojt tvojoj kući* p. 115. l. 1.

c) Glagolski su prislovi:

α) odredjeni glagolski oblici sa dodatkom kakim, kao *vindar* (= ВѢМЬ ДА ЖЕ, tamen, vero, sane), tako u primjeru: *vindar idem, žena moja* p. 148. l. 15.; *morebit, morbit, mozbit,*

mozebit, *možebit*, *morda* i *moret* (= može biti da, fortasse), tako u primjerima: *ali prosi ih, mozbit te pušćaju* p. 9. l. 36., *sastal je jednu zmiju, morebit da je đo pet centi jimala* p. 33. l. 36., *da bi on možebit mogal njegovu ćer òd tega zmaja otet* p. 46. l. 22., *morda se ne će ufat odkinit komad zida crikvenega* p. 75. l. 6., *moret pak ne će, moret ću se ga naprosit kako* p. 78. l. 12., *si ti morbit on, ki je meni bat nazad hital* p. 83. l. 5., *mozebit bi jim i ja mogla kajgod pomoć* p. 181. l. 7.

Primjetba. O raznim oblicima prislova *morebit* sr. u I. dielu ove razprave, u glasoslovlju, kod samoglasa *e* tačku j. α. (str. 13.), kod grlenih suglasa tačku g. β. αα. (str. 27.), i kod zubnih suglasa tačku *d* (str. 35.).

β) participija praesenta activnoga, koja rabe često u stativskom narječju ko prislovi, sr. o tom kod glagolskih oblika, kod adverbija verbalnoga praesenta. Kadkad primaju participija praesenta activnoga, kada rabe prislovno, dočetak *ki* (nastao od *ski*), kao *ležećki* (jacendo, istr. plur.), tako u primjeru: *neg se je legla i na ležećki si je brala hrušak* p. 23. l. 13.

d) Čestica *na* imade značenje 2. osobe sing. imperativa, njemački znači „*da hast du*", tako u primjerima: *na ti, žena, ove žigerice* p. 157. l. 6., *na, žena, to sam ti donesal mesa* p. 159. l. 18., *na ti, bratac, pet forinti za cigare* p. 165. l. 23., *na ti, baba, jist* p. 189. l. 37., *na tebi ovo sih tih sedam stotin* p. 232. l. 38., *na ovo ti flašica vode* p. 239. l. 7. Kad imade čestica *na* pokazati značenje 2. osobe plurala imperativa, prima dočetak 2. osobe plurala *te*, tako u primjerima: *evo na te vam, majko, ključ od ladice* p. 107. l. 20., *na te, mama, ovo vam je ključ* p. 107. l. 28.

e) Neki su prislovi uzeti iz tudjih jezika, kao *komoj* ili *komaj* (μόγις, vix), njemački *kaum*, sr. primjere u I. dielu, u glasoslovlju, kod samoglasa *o* tačku *e*. β. (str. 18.).

f) Prislovi označuju pobliže glagole i pridavnike, ali u stativskom narječju i neke samostavnike, tako u primjeru: *ti si mislil, da ja jesam tuliko bedak, da me više ne bu* p. 165. l. 8.

F. Priedloga.

a) Priedlozi se slažu u stativskom narječju:

α) sa jednim padežem,

β) sa dva padeža,

γ) sa tri padeža.

b) Priedlozi, koji se slažu samo sa jednim padežem, i to:

α) sa genitivom, jesu: *bez* (sine), tako u primjerima: *koj jima glave bez jezikov* p. 48. l. 30., *bez sakega griha* p. 75. l. 28.; *blizu* (prope), tako u primjerima: *blizu tega kamenitega stupa bila je jedna crikva* p. 18. l. 18., *i kad je došal blizu crikve* p. 111. l. 37.; *do* (ad), tako u primjeru: *i došal je do jednega perališća* p. 5. l. 12.; *iz* (e, ex), tako u primjeru: *on je na to brzo izpuknil iz žepa ogledalo* p. 5. l. 15.; *iznad* (supra), tako u primjeru: *ondak je dragi njezin hitil ruku iznad sebe* p. 32. l. 34.; *izpod* (sub, subter, infra), tako u primjerima: *pak je izvadil izpod kola sanduk* p. 13. l. 35., *vodili su se izpod ruk oko crikve* p. 113. 28.; *izvan* (extra, — praeter), tako u primjerima: *i naj te u groblje ne zakopaju neg izvan groblja* p. 143. l. 26., — *kojgod u taj podrum dojde izvan nas hajdukov, ne izajde više nikad van* p. 54. l. 9.; *kod* (apud), tako u primjeru: *ta cura je bila dikla kod jednega muža* p. 5. l. 18; *mimo* (juxta, praeter), tako u primjeru: *kojgod mimo njega projde* p. 18. l. 22.; *misto* (pro), tako u primjeru: *i misto tebe ću tote služit* p. 168. l. 7.; *od* (a, e, ex) tako u primjeru: *ni mogal takove najt od većega roda* p. 5. l. 6.; *oko, okol, okoli* (circum, circa), tako u primjerima: *vodili su se izpod ruk oko crikve* p. 113. l. 28., *neg ju je samo ogrljil okol vrata* p. 91. l. 24., *a okoli te lipe je bilo samo trnje* p. 105. l. 25; *polog* (praeter, apud, juxta), tako u primjerima: *polog tega ti budem ja još dal na cigare* p. 8. l. 20., *medvid je sada polog njega sel* p. 39. l. 25., *i polog moga imetka ti buš gospodin* p. 58. l. 5.; *sporad* (ob, propter), tako u primjeru: *sporad moje pesme su se simo potegli* p. 229. l. 34.; *spred* (coram, ante), tako primjeru: *prošetal se je Aldof tri puti spred njih* p. 71. l. 33.; *vrhu* (supra), tako u primjeru: *ja sam prvi anjgel vrhu sih drugih anjgelov* p. 228. l. 19.

Primjetba. Priedlog *bez* glasi često u stativskom narječju *prez* (sr. o tom obliku toga priedloga u I. dielu ove razprave, u glasoslovlju, kod ustnih suglasa tačku *a* α. αα., str. 29.), tako u primjeru: *ja prez žene više ne dojdem* p. 5. l. 11., priedlog *misto* glasi često *na misto* ili *na mesto,* tako u primjerima: *ja budem odsikal tvoju glavu na misto njegove* p. 53. l. 2., *a na misto grada postalo je trnje i kamenje* p. 96. l. 24 i 32. te p. 97. l. 1., *pak ću ja jedanput na misto tebe pojt s njum na Klek* p. 137. l. 32., *i vrag je išal na mesto tega soldata cara služit* p. 168. l. 30., priedlog *polog*

glasi kadkada *polag* (sr. o tom obliku toga priedloga u I. dielu, u glasoslovlju, kod samoglasa *a* tačku *k*. α. αα., str. 7.) tako u primjeru: *a to je bila njoj strašno velika sramota polag tulikega imetka* p. 85. l. 14., konačno priedlog *spred* glasi kadkada *izpred*, tako u primjeru: *i ti se buš moral triput izpred njih špancirat* p. 71. l. 21.

β) sa dativom, jesu: *k* (ad), tako u primjeru: *došal je k njoj* p. 5. l. 19.; *prema* (secundum), tako u primjeru: *i sada živi prema temu* p. 153. l. 35.; *proti* (versus), tako u primjeru: *proti sredini tela drži ona taj tanjir* p. 14. l. 39.

γ) sa accusativom, jesu: *čez, čeza* (per), tako u primjerima: *i ona je čez noć sama sebum divanila* p. 62. l. 19., *kad bu išal čeza 've brige* p. 129. l. 16.; *oba* (circum, ad), tako u primjeru: *i bacil ga je oba tla* p. 47. l. 23.; *uza* (juxta, prope, in), tako u primjeru *ali uza su muku jako mi je drago* p. 15. l. 29.

Primjetba. Priedlog *uza* glasi često u stativskom narječju *suz* ili *suza*, tako u primjerima: *jedanput su se tako opet vozili suz jednu sinokošu* p. 41. l. 1., *a svoj meč je vrgal suzu se* p. 40. l. 6.

δ) sa localom, jesu: *o* (de), tako u primjeru: *o prinčevoj ženi i ditci* p. 5. l. 2.; *po* (per), tako u primjeru: *najprije ju je iskal po sih varoših* p. 5. l. 5.; *pri* (apud), tako u primjeru: *ja imam pri mojem gospodaru poništo novac* p. 5. l. 29.

c) Priedlozi, koji se slažu sa dva padeža, i to:

α) sa genitivom i accusativom, jest: *priko* (cum gen.: trans, super, — cum acc.: supra, plus), tako u primjerima: *dragi njezin hitil je u noći nogu priko postelje* p. 32. l. 30., *dva grozdića grozja starega priko petdeset godina* p. 14. l. 34.

β) sa accusativom i localom, jesu: *na* (in), tako u primjerima: *uzjahal je na konja* p. 5. l. 7., *i još si je išal na konju iskat* p. 7. l. 12.; *u, v, va* (in), tako u primjerima: *meni je u volji i u moje srdce je pripala* p. 6. l. 28., *u vrtu je jimal taj princ sakojake zviradi* p. 8. l. 2., *ni ovdi, hodi tamo v najzadnju hižu* p. 86. l. 23., *kukova je bila ta prinčeva ljuba va 'noj beloj prateži* p. 19. l. 29.

γ) sa genitivom i instrumentalom, jesu: *s, š* (cum gen.: de, — cum instr.: cum), tako u primjerima: *se mu se je nečvo vidilo š njega* p. 8. l. 10., *majko, s bogom* p. 5. l. 11., *došal je k njoj i pozdravil se š njum* p. 5. l. 19.; *redi* (prope, in eodem ordine), tako u primjerima: *kad on sede redi tebe* p. 76. l. 33.,

rekal ti bu da sedi redi njim u čamac, a ti nemoj redi njim sest, neg sedi na križ njemu p. 76. l. 31.

δ) sa accusativom i instrumentalom, jesu: *pod, poda* (sub infra), tako u primjerima: *i donesla pod nju dvoje mačići* p. 7. l. 6., *poda taj panj smetala je onu svoju ditcu* p. 24. l. 29., *kaj je to pod malinom* p. 7. l. 21., *kaj je za jedna stvar pod našum hruškum* p. 23. l. 18.; *pred, preda* (ante, coram, prae), tako u primjerima: *kad dojdeš na jedno deset koraki pred nju* p. 14. l. 37., *pak su joj vrgli preda nju u jasli strnišća* p. 62. l. 19., *sedi, dušo, tote preda me* p. 114. l. 25., *tako je on nju branil pred materom* p. 6. l. 31.

d) Priedlozi, koji se slažu sa tri padeža, i to sa genitivom, accusativom i instrumentalom, jesu: *za* (cum gen.: inter, cum acc.: pro, cum instr.: ob, e, ex), tako u primjerima: *i za tega dojdu oni do istega tega mesta* p. 90. l. 24., *imam ja, fala bogu, za sebe i za nju* p. 6. l. 27., *a stara mati kaštigana za svoje grihe* p. 20. l. 24., *njegova ljuba ostala je debela za njim* p. 7. l. 1., *i uvik je za njim plakala* p. 116. l. 1.; *med, meda, medu, izmed* (inter), tako u primjerima: *veli taj jež izmed prasac* p. 126. l. 39., *šal sam ju tražit med muže* p. 6. l. 19., *spominali su se medu se* p. 43. l. 39., *a ona ni jimala va čem meda nje pojt* p. 122. l. 22., *ja sam ju tražil med gospodum* p. 6. l. 18.

e) Poraba se nekih priedloga razlikuje u stativskom narječju od porabe istih priedloga u štokavštini. Takovi priedlozi jesu:

α) priedlog *od*, koj dolazi u značenju štokavskoga priedloga:

αα) iz, tako u primjeru: *kaj ti ne bi tila nikaj odlijat od one lampe* p. 223. l. 28.

ββ) prema (latinski erga, in, adversus), tako u primjerima: *da ju je strah od boga grihote, a od ljudi sramote* p. 64. l. 4., *da ne bu od boga grihote, a od ljudi sramote* p. 247. l. 31.

γγ) o, tako u primjerima: *kaj vam bum kazal od vaše ženitbe* p. 16. l. 12., *oni budu jedan divan izneli od tega* p. 29. l. 28., *meni se je sanjalo baš od tega gospona* p. 259. l. 11.

δδ) po, tako u primjeru: *baš ni lipo od tebe* p. 102. l. 34.

εε) sa, tako u primjeru: *već ne morem vriće od tal maknit* p. 209. l. 27.

β) priedlog *za*, koj dolazi u značenju štokavskoga priedloga:

αα) *o*, tako u primjeru: *pripovidal je materi za taj meč* p. 37. l. 27.

ββ) *po*, tako u primjeru: *da bi to za njega velika sramota bila* p. 218. l. 8.

γγ) *radi*, tako u primjeru: *ti se trudiš za nas* p. 264. l. 39.

γ) priedlog *na*; koj dolazi u značenju štokavskoga priedloga *u*, tako u primjeru: *i vodi ju na svoju domovinu* p. 119. l. 38.

δ) *pri*, koj dolazi u značenju štokavskoga priedloga *kod*, tako u primjerima: *služim pri ovem gosponu* p. 169. l. 32., *a kaj služiš pri njem* p. 169. l. 33., *ostavil sam se pri svojih bratih* p. 192. l. 12.

G. Veznika.

a) Najobičniji razstavni veznici u stativskom narječju jesu:

α) *ali* (*al'*, *aliti*, latinski *aut*, štokavski *ili*), tako u primjerima: *niš ne more najt, na priliku, di bi mogal jist al prenoćit* p. 51. l. 16., *vrag je posijal u grofovem vrtu tubak aliti duhan* p. 180. l. 28.

β) *ali* . . . *ali* (*al'* . . . *al'*, latinski *sive* . . . *sive*, štokavski *ili* . . . *ili*), tako u primjerima: *iz tega vrta ne će se on više povrnit, ali će ga vragi, ali će zagriznit u jabuku* p. 39. l. 12., *s kojum ako kadi kaj namažeš ali stolac ali kamen* p. 55. l. 2., *da bi ga rada vidila ali je živ ali je mrtav* p. 114. l. 7., *ja bi mojega dragega jako rada vidit al je živ al je umril* p. 114. l. 10., *daj mi ga vidit ali živega ali mrtvega* p. 116. l. 3., *ako meni ne donese tvoj najmladji sin još danas u vrići živega ali župnika ali školnika* . . . p. 197. l. 39. itd.

γ) u upitnim izrekama u prvoj česti pitanja *jeli* ili enklitično *li*, a u drugoj česti *ali* (latinski *utrum* . . . *an*), tako u primjerima: *jeli lažem ali istinu kažem* p. 16. l. 12., *jeli jimam ja više ali tvoj tata* p. 53. l. 24., *jeli to nima ali kršćanska stvar* p. 62. l. 18., *jesi li ti moja srića ali nesrića moja* p. 148. l. 21. itd.

Primjetba. Veznik *ali* imade kadkada i u stativskom narječju kao što u štokavštini značenje protivnoga veznika (latinski *sed)*, tako u primjerima:

najprije ju je iskal po sih varoših, ali nigdir je ni mogal takove najt p. 5. l. 5., *sinko dragi, hodi slobodno, ali težko buš došal do nje* p. 9. l. 15. itd.

b) Veznik *nego* (*neg*) imade pravilno značenje protivnoga veznika (latinski *sed*), ali imade kadkada i značenje štokavskoga prislova „*samo*" (latinski *tantum, solum*), tako u primjeru: *da mi se more još neg jedna raca stvorit* p. 36. l. 23.

c) Najobičniji prispodobni veznici u stativskom narječju jesu:

α) *ko* (*kot*', latinski *ut*), tako u primjerima: *i iz njega je prošla kot' jedna golubica* p. 15. l. 15., *koja je iste slike kot' i vi* p. 16. l. 14., *uzmi si sestru i dojdite k meni ko ditca moja* p. 17. l. 25., *koja je tila ovako lipe dvoje ditce utopit kot' sam ja i moja sestra* p. 17. l. 22. itd.

β) *kak* (*kakti*, latinski *ut*), tako u primjerima: *a vrag se je učinil kak jedan mali dečkac* p. 183. l. 3., *kaj ja od njega kakti hajduka zahtivam* p. 194. l. 17., *kaj ja od njega kakti finega hajduka zahtivam* p. 195. l. 8., *kaj ja od njega kakti pravega hajduka zahtivam* p. 196. l. 18., *kaj ja od njega kakti pravega obišenjaka zahtivam* p. 198. l. 1. itd.

d) Veznik *pok* imade značenje vremensko (latinski *postquam*), tako u primjeru: *naša mati je mene porodila, pok ste vi prošli* p. 82. l. 8.

Veznik *onda* imade pravilno značenje vremensko (latinsko *deinde, tum*), ali kadkada i značenje zaključno (latinski *igitur, ergo*), tako u primjeru: *jutri bumo onda išli na poruku* p. 247. l. 18.

e) Najobičniji uzročni veznici u stativskom narječju jesu:

α) *kaj* (quia), tako u primjerima: *njegova mati odmah je bila srdita na nj, kaj si je ženu zel od muža* p. 6. l. 16., *njegova se mati srdila na nj, kaj je zel ženu od muža* p. 12. l. 35., *al ja ne poznam tebe, kaj su tebi ruke narasle* p. 26. l. 30., *najzad su odnesle nazad srebro i zlato, kaj je nisu poznale* p. 122. l. 13. itd.

Primjetba. Veznik *kaj* imade kadkada značenje explicativno (latinski *ut* explicativum, štokavski *da*), tako u primjeru: *temu se princu odmah za čudno vidi, kaj mu taj dečkac veli „tata"* p. 16. l. 3.

β) *zakaj* (quia), tako u primjeru: *iskal ga je otac dugo, ali nikakor ni mogal dojt do njega, da bi ga izkopal, zakaj je on krt postal i za uvik je krt ostal, koj još i danas prekapa sinokoše* p. 260. l. 22.—24.

γ) *jer* (*jerbo*, latinski *quia*), tako u primjerima: *nije ga bilo doma podpunoma deset miseci, jerbo je jimal strašno veliki rat* p. 6. l. 38., *da nek ju (ditcu) hrani kot' svoju, jer svoje i onako ni jimal niš* p. 7. l. 27., *da se ja s tobom divanim, jerbo si jako fin i snažan dečko* p. 8. l. 19., *već njemu grubije odgovara to grabrovo drvo nego hrast zato, jer je bilo druga straža* p. 9. l. 27., *odi, sinko, slobodno dalje, jerbo grihota bi bila* p. 9. l. 34. itd.

δ) *ač* (*aš*, latinski *quia*), tako u primjerima: *ja joj ne morem nigdir jagod nabrat, aš je po polju debel snig* p. 21. l. 27., *hodi brzo doma, ač će dojt stari vrag* p. 82. l. 18.

Primjetba. O oblicima *ač* i *aš* sr. u I. dielu ove razprave, u glasoslovlju, kod grlenih suglasa tačku *n.* α. str. 28.

ε) *kad* (quia, cum), tako u primjerima: *fala bogu, da sam vas našal, kad svoje ditce nimam* p. 7. l. 28., *kad su te pušćale ove straže, pušćat ću te i ja* p. 10. l. 26., *putem je ona sirota plakala, da kadi će ona jagod nabrat, kad je debel snig* p. 21. l. 20. itd.

Primjetba. Veznik *kad* rabi u stativskom narječju obično u vremenskom značenju.

f) Najobičniji dopustni veznici u stativskom narječju jesu:

α) *makar* (etsi, etiamsi), tako u primjerima: *makar me valje poji* p. 11. l. 25., *pa makar da je sirota* p. 12. l. 39., *makar je ona sirota, meni je u volji i u moje je srdce pripala* p. 13. l. 19. itd.

β) *se ako* (etsi, etiamsi), tako u primjeru: *ja te ne bi mogal niti vrć na svojega konja, se ako bi i til* p. 34. l. 6.

Primjetba. Kadkada imade i sama rieč *se* značenje dopustnoga veznika, tako u primjeru: *čuješ, kravar, kaj je tebi, da si ti tako mršav, se se mi oba dva iz jedne zdele kranimo* p. 139. l. 28.

g) Najobičniji pogodbeni veznici u stativskom narječju jesu:

α) *ako* (*ak*), tako u primjerima: *a ak te si pušćaju, dobro se čuvaj te cure, da te ne udari* p. 9. l. 22., *samo ne znam, ako te budu ove druge straže pušćale dalje, ali prosi ih* p. 9. l. 36., *ali ako ona nima niš, imam ja fala bogu za sebe i za nju* p. 13. l. 7. itd.

β) *da* (si), tako u primjeru: *sada da ja javim ove tri straže, one bi bile sbačene zato, kaj su te pušćale do nas, a druge oštrije bile bi postavite* p. 10. l. 28. i 29.

Primjetba. Inače veznik *da* imade pravilno ili značenje namjerno, kao u primjeru: *slaži dobro s mojom majkom, da ti pak gorše ne bu* p. 6. l. 36. ili značenje posljedično, kao u primjeru: *bože mili, koj je tako zmožan bil, da je nas odkupil od sužanjstva* p. 109. l 12.

h) Veznik *i* (et) pojačava se kadkada veznikom *takajše* (etiam), tako u primjerima: *i okol njega je takajše puhnil topal vetar* p. 93. l. 16., *i nazval je njoj takajše: „Dobar dan, sestro"* p. 95. l. 36.

H) Glagola.

a) Nekim se prelaznim glagolima dodaje u stativskom narječju povratno zaime *se*. Takovi glagoli jesu:

α) dat (njemački *lassen*) sa infinitivom koga drugoga prelaznoga glagola, tako *dat se zastrašit* (njemački *sich durch Jmds Drohungen einschüchtern lassen)*, kao u primjeru: *ali taj dečko se ni dal zastrašit* p. 202. l. 13., ili *dat se poljubit* (njem. *sich küssen lassen*), kao u primjeru: *ona mu se je dala poljubit* p. 207. l. 19.

β) delat se (fieri, esse), tako u primjeru: *va tem varošu delalo se je baš veliko veselje* p. 47. l. 35.

γ) *dirat se* (tangere, se immiscere), tako u primjeru: *i oni se nisu nikaj va njega dirali* p. 117. l. 30.

δ) *hitit se* (njem. *sich* in einen Ort *werfen*, lat. se conferre in alqm locum), tako u primjeru: *i hiti se suž desno suž nje* p. 9. l. 4.

ε) *izdat se* (in conspectum venire aut se dare), tako u primjeru: *izdal se je pred njih gospodin bog* p. 234. l. 26.

ζ) *obećat se* (polliceri alcui se ipsum), tako u primjeru; *taj se je siromak rihtig obećal njemu* p. 174 l. 35.

η) *potegnit se* (venire ad), tako u primjerima: *i rihtig se je strašno puno svita poteglo tamo* p. 229. l. 26., *sporad moje pesme su se simo potegli* p. 229. l. 34.

ϑ) *past se* (pasco), tako u primjeru: *koja (kobila) se tamo pase* p. 208. l. 24.

ι) *skazat se* (demonstrare, declarare), tako u primjeru: *pak se sad nek oni skažeju, kaj su si uvatili* p. 146. l. 38.

κ) *stvorit se* (fieri), tako u primjeru: *zaplakala je i stvorila se kamenom od tuge* p. 14. l. 27.

λ) *tajit se* (se occultare alcui), tako u primjerima: *zakaj si se tajila* p. 249. l. 34., *zato sam jim se tajila* p. 249. l. 35.

μ) *ugovorit se* (componere alquid cum alquo, colloqui cum alquo), tako u primjerima: *tako se oni ugovore* p. 119. l. 23, *ja sam se š njum ugovoril* p. 119. l. 26.

ν) *veruje se* (creditur alcui), tako u primjeru: *još se ni temu petljaru to pravo verovalo* p. 41. l. 36.

ξ) *vrć se* (recumbere in alqua re), tako u primjeru: *ali da se more spasit, ako se vrže u trugu* p. 113. l. 15.

ο) *'zgubit se* (auferri, evanescere), tako u primjeru: *ti su se popi si 'zgubili iz grada* p. 117. l. 33.

b) Nekim se neprelaznim glagolima dodaje u stativskom narječju povratno zaime *se*. Takovi glagoli jesu:

α) *izajt se* (ad exitum adducere, consummare, absolvere), tako u primjeru: *kad mu se je leto izašlo, pita ga vrag* p. 170. l. 3.

Primjetba 1. Glagolu se *izajt* ipak dosta često ne dodaje povratno zaime *se*, tako u primjerima: *kad ti leto izajde* p. 169. l. 23., *kad mi leto izajde* p. 169. l. 34., *kad ti je leto izašlo* p. 170. l. 5., a tako se ni trajnomu glagolu *izhajat* pravilno ne dodaje povratno zaime *se*, kao u primjeru: *a kad je treto leto izhajalo* p. 226. l. 29.

Primjetba 2. Glagolu se *izajt* kadkada gubi na početku glas *i* (sr. o tom u glasoslovlju kod samoglasa *i* tačku *k*. α., str. 16.), te mu se tada pravilno ne dodaje povratno zaime *se*, tako u primjeru: *i ne znam, kako će mi 'zajt* p. 119. l. 27.

β) *kipit se* (fervere, bullare), tako u primjeru: *taj dečkac je pljunil na to železo, i to se je železo kipilo* p. 215. l. 30.

γ) *počinit se* (quiescere), tako u primjeru: *da će se još malo počinit* p. 68. l. 8.

δ) *živit se* (vivere), tako u primjerima: *neka, ćaćko, mučiju, ona je sirota, ali ja sam bogat, pak ćemo se živit* p. 31. l. 11., *ona bi se bila živila, da nima nigdir niš* p. 227. l. 29., *kvar bi ju bilo još sašundrat, naj se živi* p. 238. l. 24., tako i sastavljenik *oživit se* (in vitam redire), kao u primjeru: *da se ne bi harambaša opet oživil* p. 55. l. 10.

c) Glagol *naprosit* (precibus impetrare alquid ab alquo) imade uza se u accusativu osobu, koju tko moli, i onda, kada mu se dodaje povratno zaime *se*, tako u primjeru: *moret ću se ga naprosit kako* p. 78. l. 12.

d) Neki glagoli, kojima se dodaje povratno zaime *se*, pokazuju i u stativskom narječju zamjenitost ili recipročnost radnje, sr. o tom kod povratnih zaimena tačku *α*. primjetbu 2.

e) U stativskom se narječju vrlo često dodaje activnim oblicima nekih glagola enklitični oblik povratnoga zaimena u dativu (*si*), da se izrazi dativni ili indirectni medij. Takovi glagoli jesu:

α) *brat si* (legere), tako u primjeru: *i ni si mogla s rukami hrušak brat* p. 23. l. 12.

β) *delat si* (facere), tako u primjeru: *delajte si sad š njim, kaj oćete* p. 53. l. 7.

γ) *iskat si* (quaerere), tako u primjeru: *ja si idem sestri iskat lika* p. 10. l. 6.

δ) *izvoljit si* (eligere), tako u primjeru: *kaj si si izvoljil, nek ti bude* p. 120. l. 3.

ε) *mislit si* (cogitare, putare), tako u primjerima: *ali si misli* p. 11. l. 24., *taj dečko si sada misli* p. 46. l. 18., *on si je i sam mislil* p. 97. l. 14. itd. Tako i sastavljenici: *premišljavat si* (secum meditari), kao u primjeru: *i fort je sedil i premišljaval si je* p. 117. l. 16., *zamislit si* (cogitare in, excogitare), kao u primjeru: *kajgod si zamisliš u nju, budeš dobil* p. 34. l. 18.

ζ) *počinit si* (quiescere), tako u primjerima: *da si počinem već jedanput svoje trudno telo* p. 51. l. 26., *aj bog da moremo si kadi malo mirno počinit* p. 231. l. 10.

η) *spavat si* (dormire), tako u primjeru: *sada si neka spava lipo do svojega cajta* p. 167. l. 1.

ϑ) *študirat si* (cogitare, excogitare), tako u primjerima: *sada si je študirala* p. 24. l. 30., *na to si je Aldof ruku podmetnil pod bradu i študira si* p. 68. l. 5.

f) U stativskom narječju imadu neki prelazni glagoli uza se takav accusativ objecta, kaki nije običan u štokavskom narječju, te s toga imadu i značenje donekle drugojačije no u štokavskom narječju. Takovi glagoli jesu:

α) *gonit* (agere), tako u primjeru: *kakav gšeft ti goniš* p. 51. l. 30.

β) *harat* (interimere), tako u primjeru: *di je nikaj po noći momke haralo i davilo* p. 167. l. 20.

γ) *odvezat* (solvere, dissolvere), tako u primjeru: *najzad spovidaju nju samu popi i odvežu joj grihe* p. 119. l. 36.

δ) *potrošit* (consumere, comedere), tako u primjerima: *sake godine potroši taj zmaj jedno kršćenče* p. 46. l. 13., *kad su to potrošili, putovali su dalje* p. 230. l. 37.

ε) *sbavit* (perficire), tako u primjeru: *samo ak bum to ikako mogla sbavit* p. 265. l. 4.

ζ) *spostit* (jejunium solvere), tako u primjeru: *spostila si sada leta naša* p. 262. l. 32.

η) *strašit* (minari), tako u primjerima: *došal je njega strašit* p. 162. l. 30., *ni ga til više strašit* p. 162. l. 34.

ϑ) *strošit* (facere, conficere, — comedere), tako u primjerima: *kuliko korakov trošiš od zvonika do crikvenoga praga* p. 112. l. 6., — *i da ju je ona sama trošila* p. 261. l. 37.

ι) *tuć* (occidere, interficere), tako u primjeru: *ti u njegovem vrtu slobodno zvirad tučeš* p. 14. l. 14.

κ) *zaslipit* (excaecare), tako u primjeru: *zaslipile su one oči črnemu Harapu* p. 251. l. 6.

g) Glagol *jahat* (equitare) i njegovi sastavljenici rabe u stativskom narječju prelazno i neprelazno.

Prelazno rabi glagol *jahat* u ovim primjerima: *saku noć je ona jahala ovega mojega pajdaša* p. 138. l. 6., *i saku noć je mojega siromašnega pajdaša jahala na Klek* p. 140. l. 28., *i nadijam se, da više ne će ona u copriju pojt i jahat mojega pajdaša* p. 140. l. 37., tako i sastavljenik *zajahat*, kao u primjerima: *povrnile su se nazad i zajahale taj lajt* p. 136. l. 31., *zajahale su lajt i jahale su u Senj* p. 136. l. 34., *i ona je tako zajahala drugega, onega debelega slugu* p. 137. l. 33., *i ona je mene zajahala na misto njega* p. 138. l. 39.

Neprelazno rabi glagol *jahat* u primjeru: *na meni jaše saku noć naša gazdarica* p. 137. l. 29., tako i sastavljenici *uzjahat* i *zajahat*, kao u primjerima: *i uzjahal je na konja* p. 5. l. 7., *pak sam ju ovuzdal i zajahal na nju* p. 139. l. 11., *ona je došla na večer i zajahala je na biruša* p. 139. l. 37.

h) U stativskom narječju dolaze neki trajni glagoli u takovom obliku, kakov nije običan u štokavskom narječju. Takovi glagoli jesu:

α) glagoli IV. razreda, kao:

αα) *batrivit* (animum facere alcui), tako u primjeru: *on sam sebe batrivi i sam sebe sigura, samo da ga ne bu tuliko strah* p. 117. l. 27.

ββ) *putit* (hortari), *putit se* (sollicitum esse), tako u primjerima: *kad je on tako nju dalje putil, okrenila se je ona* p. 6. l. 6., — *ti se preveć putiš i trudiš* p. 161. l. 24.

β) glagoli V. razreda, kao:

αα) *občuvat* (custodire), tako u primjeru: *ja ću vam ih občuvat (škopce)* p. 186. l. 3.

ββ) *prejarat* (obarare), tako u primjeru: *to su oni, koji su tudje meje prejarali* p. 151. l. 20.

γγ) *prigrijavat* (admovere igni), tako u primjeru: *pak da ju budu živu na ražanj nataknili i pri ognju prigrijavali* p. 257. l. 12.

δδ) *razsaljat se* (sale macerari), tako u primjeru: *tote u pivnici se je slanina tega frboljtara razsaljala* p. 185. l. 11.

εε) *sgibat* (desiderio alcjs rei angi), tako u primjeru: *pak ne sgiblji za mojim mrtvim telom* p. 115. l. 26.

ζζ) *shajat* (obversari), tako u primjeru: *ti doma skrbiš dobro, a on shaja s drugimi gadi* p. 179. l. 13.

ηη) *sprogovarat* (proloqui, loqui), tako u primjeru: *pak je tužno svojemu otcu sprogovaral* p. 244. l. 29.

ϑϑ) *umirat* (studere), tako u primjeru: *ali ciganj je uvik umiral, kako bi mogal cesarevega sina sašundrat* p. 236. l. 37.

ιι) *utikat* (se inserere alcui rei, — procurrere foras) tako u primjerima: *samo ako ja budem utikal u boj* p. 117. l. 3., — *o pol noći s mirom je on van utikal* p. 254. l. 39.

κκ) *zagledavat se* (introspicere), tako u primjeru: *pak se je okol jedne ladice zagledaval* p. 183. l. 29.

γ) glagoli VI. razreda:

αα) *izminjevat* ili *zminjevat* (finire), tako u primjerima: *kad je već dvanajsta vura izminjevala* p. 110. l. 15., *baš joj je jedanajsta vura zminjevala* p. 112. l. 17., *kad je na vredoma leto izminjevalo* p. 180. l. 31.

ββ) *kupljevat* (emere), tako u primjeru: *i išal je kupljevat vino* p. 150. l. 18.

γγ) *kuševat* (osculari, basiare), tako u primjeru: *žena je sad njega pričnela grlit, kuševat i prosit* p. 149. l. 18.

δδ) *maševat* (deo supplicare, res divinas procurare), tako u primjeru: *da je došal moret sam dragi bog maševat* p. 198. l. 18.

εε) *napridkovat* (progredi), tako u primjerima: *prične sva njegov imetak lipo napridkovat* p. 120. l. 7., *kad je on vidil, da mu se lipo napridkuje* p. 120. l. 10.

ζζ) *noćevat* (pernoctare), tako u primjeru: *i tote je moral baš noćevat* p. 117. l. 12.

ηη) *odkupljevat* (exsolvere, redimere), tako u primjeru: *odmah se moramo pripravljat, kako ćemo se odkupljevat* p. 75. l. 2.

ϑϑ) *odveživat* ili *odveževat* (solvere, dissolvere), tako u primjerima: *drugač nikakor mu ne idem grihov odveživat* p. 83. l. 37., *kako bi te ja izpovidal, kad ne znam grihov odveživat* p. 87. l. 21., *da buš ti još postal za grihe odveževat* p. 87. l. 35.

ιι) *okušovat* (deosculari), tako u primjeru: *popala je valje najpredi dragega boga okol vrata i sega ga je okušovala* p. 232. l. 22.

κκ) *oživljevat* (alqm a morte ad vitam revocare), tako u primjeru: *a on se više ni podufal nikad nikega oživljevat* p. 235. l. 13.

λλ) *posudjevat* (pecuniam mutuam sumere, pecuniam petere ab alquo), tako u primjeru: *a k mužu joj je bila sramota pojt posudjevat* p. 85. l. 15.

μμ) *razgrnjevat* (disjicere), tako a primjeru: *i u tem gradu je jedna gospa u vrtu svilu razgrnjevala* p. 93. l. 5.

νν) *razsipevat* (dissipare), tako u primjeru: *kad su se meso pojile, razsipevale su kosti* p. 142. l. 5.

ξξ) *ručevat* (prandere), tako u primjerima: *još joj ni til verovat, se ak ni ručeval ni obedval* p. 179. l. 29., *a jesi li ti kaj fruštikal i ćeš kaj morebit ručevat* p. 203. l. 30.

οο) *sgaševat* (exstinguere, opprimere), tako u primjeru: *a to se je več ona (lampa) sgaševala* p. 223. l. 23.

ππ) *skraćevat* (subtrahere, adimere), tako u primjeru: *niš jim ni skraćeval* p. 7. l. 31.

ρρ) *skuševat* (probare, tentare), tako u primjeru: *kralj će ti ju dat, kad te je triput već skuševal* p. 240. l. 19.

σσ) *spoyonjevat* (conjectura reperire), tako u primjerima:

sabrali su se ljudi od sih stran i spogonjevali su p. 124. l. 35., *bi l' slobodno ja spogonjeval* p. 124. l. 37.

ττ) *spopitkevat* (sciscitari), tako u primjeru: *po varošu su se ljudi spopitkevali* p. 109. l. 12.

υυ) *spremišljevat* (meditari, dubitare), tako u primjeru: *dok su se spremišljevali, kaj ćeju sad načinit* p. 210. l. 26.

φφ) *zapiljevat* (inserere alcui rei), tako u primjeru: *pak se bum najmladjoj s mirom u oči zapiljevala* p. 240. l. 17.

χχ) *zdihevat* (gemere), tako u primjerima: *ona je uvik zdihevala* p. 116. l. 2., *ona je uvik zdihevala i boga prosila* p. 127. l. 37.

i) U stativskom narječju imadu neki oblikom trajni glagoli značenje svršeno. Takovi glagoli jesu:

α) *odlazit* (abire), tako u primjerima: *na to je njemu došlo, da je moral odlazit na vojsku* p. 6. l. 34., *ali mi je kruto žal za tu ditcu, kaj od mene moraju odlazit* p. 18. l 11.

β) *odlijat* (transfundere, transferre), tako u primjeru: *kaj ti ne bi tila nikaj odlijat od one lampe, koja jako sviti, u moju lampu* p. 223. l. 27.

γ) *odsikat* (abscindere), tako u primjeru: *kim jesu glave odsikane* p. 238. l. 35.

δ) *razbižat se* (diffugere), tako u primjerima: *i si ti hajduki su se razbižali* p. 188. l. 17., *kad su se hajduki razbižali* p. 188. l. 19.

j) U stativskom narječju dolaze neki svršeni glagoli u takovom obliku, kakav nije običan u štokavskom narječju. Takovi glagoli jesu:

α) *obdat* (prodere), tako u primjeru: *da će ga taj carev pravi sin obdat* p. 237. l. 6.

β) *oplašit* (absterrere, abigere), tako u primjeru: *ali pop ga je s korbačem oplašil* p. 204. l. 34.

γ) *ovarit* (fallere), tako u primjeru: *ne ću, ja ću te sašundrat, ti bi me ovaril* p. 236. l. 34.

δ) *piknit* (morsu violare), tako u primjerima: *pak da će muža svoga piknit* p. 138. l. 4., *pak da će vas piknit* p. 139. l. 7.

ε) *poćuhnit* (sentire), tako u primjeru: *kako je on črnega Harapa tukal od ranega jutra do pol dan s devet centi težkim batum, da ni ni poćuhnil* p. 251. l. 17. i 18.

ζ) *sverovat* (credere), tako u primjeru: *rabarhokman joj je valje sveroval i pripovidal joj je, kako je on njije dvi sestre pogubil* p. 254. l. 11.

η) *ustrašit se* (exterreri), tako u primjeru: *a te divojke i birtašica su se jako ustrašile* p. 162. l. 11.

ϑ) *zagubit* (occidere), tako u primjeru: *tata mili i dragi, naj zagubiju tu ditcu* p. 31. l. 39.

ι) *zapazit* (cernere, intelligere), tako u primjerima: *zapazile su oštarske divojke* p. 160. l. 11., *zapazile su to oštarske divojke* p. 161. l. 5.

k) Osim dosele pomenutih glagola dobivaju u stativskom narječju još neki glagoli više ili manje drugojačije značenje no ga imadu obično u štokavskom narječju. Takovi glagoli jesu:

α) *čut* (sentire), tako u primjeru: *ti me tučeš, ali ja nikaj ne čujem* p. 250. l. 16.

β) *dopitavat* (praescribere, praecipere), tako u primjeru: *kako jim je zakon dopitaval* p. 6. l. 33.

γ) *izteć* (effluere, expedire), tako u primjeru: *kad je izteklo Korjetu deset let, kaj je u reštu bil* p. 131. l. 14.

δ) *izkazat se* (se apparere), tako u primjerima: *daj izkaži mi se* p. 165. l. 3., *ja ću vam se izkazat* p. 166. l. 2.

ε) *namirat se* (consuescere cum alquo), tako u primjeru: *ja ti samo to velim, da ti se nije vridno namirat na nju* p. 119. l. 4.

ζ) *napeljat* (inducere, decipere), tako u primjerima: *se se bojim, da bu me kakogod napeljala* p. 119. l. 28., *hodi ti k našemu prašćaru i napeljaj ga sakako* p. 200. l. 7. i 37., *jednega smo već napeljali* p. 200. l. 39., *oni gledaju, da napeljaju sakega* p. 201. l. 10.

η) *nosit* (ferre, afferre fructum), tako u primjeru: *jel' mu kako vrt nosi* p. 42. l. 36.

ϑ) *okrenit se* (se mutare, converti, sententiam mutare), tako u primjeru: *kad je on tako nju dalje putil, okrenila se je ona* p. 6. l. 6.

ι) *potrpit se* (expectare), tako u primjeru: *samo da si se još malo dulje potrpila* p. 127. l. 32.

κ) *prehitit se* (mutari, commutari), tako u primjeru: *prehitit*

ćemo se drugač, ti ćeš bit zec, ja ću bit čuprija, a konj će bit cucak. Oni su se valje tako prehitili p. 74. l. 18. i 19.

λ) *prelomit se* (in exitu esse), tako u primjeru: *pak su išli dana vozit, kak se je noć prelomila* p. 189. l. 5.

μ) *premetnit se* (mutari, commutari), tako u primjerima: *i da se je mogal (taj dečkac) premetnit sakom stvarju* p. 169. l. 26., *vrag se je premetnil opet drugač, ali opet kak dečkac* p. 183. l. 26.

ν) *spružit* (collineare arma ad alquid), tako u primjeru: *i on spruži po njem pušku* p. 67. l. 2.

ξ) *stupat* (terram pedibus pulsare et minari), tako u primjeru: *on ti se bu grozil sejednako još i stupal bu nad tobum* p. 68. l. 39.

ο) *teć* (ire, ruere), tako u primjerima: *kad je jedanajsta vura tekla* p. 111. l. 6., *opet kad je jedanajsta vura tekla* p. 111. l. 19., *kad bu jedanajsta vura tekla* p. 112. l. 7. itd.

π) *umuknit* (defatigari), tako u primjeru: *i od silnega truda su mi najzad ruke umuknile* p. 132. l. 35.

ρ) *uteć* (effugere), tako u primjeru: *i u jadu mu je uteklo, da je rekal* p. 182. l. 10.

σ) *zabignit* (fastidire cibum), tako u primjeru: *on nije mogal nikako jist, jerbo ga je bilo jako strah, zabignilo mu je bilo se jilo* p. 53. l. 16.

l) U stativskom se narječju često puta nešto opisuje glagolom i imenom, što se u štokavskom narječju kaže samim glagolom. Evo nekoliko takovih izraza:

α) *dat čest* (štokavski *štovati*), tako u primjeru: *zakaj su popi najveći grišniki na svitu i ne daju česti gosponu bogu* p. 229. l. 2.

β) *dat glas* ili *na glas* (štokavski *razglasiti)*, tako u primjerima: *malo za tim dal je taj isti grof . . . glas i razpisal je posud* p. 124. l. 22., *i sim ljudem je dal opet na glas* p. 124. l. 33.

γ) *dat zapovid* (štokavski *zapovjediti*), tako u primjeru: *dalo je carstvo zapovid* p. 169. l. 5.

δ) *jimat brigu* (štokavski *brinuti se*), tako u primjeru: *a dečko se je smijal i jimal je na to brigu* p. 202. l. 19.

ε) *pripast u srdce* (štokavski *zavoljeti)*, tako u primjeru:

meni je u volji i u moje srdce je pripala i moja ljuba bude p. 6. l. 28.

m) Konačno mi je spomenuti još nekoliko izraza iz stativskoga narječja, kao:

α) dojt na leta (sui potens, sui juris esse), tako u primjeru: *došal je najstariji sin na leta* p. 203. l. 23.

β) dojt k pameti i punoletnosti (sui potens, sui juris esse), tako u primjerima: *oni su narasli i došli su jedan za drugim k punoletnosti i pameti* p. 199. l. 27., *kad je došal taj sridnji brat k pameti i punoletnosti* p. 200. l. 21., *kad je došal taj najmladji brat k pameti i punoletnosti* p. 201. l. 13.

γ) *izbrojit leta* (štokavski *navršit godine*), tako u primjeru: *kad su se temu siromašnomu čoviku leta izbrojila i kad je moral umrit na vredoma, vodila ga je smrt na drugi svit* p. 223. l. 16. i 17.

δ) *izvadit iz zubi* (kazati nešto, što je netko drugi baš htio kazati), tako u primjeru: *glih si mi to iz zubi izvadil i ja sam to til reć* p. 125. l. 2., 6. i 9.

2. Poraba i značenje oblika rieči,

i to:

A) imenskih oblika.

a) N o m i n a t i v a.

α) U nominativu stoji grammatični subjecat.

β) U nominativu stoji nominalni praedicat, i to uz ove glagole:

αα) *jesam, bit* (sum, esse), tako u primjeru: *mi budemo beli voli* p. 173. l. 11.

ββ) *postat* (fieri), tako u primjerima: *da će (on) opet postat čovik* p. 133. l. 5., *ali on nije mogal nikakor postat čovik* p. 133 l. 6., *postal je valje taj konj dečko* p. 170. l. 29., *i on je postal se po vragih bogat čovik* p. 176. l. 29., *oni tri brati su si odnesli i novac i slaninu i jako su bogati postali polog tega* p. 188. l. 31., *i on je tako postal pravi sudac* p. 220. l. 18., *kako budeš (ti) srićan postal* p. 237. l. 18., *postal je on gospodar* p. 246. l. 39., *zakaj je on krt postal* p. 260. l. 23., *oni tri su valje garvani postali* p. 263. l. 20., *i lipi dečki su postali* p. 265. l. 20. itd.

γγ) *ostat* (manere), tako u primjerima: *i ostala bi ja kriva* p. 13. l. 27., *ti buš još srićan ostal po meni* p. 121. l. 27., *i tako je ona opet ostala cura* p. 144. l. 6., *kad je on, koj je bedak, tako srićan ostal* p. 166. l. 23., *da je (on) ostal valje mrtav* p. 185. l. 9.

δδ) *učinit se* (fieri), tako u primjerima: *gospodin bog se je učinil muž* p. 152. l. 16., *ona se je učinila betežna* p. 157. l. 17.

εε) *napravit se* (fieri), tako u primjerima: *ja ću se napravit lipi konj* p. 170. l. 20., *napravi se on lipi konj* p. 170. l. 23., *ja ću se napravit fini konj* p. 171. l. 6.

ζζ) *vidit se* (videri), tako u primjeru: *zato sam jim se tajila, kaj sam jim se (ja) doma grda vidila* p. 249. l. 36.

Ovamo idu i primjeri: *onim drugim hajdukom vidilo se dug cajt* p. 54. l. 19., *vidi nam se kraći cajt* p. 231. l. 23., *se mu se je nečvo vidilo š njega* p. 8. l. 10., *i se jim se je nečva vidilo* p. 226. l. 3.

Primjetba. Uz ove glagole dolaze jošte u stativskom narječju ove construccije:

α) nominalni se praedicat izrazuje accusativom sa priedlogom ***za***, i to:

αα) uz glagol *jesam, bit,* tako u primjerima: ***konj će bit za zvonara, a ti buš pop*** p. 75. l. 5., ***bil je leto dan za kapelana*** p. 89. l. 33., ***konjsko kopito bilo jim je za govedinu, a konjske kosti za flaše*** p. 135. l. 18., ***ja ću tebi bil za inuša*** p. 236. l. 33.

ββ) uz glagol ***ostat,*** tako u primjeru: ***kako bi on ostal za cesarovega sina*** p. 237. l. 1.

γγ) uz glagol ***vidit se,*** tako u primjeru: ***temu se princu odmah za čudno vidi*** p. 16. l. 3.

β) nominalnomu se praedicatu predmeće veznik ***ko, kak (kot', kakti),*** i to:

αα) uz glagol *jesam, bit,* tako u primjeru. ***dragi bog je bil opet kakti bogac*** p. 234. l. 32.

ββ) uz glagol ***učinit se,*** tako u primjerima: ***izašlo je tote na tu vodu nikai i učinilo se kak jedan spareni škaf*** p. 163. l. 23, ***a vrag se je učinil kak jedan mali dečkac*** p. 183. l. 3.,

tako još:

γγ) uz glagol ***stvorit se*** (fieri), tako u primjerima: ***i ti anjgeli budu se stvorili kot' cucki*** p. 52. l. 2., ***a telo onega čovika stvorilo se je pod onum palicum kak jedna mravunčina*** p. 80. l. 4., ***stvorilo se (to) kot' kotal*** p. 163. l. 24.

δδ) uz glagol ***premetnit se*** (mutari, commutari), tako u primjeru: ***vrag se je premetnil opet drugač, ali opet kak dečkac*** p. 183. l. 26.

γ) nominalni se praedicat izrazuje instrumentalom sa priedlogom ***s*** i bez njega, o čem sr. niže kod instrumentala tačku μ.

β) Nominalni se praedicat nadovezuje subjectu u nominativu samo pomoću veznika *ko, kak* (*kot', kakti*), tako u primjerima: *on kakti grof mogal ih je sakojako trucat i mučit* p. 193. l. 32., *ona mu je tila kakti njegova kuma pomoć* p. 223. l. 4.

γ) Uz glagol *ponestat* (deesse) i slične glagole dolazi u stativskom narječju ono, česa komu ponestaje, kad se razumjeva kao cjelina, u nominativu (inače u genitivu), tako u primjeru: *kako mu ponestalo se blago i bogatstvo* p. 90. l. 18.

b) Vocativa.

α) Oblik nominativa singulara stoji u stativskom narječju često mjesto oblika vocativa singulara, i to:

αα) od imena mužkoga roda, tako u primjerima: *dobar dan, kurjak* p. 10. l. 18., *molim te zato, kurjak, pusti me i ti dalje* p. 10. l. 24., *dobar dan, ris* p. 10. l. 32. i 38., *molim zato i tebe, ris, da me pustiš dalje* p. 11. l. 6, *ona je njemu odgororila: „Moj dobri stari čovik, spekla mi je maćeha brašno . . .“* p. 21. l. 30., *da bome da ne morem, dragi moj stari čovik* p. 21. l. 34., *kaj bi ja tebi, stari petljar, dala* p. 22. l. 14., *hodi, ti bedak, kaj ćeš ti nju sirotu i knjakavu zet* p. 31. l. 8. i 12., *ona mu veli na to: „Sinak, ja bi se išla grijat . . .“* p. 45. l. 20., *na to mu veli zec: „Ala, medvid, nemoj me tako hitat“* p. 47. l. 26., *na to ona njemu progovori: „Srićan si, Aldof, . . .“* p. 68. l. 26., *i pita ga dalje: „A kuda ti, Aldof, tuda ideš?“* p. 68. l. 27., *čuješ ti, pandur, kaj se je novega dogodilo* p. 73. l. 14., *pak mu je rekal: „Dragi muž, ti buš uvik rib dost nalovil . . .“* p. 75. l. 37., *i valje jim je rekal: „Moj mili otac i mati, ja sam postal redovnik . . .“* p. 77. l. 32., *na to mu odgovori gospon grof Kumpanin: „Dragi patar, kako bi ja odpušćal sakemu njemu njegovo . . .“* p. 84. l. 28., *ona je njemu na to rekla: „Bog daj, bratac, bog“* p. 94. l. 32., *i žena mu je njegova rekla: „Moj muž, zakaj si ti tako uvik tužan?“* p. 148. l. 13., *o moj starček ljubljeni, ja putujem u zakleti jedan grad* p. 242. l. 35., *pak su ga prosili: „Dragi brat, pokaž' nam ti vodu . . .“* p. 243. l. 19. itd.

ββ) od imena ženskoga roda, tako u primjerima: *i rekal je njoj: „Ljuba moja, ja sad projdem na jedan kratak cajt . . .“* p. 6. l. 35., *i gorko se je plakala: „Bože mili i mila Marija“*

p. 21. l. 21., *i pital ju je: „Oj cura, kaj ti jadna plačeš?“* p. 21. l. 25., *čuješ, sestra moja, tvoja ći meni veliku sramotu dela* p. 61. l. 29., *jedanput ju je on upital: „Moja mama, kako je to, da vi uvik plačete . . .“* p. 76. l. 14. itd., tako i u primjerima: *pak veli princu: „Njihova visost, ja jim ditcu dajem . . .“* p. 18. l. 5., *govoril mu je: „Gospone, svitlost tvoja, ja sam došal tvojoj najmladjoj ćeri na uprose . . .“* p. 238. l. 28.

β) Kadkada, premda riedko, stoji u stativskom narječju oblik vocativa mjesto oblika nominativa, tako u primjerima: *Korje brate spravil je konje u štalu* p. 129. l. 7., *a Korje brate bil je jako žalostan* p. 129. l. 35.

c) Accusativa.

α) Accusativ nutarnjega objecta dolazi i u stativskom narječju, premda znatno redje no u štokavskom narječju; tako naročito dolaze ovi primjeri za accusativ nutarnjega objecta:

αα) *mašu mašcvat*, kao: *i tu je svete maše maševal* p. 80. l. 23.

Primjetba. Dosta često kaže se mjesto *mašu mašcvat* i *mašu služit*, tako u primjerima: *on je počel maše služit* p. 89. l. 32., *ja bum lipo mašu služil* p. 153. l. 25.

ββ) *večeru večerat*, kao: *koj je moju večeru povečeral* p. 132. l. 22.

γγ) *sad sadit*, kao: *tako je bil jedan starac, pak si je sadil sad* p. 176. l. 33.

δδ) *san sanjat*, kao: *mili bože, al sam sladak san sanjal* p. 164. l. 4.

εε) *stražu stražit*, kao: *tako je bil jedan soldat i stražu je stražil* p. 167. l. 26.

ζζ) *vadlju vadljat*, kao: *vadljaj vadlju za cekin* p. 158. l. 2., 16. i 22.

β) Accusativ praedicata dolazi u stativskom narječju:

αα) bez ikakova dodatka, tako uz glagole:

ααα) *postavljat* (constituere), tako u primjeru: *jutri budu gospoda postavljali sudce* p. 219. l. 27.

Primjetba. Uz glagol *postavljat* dolazi samo onda accusativ praedicata, bez ikakova dodatka, kad se uza nj ne kazuje accusativ objecta.

βββ) *vidit* (videre), tako u primjerima: *i kad ju je mati veselu vidila* p. 142. l. 34., *da te još jenput živega vidim* p. 166. l. 9.

ββ) sa priedlogom *za*, tako uz glagole:

ααα) *dat* (dare), tako u primjerima: *Amerika je valje znala, kaj je on njim dal za befel* p. 74. l. 6., *da će dat svoju ćer za ženu onemu* p. 102. l. 39., *ja ću ti ju drage volje dat za ženu* p. 246. l. 33.

Primjetba. Za razliku accusativa praedicata i accusativa objecta uz glagol *dat* sr. primjer: *dal je na to vrag tim pandurom novi befel* p. 74. l. 2.

βββ) *dobit* (accipere), tako u primjeru: *da bu dobil njegovu ćer za ženu* p. 246. l. 33.; amo spada i primjer: *dobije on opeta jedan frakljac rakije i kavu za fruštik* p. 117. l. 38.

γγγ) *donest* (afferre), tako u primjeru: *a za znamenje, da si ga ubil, moraš mi donest od njega njegov mali prst i srdce njegovo* 243. l. 34.

δδδ) *držat* (judicare, existimare), tako u primjerima: *mene moji brati drže uvik za najbedastijega* p. 146. l. 37., *si me držite za jako velikega bedaka* p. 165. l. 26., *i tega najmladjega držali su brati za najbedastijega* p. 190. l. 17., *gospodar te hiže držal je to . . . za zločesto znamenje* p. 219. l. 4.

Primjetba. Kada uz glagol *držat* dolazi mjesto accusativa objecta neupravni objecat u genitivu sa priedlogom *od*, tada imade glagol *držat* uza se accusativ praedicata bez priedloga, nu praedicatna se narav toga accusativa već posve slabo osjeća, tako u primjerima: *neg je od njega bedaka držala* p. 214. l. 9., *ka je od njega bedaka držala* p. 215. l. 19.

Isto se tako slabo osjeća praedicatna narav accusativa uz glagol *delat* (facere), kad imade uza se neupravni objecat u genitivu sa priedlogom *s* ili *iz*, tako u primjerima: *to niki iz tebe bedaka dela* p. 29. l. 12., *taj soldat dela s mene bedaka* p. 234. l. 22.

εεε) *it* (ire) i *projt* (abire), tako u primjerima: *on je prošal za gmajnega soldata* p. 106. l. 17., *neg da je išal za gmajnega soldata* p. 107. l. 5., *ona je prošla . . . daleko k jednoj gospi grofici za puraricu* p. 247. l. 32.

ζζζ) *jimat* (habere), tako u primjerima: *da jima Aldof tote kega za prijatelja* p. 70. l. 2., *saka jima za muža jednega vraga* p. 93. l. 29.

ηηη) *jist* (edere), tako u primjeru: *i vi ćete morat danas sam kruh za fruštik jist* p. 140. l. 12.

ϑϑϑ) *pitat* (rogare, quaerere), tako u primjerima: *ja vas*

ne pitam nikaj za dinstpremiju p. 33. l. 27., *niti ga je koj kaj pital za plaću* p. 117. l. 39.

ιιι) *postavit* (constituere), tako u primjerima: *postavili su njega temu varošu za poglavara* p. 109. l. 15., *da budu onega za sudca postavili* p. 219. l. 25., *i onega budu postavili za sudca* p. 219. l. 28.

κκκ) *potrdit* (sancire), tako u primjerima: *predi neg ga potrde za sudca* p. 220. l. 9., *na to su ga oni potrdili za sudca* p. 220. l. 17.

λλλ) *primit* (accipere), tako u primjeru: *primila ju je ta gospa grofica k sebi u službu za puraricu* p. 248. l. 3.

μμμ) *služit* (servire, mereri), tako u primjeru: *tako je bil jedan soldat i služil je za tambora* p. 33. l. 21.

ννν) *uzet* ili *zet* (sumere, adsciscere), tako u primjerima: *i uzel nas je za svoju ditcu* p. 16. l. 38., *ja ću tebe za ženu zet* p. 31. l. 1. i 3., *ako ti mene na priliku ne ćeš uzet za ženu svoju* p. 55. l. 16., *da bi rada jednega soldata gmajnera zela za muža* p. 110. l. 34., *ja bi si ju sobom zel za ženu* p. 128. l. 26., *pak bi ju zel sobum za ženu* p. 128. l. 31., *ja nisam tebe uzel po svitu za bedaka neg za poštenega čovika i svojega brata* p. 130. l. 3. i 16., *uzmi mene za kuma* p. 222. l. 26., *uzmi mene za kumu* p. 222. l. 34., *oćete vi mene uzet za slugu* p. 227. l. 38., *a svojega sina je uzel za inuša ciganju* p. 237. l. 3., *„ja ću tebe sada uzet za ženu!" i uzel ju je za svoju pravu ženu* p. 249. l. 37., *ja bi ju uzel za ženu* p. 256. l. 18., *da ju je on uzel za svoju ljubu* p. 261. l. 30. itd.

ξξξ) *učit* ili *vučit* (docere) i *zvučit* (edocere), tako u primjerima: *jednega je dal vučit za šoštara, drugega za tišljara* p. 193. l. 29., — *koj ga je zvučil za popa* p. 90. l. 20.

Primjetba. Glagol *učit* imade uza se accusativ praedicata sa priedlogom *za* i onda, kada mu se dodaje povratno zaime *se,* tako u primjeru: *koj se nisi ni učil za šoštara* p. 71. l. 10.

Isto tako imade i glagol *izškolat se* (decurrisse studiorum spatia) uza se accusativ praedicata sa priedlogom *za,* tako u primjeru: *i podpunoma se je iškolal za popa* p. 77. l. 16

γγ) sa veznikom *ko, kak (kot', kakti)*, tako uz glagole:

ααα) *pustit* (relinquere), tako u primjeru: *a magarca pusti lipo vani kakti svojega pajdaša* p. 217. l. 34.

ββ*β) uzet* ili *zet* (sumere, adsciscere), tako u primjeru: *nego sam te sobum zel kakti dobrega junaka i svojega brata* p. 130. l. 26.

Primjetba. Accusativ se praedicata kadkada u stativskom narječju opisuje cielom izrekom, tako u primjerima: *ovaj je najpametniji, kega smo štimali, da je najbedastiji* p. 206. l. 36., *moji brati su mene prezvali i prepisali, da sam ja bedak* p. 208. l. 16.

γ) Tako zvana *verba postulandi*, t. j. glagoli, koji znače *pitat*, *iskat*, *prosit* i *zahtivat* imadu uza se u stativskom narječju, i to:

αα) glagol *pitat* (rogare quaerere, petere) imade:

ααα) accusativ osobe i accusativ predmeta, tako u primjerima: *ja vas ne pitam nikaj za dinstpremiju* p. 33. l. 27., *niti ga je koj kaj pital za plaću* p. 117. l. 39.

βββ) accusativ osobe i accusativ predmeta sa priedlogom *za*, tako u primjeru: *pita žena za kožu* p. 127. l. 29.

γγγ) genitiv osobe sa priedlogom *od* i accusativ predmeta, tako u primjeru: *sada pitaj tri stvari od mene* p. 164. l. 11.

δδδ) samo accusativ predmeta, tako u primjerima: *i one su pitale taj put račun* p. 162. l. 5., *sinko, nemoj niš drugo pitat nego ove lonce* p. 169. l. 36.

εεε) samo accusativ predmeta sa priedlogom *za*, tako u primjerima: *pitaj malo ondi za svoje stvari* p. 161. l. 26., *oni su pitali saki za vagan novac, a ov pita za se tri* p. 206. l. 15. i 37.

Primjetba. Sastavljenik *izpitat* (exquirere) imade uza se pravilno samo accusativ predmeta sa priedlogom *za*, a predmetom može se smatrati i nešto živa, tako u primjeru: *doklje ni za nj izpital* p. 173. l. 1.

ββ) glagol *iskat*, kad znači latinski „*quaerere, petere*", imade uza se genitiv osobe sa priedlogom *od* i accusativ predmeta, a predmetom može se smatrati i nešto živa, tako u primjeru: *pak je od prašćara iskal odojka* p. 208. l. 25.

γγ) glagol *prosit* (orare, rogare) imade uza se accusativ osobe i accusativ zaimena srednjega roda ili mjesto accusativa zaimena srednjega roda cielu izreku, tako u primjeru: *sad ga je pričnela njegova žena prosit*: „*Daj mu svoga konja, daj, naj si volju izpuni! i naprosila ga je* p. 130. l. 6. i 7.

δδ) glagol *zahtivat* (postulare, petere) imade accusativ osobe i accusativ zaimena srednjega roda ili mjesto accusativa zaimena srednjega roda cielu izreku, tako u primjeru:

kako ga je taj starac zahtival, da mu grihe odvcže p. 89. l. 18. Kadkada imade glagol *zahtivat* mjesto accusativa osobe genitiv osobe sa priedlogom *od*, tako u primjeru: *kaj on od tebe zahtiva* p. 71. l. 8.

δ) Glagoli *učit* ili *vučit* (docere) i *navučit* (edocere), imadu uza se accusativ osobe i accusativ predmeta, što ga tko uči, tako u primjeru: *pričnela je ona klet svoju staru mater, koja ju je copriju navučila* p. 141. l. 22.

Primjetba 1. Kad se glagolima *učit (vučit)* i *navučit* dodaje povratno zaime *se*, ostaje predmet, što ga tko uči u accusativu, tako u primjerima: *jel se ti moje knjige vučiš* p. 170. l. 2., *a već se je on se vražje knjige navučil* p. 170. l. 3., ali kadkada se tomu accusativu predmeće i priedlog *u*, (*v*, *va*), tako u primjeru: *a zajedno je i va nje (knjige) vučil* p. 169. l. 25.

Primjetba 2. Mjesto accusativa predmeta može u stativskom narječju stajati, ko što je gore (β. ββ. ξξξ.) razloženo, uz glagol *učit*, *(vučit)* i uz njegove sastavljenike accusativ praedicata. Accusativom se praedicata kaže mjesto imena zanata ili nauka obćenito ime zanatlije ili obćenito ime onoga, koj se onomu nauku uči.

ε) Tako zvana *verba aestimandi*, t. j. glagoli, koji znače *cinit*, *dat*, *iskat* i *jimat* imadu uza se u stativskom narječju, i to:

αα) glagol *cinit* (aestimare) imade predmet, koj se cieni i cienu, koliko se taj predmet cieni u accusativu, tako u primjerima: *kaj ciniš tega tvoga konja* p. 170. l. 25., *cinim ga dvi stotine* p. 170. l. 26., *cinite me petdeset forinti* p. 172. l. 5.

ββ) glagol *dat* (dare) imade predmet, koj se cieni u accusativu, a cienu, koliko se taj predmet cieni, u accusativu sa priedlogom *za*, tako u primjerima: *za kuliko ćete mi tega čelca dat* p. 238. l. 11., *za deset forinti ću ti ga dat* p. 238. l. 13.

Primjetba. Sastavljenik *prodat* (vendere) imade (ko i nesloženik *dat*) predmet, koj se prodaje u accusativu, a cienu, za koju se prodaje, u accusativu sa priedlogom *za*, tako u primjeru: *i prodajte me za petdeset forinti* p. 172. l. 6.

γγ) glagol *iskat* (petere) imade predmet, koj se cieni u accusativu sa priedlogom *za*, a cienu, koliko se taj predmet cieni, u accusativu, tako u primjeru: *kaj išćeš ti za to meso* p. 159. l. 38.

δδ) glagol *jimat* (habere) imade predmet, koj se cieni u accusativu sa priedlogom *za*, a cienu, koliko se taj predmet cieni, u accusativu, tako u primjerima: *kaj ćeš ti jimat za svoga kokota* p. 189. l. 14., *kaj ćeš jimat ti za svoju mačku* p. 189. l. 27.

ζ) Glagol *kupit* (emere) imade predmet, koj se kupuje u accusativu, a cienu, za koju se kupuje u accusativu sa priedlogom *za*, tako u primjeru: *razgovarali su se, kaj ćeju si kupit za te novce* p. 173. l. 23.

η) *služit* (servire) imade osobu, koju tko služi u accusativu, a cienu, za koju služi u accusativu sa priedlogom *za*, tako u primjerima: *ja ću te služit za tu koru kruha sedam let* p. 182. l. 36., *da me saki njegov sin mora služit leto dan za intereš* p. 203. l. 27., p. 205. l. 5. i p. 206. l. 19.

Primjetba. Kad se glagolom *služit* hoće iztaći većma cienu, uz koju tko služi, nego li osobu, koju tko služi, tada se ciena kazuje accusativom, a osoba localom sa priedlogom *pri*, tako u primjeru: *a kaj služiš pri njem* p. 169. l. 33.

ϑ) Accusativom sa priedlogom *za* kazuje se ciena i uz druge glagole, tako u primjerima: *da ni tvoja pastorkinja za niš* p. 21. l. 6., *vadljaj vadlju za cekin, a ja ću tebe za perčin* p. 158. l. 2., 3., 16., 22. i 28., *dost delam za'nu plaću, ku dobim* p. 184. l. 7., *da su se oni dva pogodili sa se za pet forinti* p. 217. l. 21., *da će barbir njega i njegovega pajdaša podbrijat za dva groša* p. 218. l. 4., *za kuliko ste se vi pogodili s tim soldatom* p. 234. l. 35., *mi smo se pogodili š njim za dvi hiljade* p. 234. l. 39.

ι) Glagol *marit* (sollicitum esse) imade objecat u accusativu sa priedlogom *za*, tako u primjerima: *da tvoja žena ne mari za te* p. 179. l 24., *ti nisi maril za moje riči* p. 234. l. 39.

κ) Uz izraz *žal mi je* (poenitet me) dolazi ono, česa je komu žao:

αα) u accusativu sa priedlogom *za*, tako u primjeru: *znam, da bi ti žal bilo za sestru, da ti umre* p. 11. l. 10.

ββ) u genitivu kao i u štokavštini, tako u primjerima: *neg je meni žal tebe* p. 76. l. 18., *zakaj je vam žal mene* p. 76. l. 19., *meni je žal tebe* p. 76. l 19.

λ) U accusativu stoji osoba uz izraze *bojazni, boli, brige i srama*, tako u primjerima: *kaj te ni sram tako golega it po svitu* p. 136. l. 4., *boli mene bogme noga i ruka* p. 140. l. 18., *za to tebe ne budi briga* p. 152. l. 30., *kaj je tebe briga* p. 164. l. 8., *strah me je* p. 206. l. 34.

μ) Uz samostavnik *grihota* (peccatum) dolazi accusativ osobe, tako u primjeru: *buš se i ti ukamenil, a grihota bi bila takovega dečka* p. 15. l. 9.

ν) Uz pridavnike *hud* (malus) i *pizmen* (infestus) dolazi accusativ osobe sa priedlogom *na*, tako u primjerima: *i sad još je jako pizmena na njihovu mater* p. 29. l. 20., *žena je bila tako huda na muža* p. 217. l. 4.

ξ) U accusativu sa priedlogom *na* stoji osoba uz izraze *ljutosti* i *srditosti*, tako u primjerima: *bila je strašno srdita na nj* p. 11. l. 28., *gospodar se ni niš na slugu ljutil* p. 139. l. 17.

ο) U accusativu sa priedlogom *na* stoji jošte:

αα) osoba (redje predmet) uz glagol *sitit se* (reminisci, recordari), tako u primjerima: *na kega sam se sada sitil* p. 131. l. 17., *na njega sam se sada sitil* p. 131. l. 18.

ββ) predmet, i to:

ααα) uz glagol *odsudit* (damnare), tako u primjerima: *zakaj sam bil odsudjen na vikovičnji rešt* p. 132. l. 17., *da ga je najzad i odsudil na smrt* p. 243. l. 30.

βββ) uz glagol *zamučat* (reticere), tako u primjeru: *neg je na se njeno škriputanje zamučal* p. 113. l. 21.

π) U accusativu sa priedlogom *u* stoji predmet uz glagole:

αα) *uverit se* (credere), tako u primjerima: *ni se til u to nikakor dat uverit* p. 129. l. 39., p. 130. l. 30. i p. 134. l. 5., *ali gospodar mu se ni dal u to uverit* p. 138. l. 18.

ββ) *uzet se* ili *zet se* (coepise), tako u primjeru: *oni se valje zameju u divan i razgovaraju se dugo* p. 172. l. 21.

ρ) U accusativu sa priedlogom *za* stoji uz glagole:

αα) *čut* (*divan*), lat. *sermo est*, osoba ili predmet, tako u primjeru: *samo sam čul divan za njega* p. 108. l. 18.

ββ) *sanjat se* (somniare) osoba ili predmet, tako u primjeru: *sanjalo se njegovoj materi jako grdo za nj* p. 116. l. 36.

γγ) *spominjat se* (sermonem conferre cum alquo, colloqui cum alquo) osoba ili predmet, tako u primjeru: *jedanput se je pop sa svojim zvonarom spominjal za tega čovika* p. 212. l. 5.

δδ) *znat* (scire) osoba ili predmet, tako u primjerima: *ja za staklen brig ne znam* p. 108. l. 9. i 17., *ali ne znamo sada nigdir za kopno* p. 225. l. 32.

εε) *oženit* (uxorem ducere, uxorem assumere) osoba, tako u primjeru: *a onu najmladju i najliplju je oženil za sebe* p. 27. l. 29., ali i bez accusativa sa priedlogom *za*, tako u primjeru: *i ja ću ju oženit* p. 31. l. 7.

ζζ) *projt* (nubere viro) osoba, tako u primjeru: *glih se nočas tvoja žena udaje i za drugega bi prošla* p. 168. l. 9.

ηη) *udat se* (nubere viro, matrimonium inire) osoba, tako u primjerima: *dvi se udaju za dva starja sina mlinareva* p. 98. l. 20., *a ta najmladja će se udat za najmladjega mlinarevega sina* p. 98. l. 22.

ϑϑ) *venčat se* (uxorem ducere in matrimonium) osoba, tako u primjeru: *da će se oni dva stariji venčat za one dve starje ćere* p. 97. l. 22.

Primjetba. Uz glagole *oženit*, *venčat se* i još neke glagole istoga ili sličnoga značenja stoji osoba dosta često i u instrumentalu, sr. o tom kod instrumentala tačku γ. ββ.

σ) Accusativom se kazuje u stativskom narječju svrha, u koju se koja radnja obavlja, ili cilj dotične radnje, i to:

αα) accusativom sa priedlogom *na*, tako u primjerima: *i da mu valje deset forinti na cigare* p. 8. l. 22., *da jeli bi slobodno došal k njemu na jedan divan* p. 48. l. 6., *pak da će se malo š njim vozit na špancir* p. 90. l. 6., *i ja idem š njim odmah na poruku* p. 112. l. 36., *kelnerica, dojdi simo na račun* p. 118. l. 17., *hodi, sinko, idemo k tebi na gosti* p. 141. l. 30., *dvanajst soldatov van na šiljbot okol kuće* p. 162. l. 31., *pak me vi gonite u petak na prodaj u Karlovac* p. 170. l. 21., *izajde taj Koren Kovač jedanput na lov* p. 176 l. 15., *a taj čovik slal ga je na tlaku* p. 183. l. 2., *jedanput išal je taj frboljtar na lov* p. 184 l. 11., *da dojdeju malo k njim na divan* p. 197. l. 19., *ti ih goni na pašu* p. 203. l. 36., *sazove taj pop više gospode na goste* p. 209. l. 9., *i vozil je drva na prodaj u Karlovac* p. 217. l. 16., *i pastorkinja je išla na poruku* p. 225. l. 38., *i on je išal iz soldačije na urlaub* p. 230. l. 24., *ja vas ne morem primit na konak* p. 231. l. 4., *neg buš ti moral pojt na uprosi* p. 237. l. 16., *jutri bumo onda išli na poruku* p. 247. l. 18., *dal je na spoznanje celemu svitu* p. 251. l. 15., *poslal sam i ovu na gosti kumi svojoj* p. 253. l. 27., *da pojdu skupa na svatbu* p. 266. l. 34. i t. d.

ββ) accusativom sa priedlogom *u*, tako u primjerima: *jedanput išal je on tako u špancir* p. 109. l. 16., *sabere ona jedanput te svoje tete u gosti* p. 144. l. 31., *najzadnji se spravi u službu taj najmladji brat i kaže otcu: Ćaće, ja idem sada u službu!*" p.

p. 191. l. 18. i 19., *pak je on dal te tri vagane novac temu popu u spravak* p. 199. l. 25., *ti pojdeš u uprosi čez jednu goru* p. 237. l. 18., *primila ju je ta gospa grofica k sebi u službu* p. 248. l. 3., *rabari su kak i predi odhadjali u rabariju* p. 252. l. 28., *čim su rabari prošli u rabariju* p. 252. l. 31. itd.

γγ) accusativom sa priedlogom *za*, tako u primjerima: *ponesli su si nikaj od kuće za strošak* p. 44. l. 5., *i dal ih je (pet forinti) temu mladjemu bratu, lajtnamtu, za cigare* p. 165. l. 23., *na ti, bratac, pet forinti za cigare* p. 165. l. 24. itd.

τ) Accusativom se kazuje u stativskom narječju način, i to:

αα) accusativom sa priedlogom *na*, tako u primjerima: *na smrt je betežna* p. 10. l. 6., *ti mene moraš spovidat na sakojaki način* p. 86. l. 11., *to se je staremu jako na žal zelo* p. 106. l. 13., *da ga dragi bog . . . pomozi na kojugod stran* p. 150. l. 15., *prije je stalo remenje na križ soldatu* p. 168. l. 31., *i ni til nikako nosit remenje kako drugi soldati na križ* p. 168. l. 35., *i užgal je njegov dvor na se četiri vugle* p. 192. l. 39., *da ćeju oni na pravo, a oni okrećeju na krivo* p. 200. l. 18., *kako mu je til na silu odojka zet* p. 209. l. 23. itd.

ββ) accusativom sa priedlogom *u*, tako u primjerima: *kadi su u red sami hrasti i grabri zrasli* p. 9. l. 4., *se bu opet išlo u napridak* p. 37. l. 3., *u jednu stran sam nju od prokletstva odkupil i duši si pomogal, a u drugu stran poznam u sem mojem gospodarstvu, da mi sva moj imetak lipo ide u napridak* p. 120. l. 13.—15., *ja vidim, da ti se lipo u napridak ide* p. 120. l. 20., *kraljevo bu se u propast propalo* p. 244. l. 27. itd.

γγ) accusativom sa priedlogom *za*, tako u primjerima: *ona je meni za zlo šetovala, pak je itak bog dal da je sama sebi* p. 134. l. 27., *da sam vam ja baš za hasan došal* p. 233. l. 16., *samo ak je tebi za volju divojka* p. 261. l. 28. itd.

υ) Accusativom se sa priedlogom *za* kazuje u stativskom narječju *uzrok*, s kojega se nešto radi, tako u primjerima: *niš ne jočite za nju* p. 138. l. 35., *on je tužil popa i za službu i za novce* p. 202. l. 33., *kako je bil jedan pijanac za svoju huncmutariju obišen* p. 221. l. 9. itd.

συ) Accusativom na pitanje *kada?* kazuje se vrieme, i to:

αα) samim accusativom, tako u primjerima: *a išal je dan i noć* p. 51. l. 20., *kad je ona tila večer temu svomu vujcu popu*

postelje delat p. 61. l. 25., *kako je on tega fantića obećal vragu on dan, kad ga je ona zanosila* p. 76. l. 9., *zakaj je tebe tvoj otac vragu obećal onaj isti dan, kad sam te ja zanosila* p. 76. l. 20., *druge dane sakiput . . . bilo mi je dost i priko dost* p. 100. l. 29., *onda vi mene va'nu raku vrzte i saku noć pred vrati stražu dajte* p. 109. l. 28., *i jedan minut su ditcu jimale* p. 128. l. 5., *prošal je opet taj najstarji sin večer pod jabuku čuvat* p. 146. l. 3., *i baš to isto leto trefilo se* p. 177. l. 5., *meni je rečeno, da moram večer se dognat domom* p. 207. l. 8., *i daj mu još saki obrok požunac vina popit* p. 213. l. 19., *i oni dva idu dan pred prošćenjem na špancir* p. 228. l. 29. itd.

ββ) accusativom sa priedlogom *u*, tako u primjerima: *pak me vi gonite u petak na prodaj u Karlovac* p. 170. l. 20., *kad bude najlipši dan u letnje vrime* p. 228. l. 27.

γγ) accusativom sa priedlogom *na*, tako u primjerima: *kokot je kukurikal na deset vur kakti na velike večere* p. 189. l. 9., *i kukurikal je na pol noći i onda pak saku vuru do dana* p. 189. l. 10., *i na večer ti ne smi nijedna falit* p. 206. l. 31., *da moram na večer se dognat domom* p. 208. l. 13.

φ) Accusativom se kazuje mjera, i to:

αα) vremena, koje se kazuje:

ααα) accusativom bez priedloga, tako u primjerima: *još jednu uru jimaš it* p. 9. l. 3., *oni su dva tirali konja čitavu noć* p. 72. l. 16., *bil je leto dan za kapelana* p. 89. l. 33., *i jašu oni tri pune vure duge* p. 114. l. 28., *jašu oni još kratak cajt* p. 115. l. 10., *ja sam još bila dvi godine mlada* p. 118. l. 26. itd.

βββ) accusativom sa priedlogom *na*, tako u primjeru: *neg budi moj na sedam let* p. 174. l. 33.

γγγ) accusativom sa priedlogom *po*, tako u primjeru: *joj, sinko, mi po celu noć predemo* p. 145. l. 4. i 8.

δδδ) accusativom sa priedlogom *za*, tako u primjerima: *i za dvajset i četiri vure izrasla je druga hruška* p. 36. l. 6., *da ju neka još za tri misece pušća* p. 58. l. 16., *jer je već za tri dane moral opet pojt* p. 117. l. 9., *i bil je za leto dan lajtnamt* p. 163. l. 15., *pak je za čas došal k temu soldatu* p. 167. l. 31., *i odsudili su ga za tri dane obisit* p. 217. l. 10., *došal je za nikuliko cajta taj rabarhokman* p. 254. l. 28.

ββ) prostora, koj se kazuje accusativom bez priedloga,

tako u primjerima: *o trih bratih i o pedanj dugem starcu* p. 210. l. 10., *a tote je rekal jedan starac pedanj dug, a jimal je lakat dugu bradu* p. 210. l. 31.

γγ) težine, koja se kazuje accusativom bez priedloga, tako u primjeru: *koj je vagal devet cente* p. 250. l. 11.

χ) Accusativom sa priedlogom *za* kazuje se mjesto na pitanje *kamo?*, tako u primjerima: *i zveličene su bile u diku nebesku* p. 170. l. 15., *pak me vi gonite u petak na prodaj u Karlovac* p. 170. l. 21.

ψ) Accusativom sa priedlogom *za* kazuje se osoba, kojoj je što na korist, tako u primjerima: *da buš ti za me našal jedan lik* p. 8. l. 30., *kakov buš lik i kadi našal za me* p. 8. l. 31., *za koju se trudiš* p. 10. l. 35.

ω) U negativnim se izrekama nalazi dosta često u stativskom narječju accusativ objecta mjesto običnijega inače genitiva objecta, tako u primjerima: *ali nije jimal oblast nad njimi* p. 75. l. 14., *i ni til nikako nosit remenje* p. 168. l. 34., *koj se nisi moje knjige vučil* p. 171. l. 20., *i vrag ni nikakor mogal zapunit taj lonac* p. 178. l. 22., *baš mu ja ne ću danas fruštik nosit* p. 179. l. 15., *ti ne dobiješ tvoj vagan novac* p. 202. l. 29., *a pesme anjgelske ne bum više popival neg jedanput* p. 228. l. 25., *nemojte ju sašundrat* p. 238. l. 20.

ω_1) Accusativ stoji uz brojnike u stativskom narječju mjesto nekih drugih padeža, i to:

αα) mjesto genitiva, tako u primjeru: *naj donese od tri četvrtinke vriću* p. 252. l. 38.

ββ) mjesto locala, tako u primjeru: *kad se je dopeljal na četiri konje i na veliki kočiji* p. 107. l. 14.

γγ) mjesto instrumentala, tako u primjeru: *taj mladji brat bil je obsiguran sa četiri soldata* p. 164. l. 37.

d) Dativa.

α) U stativskom narječju stoji u dativu indirectni objecat uz neke glagole, uz koje ne dolazi obično u štokavskom narječju, ili kada dolazi, tada ne imadu oni onoga značenja u štokavskom narječju, što ga imadu u stativskom narječju. Indirectni objecat stoji:

αα) u dativu bez priedloga uz glagole, kao:

ααα) *branit se* (obniti, repugnare), tako u primjeru: *on se je temu jako branil i govoril je* p. 110. l. 4.

βββ) *domislit se* (reminisci), tako u primjeru: *ali nigdor se ni mogal pravemu domislit* p. 220. l. 22.

γγγ) *prosit se* (rogare, orare), tako u primjerima: *oni su se otcu prosili, da se ne srdi i da jih ne tuče* p. 43. l. 35., *ali i on njim se je prosil* p. 44. l. 23.

ββ) u dativu sa priedlogom *k* uz glagole, kao:

ααα) *it* (ire), tako u primjeru: *vidim, da ti ide se k ruki* p. 37. l. 9.

βββ) *pristat* (assentiri), tako u primjeru: *i taj grof je k temu pristal* p. 125. l. 27.

γγγ) *privoljit* (assentiri), tako u primjerima: *ona je privoljila k temu* p. 257. l. 9., *privolji taj drugi brat k temu* p. 260. l. 9.

β) U dativu stoji osoba, kojoj je što na korist ili štetu (dativus commodi aut incommodi), tako u primjerima: *kadi buš ti našal lika svojoj sestri* p. 8. l. 38., *pak jih jimaj sebi i ženi* p. 148. l. 34., *al sam sad sebi sriću donesal* p. 160. l. 21., p. 161. l. 15., p. 162. l. 21., *ja sam til svojemu bratu zlo, a da ne bi samo sam sebi* p. 164. l. 32., *i prosil je jist sebi i materi* p. 189. l. 34. itd.

Primjetba. Kadkada se kazuje osoba, kojoj je što na korist accusativom sa priedlogom *za*, sr. kod accusativa tačku ψ.

γ) Enklitični se oblik povratnoga zaimena u dativu „*si*" dodaje activnim oblicima nekih glagola, da se izrazi dativni ili indirectni medij, sr. o tom kod glagola tačku *e*.

δ) Dativom se sa priedlogom *k* pokazuje cilj primicanja, ali i mjesto mirovanja, na koje se je primicanjem došlo, tako u primjerima: *hodi, žena, k bratu momu* p. 159. l. 1., *i došla je k Buri* p. 225. l. 12.

ε) Dativom se pokazuje svrha, u koju se koja radnja obavlja, tako u primjerima: *pak da ne dojde prije domom k fruštiku* p. 190. l. 25., p. 191. l. 7. i p. 191. l. 32., *cajt je fruštiku it* p. 192. l. 2.

Primjetba. Običnije se kazuje svrha, u koju se koja radnja obavlja, accusativom sa priedlozima *na*, *u* ili *za*, sr. o tom kod accusativa tačku σ.

ζ) Dativ stoji uz neka imena, i to:

αα) samostavnike, kao:

ααα) *fala* (laus), tako u eliptičnoj izreci: *fala bogu* p. 164. l. 28.

βββ) *nužba* (necessitas), tako u primjeru: *ja znam, da ti je velika nužba* p. 11. l. 35.

γγγ) *sila* (necessitas, opus), tako u primjeru: *kakova je sila tebi* p. 10. l. 3.

δδδ) *sramota* (ignominia), tako u primjeru: *sramota je bila temu mladjemu* p. 163. l. 17.

εεε) *triba* (opus), tako u primjeru: *meni ni triba nikakovega pašuša* p. 228. l. 3.

ζζζ) *uzrok* (causa), tako u primjeru: *da je ona semu temu uzrok* p. 20. l. 10.

ββ) pridavnike, kao:

ααα) *bliz* (propinquus), tako u primjeru: *kojagod je straža bliža toj curi, ta je huja* p. 9. l. 19.

βββ) *hud* (malus), tako u primjeru: *krava je toj pravoj ćeri jako huda bila* p. 225. l. 2.

γγγ) *kriv* (nocens, reus nocens), tako u primjerima: *bacite onu ženu, koja je semu temu kriva, u gorući oganj* p. 20. l. 6., *a da ni ni dospil svoju ženu natuć, koja je bila semu temu kriva* p. 157. l. 38, *dojde najzad taj pijanac, ki je bil semu temu kriv* p. 222. l. 1.

e) Genitiva.

α) U genitivu pokazuje rieč, da joj nešto pripada, i to:

αα) samostavnik, kojemu se dodaje attribut, ko što je to potanje razloženo kod pridavnika u tački *f*.

ββ) pokazno zaime sa glagolom *jesam* i *bit* tako u primjerima: *ja sam onega, čiji su i ovi voli* p. 184. l. 14. i 18., *voli su onega, čiji sam i ja* p. 184. l. 16.

β) U genitivu pokazuje rieč, da ona pripada nekomu, i to:

αα) u genitivu bez priedloga, tako u primjerima: *gospodar tih pivnic* p. 135. l. 32., *gospodar te hiže* p. 219. l. 3., *gospodar anjgela Gabrijela* p. 229. l. 23., *gospodar tega grada* p. 246. l. 33. itd.

ββ) u genitivu sa priedlogom *od*, tako u primjerima: *išal je tuda od one loze lugar* p. 126. l. 11., *prošal je gospon od te*

loze p. 126. l. 19., *u jutro išal je kelner od tih pivnic* p. 135. l. 23., *birtaš od te birtije* p. 231. l. 3., *gospodar od tega grada* p. 247. l. 1., *taj stari je bil gospodar od tih malih tic* p. 264. l. 3., *gospodar od tih povekših tic* p. 264. l. 16., *gospodar od sakojakih životinj* p. 264. l. 29. itd.

γ) U genitivu pokazuje riječ objecat samostavnika, koji su po svom postanju u savezu s prelaznim glagolima, tako u primjeru: *i uzeli budu ti vraštvo otca tvoga* p. 243. l. 16.; ali i u accusativu, kao u primjeru: *jesi li zadovoljan s ovakovim grihe odveživanjem* p. 88. l. 19.

δ) Genitivom sa priedlogom *od* (redje *iz*) dodaje se obćenitomu imenu pobliža oznaka, i to:

αα) genitivom samostavnika bez attributa, ko što je to potanje razloženo kod samostavnika u tački *b*.

ββ) genitivom samostavnika, kojemu se dodaje attribut, tako u primjerima: *knjige od sakojakega simena* p. 180. l. 26. i 181. l. 16., *vrata od dike nebeske* p. 199. l. 4., *tri zdenci od vraštva sakojakega* p. 241. l. 34.

γγ) genitivom pridavnika, tako u primjeru: *i od sega joj je ključe predal* p. 253. l. 12.

ε) U genitivu pokazuje riječ cielost, od koje se dio uzima. Dio se izražava:

αα) posebnim imenom, i to:

ααα) samostavnikom, koji znači kolikoću, kao:

αααα) *bataljun* (bataillon, — agmen, cohors), tako u primjeru: *bataljun soldatov* p. 162. l. 14.

ββββ) *boca* (lagoena, ampulla), tako u primjeru: *bocu rakije* p. 195. l. 25.

γγγγ) *čuda* (res mira, multitudo), tako u primjerima: *čuda coprnjic* p. 135. l. 1., *čuda ditce* p. 141. l. 27., *čuda prediva* p. 144. l. 13.

δδδδ) *flaša* (Flasche, — lagoena, ampulla) tako u primjeru: *flašu rakije* p. 195. l. 12.

εεεε) *frakljac* (mjerica za rakiju = $^1/_{10}$ litre), tako u primjeru: *frakljac rakije* p. 117. l. 37.

ζζζζ) *frtalj* (Viertel), tako u primjeru: *frtalj vure* p. 164. l. 25.

ηηηη) *holjba* (Halbe die), tako u primjeru: *holjbu vina* p. 117. l. 32. i p. 118. l. 13.

ϑϑϑϑ) *kabal* (aqualis urna), tako u primjeru: *kabal vina* p. 156. l. 3.

ιιιι) *komad* (pars, segmentum), tako u primjeru: *komad mesa* p. 159. l. 14.

κκκκ) *komadićak* (particula), tako u primjeru: *komadićak zemlje* p. 180. l. 20.

λλλλ) *kora* (cortex, crusta), tako u primjeru: *koru kruha* p. 182. l. 36.

μμμμ) *košara* (corbis), tako u primjeru: *košaru pišćenac* p. 192. l. 12.

νννν) *kup* (acervus), tako u primjeru: *kup cekinov* p. 148. l. 31.

ξξξξ) *pol* (dimidia pars), tako u primjeru: *pol vuhaka* p 250. l. 29.

οοοο) *porcija* (pars), tako u primjerima: *porciju jila* p. 117. l. 32., *porcija jila* p. 118. l. 13.

ππππ) *požunac* (Mass, mjera za tekućine po prilici 1 $^1/_2$ lit.), tako u primjeru: *požunac vina* p. 153. l. 6.

ρρρρ) *vreteno* (fusus), tako u primjeru: *vreteno preje* p. 143. l. 5.

βββ) brojnikom, i to:

αααα) glavnim dalje od *pet*, tako u primjeru: *devet štacij daljine* p. 192. l. 37.

Primjetba. Imade li se dio izraziti glavnim brojnikom izpod *pet,* tada se dodaje genitivu, koj pokazuje cielost, priedlog *od,* tako u primjerima: *jedan od tih popov* p. 229. l. 7., *jednu od tih trih fralj* p. 237. l. 38., *jednega od vaših sinov* p. 241. l. 32.

ββββ) dielnim uz skupna imena, redje uz druga imena, sr. primjere kod dielnih brojnika u tački α. ββ.

γγγγ) neodredjenim, sr. primjere kod glavnih brojnika u tački ι. ββ.

γγγ) pridavnikom, koj rabi samostavnički, a pokazuje kolikoću, tako u primjerima: *puno cajta* p. 128. l. 15., *puno let* p. 139. l. 24., *vnogo svojih poznancev* p. 151. l. 2., *za malo cajta* p. 156. l. 21., *malo mesa* p. 159. l. 2., *malo cajta* p. 167. l. 2., *dugo vrimena* p. 167. l. 3., *i golubov je jako puno došlo* p. 173. l. 6., *najviše popov* p. 229. l. 1.

εεε) zaimenom, i to:

αααα) da se cielost kazuje genitivom bez priedloga, tako u primjerima: *kajgod je on fralj vidil* p. 12. l. 7., *kaj novega* p. 73. l. 15., *a kaj takvega* p. 121. l. 9., *nikaj ruha* p. 114. l. 23. i 24., *nikaj kudilj* p. 134. l. 35., *niš težkega* p. 169. l. 16., *niš novac* p. 173. l. 24., *kaj riči* p. 209. l. 21. i 25., *kaj si mi donesal dobrega* p. 227. l. 12. itd.

ββββ) da se cielost kazuje genitivom sa priedlogom *od*, tako u primjerima: *koj bi od vas kojega ljubu tuliko mučil* p. 18. l. 38., *do od vražje familije* p. 71. l. 12., *koja od njih pomaže* p. 71. l. 17., *do od stranjske gospode* p. 207. l. 14., *koja je od njih dvih kriva* p. 263. l. 5. itd.

εεε) prislovom, koj pokazuje kolikoću, tako u primjerima: *dosta masti* p. 135. l. 5., *dosti masti* p. 135. l. 8., *novac dost* p. 161. l. 16.

ββ) samim genitivom rieči, koje se dio misli. Ovaj genitiv stoji uz ove glagole:

ααα) *bit*, *jesam* (esse, sum), tako u primjerima: *jesu je (masti) četiri lonci* p. 54. l. 38., *tamo je bilo sega dobrega* p. 153. l. 4.

βββ) *brat* (legere), *nabrat* (colligere), tako u primjerima: *išla je uvik lišnjakov brat* p. 154. l. 29., *ona je išla opet lišnjakov brat* p. 154. l. 32., *jagod brat* p. 225. l. 32., *došle jesu vile i nabrale si jabuk* p. 146. l. 5. i 17., *jagod nabrat* p. 225. l. 35.

Tako i drugi sastavljenici sa priedlogom *na*, kao: *nagrabit* (colligere, corripere), *natovarit* (imponere, onerare), *naslušat se* (ascultando satiari), tako u primjerima: *ću si ih (cekinov) ja s tobom nagrabit* p. 149. l. 39., *gospon mu sada natovari . . . vina* p. 192. l. 16., *da se je (tice = tičjega glasa) naslušaju* p. 43. l. 11.

γγγ) *brojit* (numerare), tako u primjeru: *da neka ide brojit svinj* p. 208. l. 38.

δδδ) *dat* (dare), *uzet* ili *zet* (accipere, sumere), tako u primjerima: *i tu si je zel za petnajst dan stroška* p. 51. l. 17., *mi ćemo ti dat novac* p. 176. l. 23., *on bi nam za to dal o pol dne vina* p. 195. l. 32., *dal mu je kruha, sira i rakije* p. 203. l. 33. itd.

εεε) *đonest* (afferre), tako u primjerima: *da ti đonese jabuk* p. 39. l. 10., *da će mu donest vina* p. 156. l. 2., *da će jim on već iz jarka ognja donest* p. 210. l. 29.

ζζζ) *gledat* (spectare), tako u primjerima: *idemo mi dva gledat mojega imetka* p. 53. l. 27., *onda ga je vodila na tavan gledat slanine* p. 213. l. 25.

ηηη) *iskat* (quaerere), tako u primjeru: *valje je ona išla te masti iskat* p. 254. l. 32.

ϑϑϑ) *izvadit* (promere), tako u primjeru: *i izvadi iž nje srdca* p. 36. l. 4.

ιιι) *jimat* (habere), tako u primjerima: *ja jimam sakojakega mesa i sakojakih novac* p. 53. l. 22., *mi imamo mesa, mi imamo sega imetka* p. 55. l. 14., *jedan u Senju jima jako dobrega vina* p. 136. l. 17., *jimamo cekinov* p. 149. l. 4., *žena mi jima doma posla* p. 178. l. 33., *oni jimaju dobrega vina* p. 184. l. 22., *kad jimaju kruha i vina, nek jimaju i mesa* p. 192. l. 34. itd.

κκκ) *jist* (edere), *kušat* (gustare), *pit* (bibere), tako u primjerima: *i tamo mu je dala ona jist konjskega košća* p. 137. l. 35., *tote mi je dala jist konjskega košća* p. 139. l. 1., *ali jih (žigeric) ni tila ni kušat* p. 157. l. 20., *a bi li vi mozebit rakije tili pit* p. 195. l. 22., *ja ću ti dat pit rakije* p. 203. l. 31.

λλλ) *kresat* (excutere ignem), *ukresat* (excutere ignem), tako u primjerima: *da neka ognja kreše* p. 210. l. 20., *da će on ukresat ognja* p. 210. l. 22. i 24.

μμμ) *pofalit* (deesse, deficere), *prefalit* (deesse, deficere), *sfalit* (deficere, carere), tako u primjerima: *pofalilo mi je lišća* p. 98. l. 7., *to joj je jedanajste vure sfalilo* p. 112. l. 28., *u koj nikad ne prefali novac* p. 165. l. 18., *i pol mu je lajta sfalilo vina* p. 250. l. 25.

ννν) *pripravit* (praeparare), tako u primjeru: *a tote je pripravila gospodinja mlincev* p. 267. l. 3.

ξξξ) *pušćat* (dare, permittere), tako u primjeru: *i pušća on njemu još mira* p. 167. l. 11.

οοο) *prat* (lavare), tako u primjeru: *da ide droba prat* p. 28. l. 32.

πππ) *razgrijat* (concalefacere), tako u primjeru: *razgrijal je med tim tega Koren kovač smole* p. 175. l. 4.

ρρρ) *skuhat* (coquere), tako u primjeru: *neka mi skuhaju tuste slanine i prosene kaše* p. 181. l. 25.

σσσ) *uživat* (frui), tako u primjeru: *da bi jim duša raja uživala* p. 151. l. 33., tako i sastavljenik *navuživat se*, kao u primjeru: *ja sam se već dost na'vem svitu zla navužival* p. 148. l. 25.

τττ) *učit* ili *vučit* (docere, *se* discere), tako u primjerima: *neg ću projt po svitu učit se pameti ako ne mesarije* p. 51. l. 13., *a drugo me vuči pameti* p. 221. l. 1., *aš da starji mladje pameti vučiju* p. 221. l. 4. itd.

ζ) U genitivu pokazuje rieč objecat, i to:

αα) u pozitivnim izrekama, kao uz glagole:

ααα) *delat* (facere, lectum sternere), tako u primjeru: *kad je ona tila večer temu svomu vujcu popu postelje delat* p. 60. l. 25. i p. 64. l. 3.

βββ) *dostat se* (adipisci, assequi), tako u primjerima: *budem li se kada sriće dostal* p. 148. l. 24., *duša njegova raja se je dostala* p. 245. l. 22.

γγγ) *dotaknit se* (se attingere), tako u primjeru: *aj bog da se ga je kršćenik dotaknil* p. 174. l. 6.

δδδ) *iskat* (quaerere), tako u primjerima: *idemo mi iskat ondi konaka* p. 129. l. 5., *kako je jedan siromak iskal pravičnih kumov* p. 222. l. 21., *i išal je po svitu iskat pravičnih kumov* p. 222. l. 23., *ja idem iskat pravičnih kumov* p. 222. l. 25. i 34., *razišli su se oni valje iskat svojih konjev* p. 256. l. 10., *ja idem iskat mojih bratov* p. 260. l. 37., *i ona je išla iskat bratov* p. 263. l. 33. itd.

εεε) *izvučit* (edocere), tako u primjeru: *i budem te izvučil popovije* p. 85. l. 29.

ζζζ) *ognit se* (decedere viâ), tako u primjeru: *i njega su se ognili* p. 117. l. 31.

ηηη) *popast se* (apprehendere), tako u primjeru: *i se se je perje nje popalo* p. 177. l. 17.

ϑϑϑ) *prijet se* (apprehendere), tako u primjeru: *pak mu se je stolac stražnjice prijel* p. 175. l. 7.

ιιι) *prosit* (orare, rogare), tako u primjeru: *pak ćemo prosit naroda* p. 230. l. 33.

κκκ) *stalo mi je* (mea interest), tako u primjeru: *a jeli tebi one proklete cure tuliko stalo* p. 118. l. 39.

λλλ) *šivat* (suere), tako u primjeru: *nek mi ide čižam šivat* p. 72. l. 18.

μμμ) *ukrast* (furari), tako u primjeru: *i ukral je jednoj košulje* p. 68. l. 17.

ννν) *vidit* (videre), tako u primjeru: *vidiš ovo jedne debele batine* p. 86. l. 13.

ξξξ) *zvat* (vocare), tako u primjeru: *išla je ona zvat svojih pajdašic* p. 141. l. 32.

Primjetba 1. Glagoli ***delat, iskat, izvučit, prosit, šivat, ukrast, vidit*** i ***zvat*** mogu imati mjesto genitiva objecta i accusativ objecta.

Primjetba 2. Glagoli ***dotaknit se, popast se*** i ***prijet se*** imadu accusativ objecta, kada ne imadu uza se povratnoga zaimena ***se***.

ββ) u negativnim izrekama, tako u primjerima: *drugač nikakor da mu ne idem grihov odveživat* p. 83. l. 37., *da jim ne otimlje te najliplje grofovske ćeri* p. 97. l. 13., *ali ne more najt nikakove znahe* p. 112. l. 27., *a drugiput ne zimlji onega, kaj ni tvoje* p. 133. l. 25., *ne bi mu nosila fruštika* p. 179. l. 10. itd.

Primjetbu. O accusativu objecta u negativnim izrekama sr. kod accusativa tačku ω.

η) U genitivu pokazuje rieč vrieme. Samostavnici, koji pokazuju vrieme, imadu uza se attribut, te dolaze:

αα) bez priedloga, tako u primjerima: *ona je nju slala miseca sušca* p. 21. l. 14., *tako se je ona još istega dana poručila* p. 112. l. 39., *ona je nabrala jedne mlade nedilje košća* p. 116. l. 7., *i te večeri došal je i njoj dragi* p. 142. l. 32., *ona se je te večeri veselo domom povrnila* p. 142. l. 33., *ja ću te zakopat jedne mlade nedilje* p. 260. l. 2., *mi ćemo . . . pojt jedne mlade nedilje pitat* p. 260. l. 8.

ββ) sa priedlogom, tako u primjerima: *s prve ruke se je tila jedna uvik prevrć zecem* p. 35. l. 2., *sada si neka spava lipo do svojega cajta* p. 167. l. 1., *taj kralj bil je od mlade mladosti do stare starosti vavik betežan* p. 241. l. 27., *ja sam ti od malih nog vavik betežan* p. 241. l. 30.

Primjetba. Samostavnici, koji pokazuju vrieme u genitivu sa priedlogom, ne imadu uviek uza se attributa, tako u primjerima: ***da je prestal još dost za cajta u njega dirat*** p. 199. l. 17., ***kod maše ju je upetil mladi gospon grof*** p. 248. l. 15.

ϑ) U genitivu pokazuje rieč predmet, od kojega se što budi kojim načinom razstavlja ili dieli, kao uz glagole:

αα) *mentovat* (liberare, privare), tako u primjerima: *i tako da će se za uvik mentovat njega* p. 138. l. 5., *i da će se tako vas za uvik mentovat* p. 139. l. 8., *kako bi se ga mentoval* p. 163. l. 18., *i tako su se one dvi duše mentovale muk paklenskih* p. 170. l. 14., *da se mentuje tega života* p. 174. l. 24., *sega si me življenja mentoval* p. 193. l. 19.

ββ) *odkrižat se* (se absolvere), tako u primjeru: *samo odsad naj se odkrižaju mene* p. 141. l. 10.

γγ) *odkupit* (liberare, levare), tako u primjerima: *da sestru odkupim od smrti* p. 9. l. 32., *vidiš ti si odkupil mene i ovih devetdeset i devet od muk paklenskih* p. 91. l. 6., *i mene sirotu odkupit ćeš od prokletstva* p. 118. l. 34., *u jednu stran sam nju od prokletstva odkupil* p. 120. l. 13.; tako i trajni glagol *odkupljevat*, kao u primjeru: *kad si je (ljubu) išal od prokletstva odkupljevat* p. 120. l. 2.

δδ) *oprostit* (solvere), tako u primjeru: *kako bi onaj bil griha oprošćen* p. 79. l. 15.

εε) *oslobodit* (liberare), tako u primjerima: *koj je mene oslobodil od zla, od hajdukov* p. 40. l. 31., *koji su ih oslobodili od doljnjega svita* p. 98. l. 21., *pak si mene muke oslobodil* p. 110. l. 23., *ja bi ju jako rada iz onih muk prokletstva oslobodil* p. 119. l. 2., *i tako ju je oslobodil od coprije* p. 141. l. 13., *i oslobodil ga je griha* p. 212. l. 35., *kega je griha oslobodil* p. 213. l. 3.

ζζ) *spasit* (liberare), tako u primjeru: *kaj si meni ovo dvoje ditce od smrti spasil* p. 18, l. 3.

Primjetba. Glagoli *odkupit* i *spasit* imadu uviek predmet, od kojega se što raztavlja ili dieli, u genitivu sa priedlogom *od*, glagol *oslobodit* u genitivu bez priedloga ili sa priedlogom *od* redje *iz*, a glagoli *mentovat, odkrižat se* i *oprostit* u genitivu bez priedloga.

ι) U genitivu sa priedlogom *od* pokazuje rieč predmet, poredjenja, tako u primjerima: *kad je ona od mene puno jača* p. 155. l. 4., *i bil je još dulje od svojega cajta* p. 164. l. 24., *koj sam puno pametniji od tebe* p. 165. l. 14., *baba gorša od vraga* p. 178. l. 2., *aš da je gorša od sakega vraga* p. 180. l. 13., *ona je od mene još tri dane starja* p. 182. l. 23., *da je starja tri dane od samega vraga* p. 182. l. 25., *bil je pametniji od nje* p. 215. l. 19., *kak je to da si ti pametniji od mene* p. 215. l. 35., *da su*

već ditca pametnija od njega p. 216. l. 2., *da su već ditca pametnija od mene* p. 216. l. 13. itd.

Primjetba. Mjesto genitiva sa priedlogom *od* dolazi i nominativ sa veznikom *nego*, tako u primjerima: *već mu grubije odgovara to grabrovo drvo nego hrast* p. 9. l. 26., *a to vam je još gori vrag nego smo mi* p. 175. l. 13., *tamo su vam još puno gorši vragi nego smo mi* p. 177. l. 30. i 31., *a baba je još puno veći vrag neg sam ja* p. 182. l. 22.

κ) U genitivu sa priedlogom *od* pokazuje rieč rod ili postojbinu, od kale je tko, tako u primjerima: *kaj si je zel ženu od muža* p. 6. l. 16., *od srca mi nisi* p. 32. l. 1.

λ) U genitivu sa priedlogom *iz* pokazuje rieč predmet, od kojega je što načinjeno, tako u primjeru: *gospa njegova ni jimala ni iz česa mu truge dat napravit* p. 85. l. 13.

μ) U genitivu sa priedlogom *od* redje *iz* pokazuje rieč uzrok, s kojega što biva, tako u primjerima: *a otac ga je zato od žalosti odtiral u drugu kraljevinu* p. 31. l. 18., *ona je na to od žalosti umrila* p. 111. l. 1., *i za to je od žalosti umrila* p. 112. l. 3., *pak ju je uzel od straha* p. 121. l. 26., *umuknile su mu od truda ruke* p. 131. l. 7., *i od silnega truda su mi najzad ruke umuknile* p. 132. l. 35., *i se od straha je umrla* p. 143. l. 28., *od glada se plaču* p. 152. l. 1., *jako je blatno i zatepeno (dite) se od tvojih suz* p. 154. l. 12., *doklje ni taj muž se od jada umril* p. 157. l. 37., *i od same tuge bila bi umrila* p. 158. l. 24., *pak je sam od boli zajauknil* p. 166. l. 16., *vrag je od boli zaručil i pobigal je* p. 177. l. 26., *on je od rakije pijan* p. 204. l. 7., *i ona je od straha ostavila odojka* p. 207. l. 23., *ja ću ti iz zafalnosti sada u nevolji pomoć* p. 239. l. 7., *i se od veselja mu je govorila* p. 249. l. 38., *pobigla je od straha* p. 254. l. 27., *ti bi od glada umrila* p. 265. l. 11., *i medvid je od straha doli od hrasta skočil* p. 266. l. 24., *ali kako je bil siromak od one silne vode . . . jako napuhnit* p. 267. l. 19.

Primjetba 1. U primjeru *a ona je ostala od njega debela* p. 261. l. 31. pokazuje *od njega* uzrok; mjesto genitiva sa priedlogom *od* kaže se uz pridavnik *debel* (gravidus) običnije instrumental sa priedlogom *za*, sr. o tom kod pridavnika tačku *g.* i kod instrumentala tačku ζ. ββ. βββ.

Primjetba 2. U genitivu bez priedloga pokazuje rieč uzrok uz izraz *žal mi je* (miseret me), tako u primjerima: *sinu je bilo opet jako žal tih janjčićev* p. 28. l. 30., *Jabuki je bilo žal ditce* p. 133. l. 16., *temu petljaru bilo je sad itak žal Jabuke* p. 133. l. 20., *anjgelu Gabrijelu je bilo žal tulikega naroda* p. 229. l. 33.

ν) U genitivu pokazuje rieč način, i to:

αα) bez priedloga, tako u primjerima: *kravar je drage volje na to privoljil* p. 139. l. 35, *„ćete meni tote konak dat?“ Veliju mu one: „drage dobre volje“* p. 160. l. 7., *oću, gospone, ja k njim drage volje dojt* p. 184. l. 22.

ββ) sa priedlogom, kao sa priedlozima:

ααα) *do*, tako u primjerima: *svukla se je do golega* p. 177. l. 14., *ti buš tam i do kraja sašundrat* p. 191. l. 21.

βββ) *iz*, tako u primjeru: *tako je taj gudac se iz komedije lipo zaslužil deset forinti* p. 219. l. 12.

γγγ) *polag*, tako u primjeru: *ali to je se polag tvoje volje* p. 119. l. 5.

δδδ) *priko*, tako u primjerima: *sada ne buš išal nikamor priko moje volje* p. 56. l. 38., *a vi si grišniki ne bute niš priko moje volje napravili* p. 235. l. 2.

εεε) *s*, tako u primjerima: *dok ga ona ne zove s dobra* p. 113. l. 16., *onda mu je rekla s dobra* p. 113. l. 22., *on ga pričnc s dobra budit* p. 163. l. 35., *a on ga ne more s dobra nikakor sbudit* p. 163. l. 37., *al ga ni mogal s dobra nikakor sbudit* p. 167. l. 14. itd.

ξ) U genitivu pokazuje samostavnik pravilno sa pridavnikom svojstvo koje osobe ili koga predmeta, tako u primjerima; *ja sam si ženu tražil slike kot sam i ja* p. 6. l. 18., *spodobe ste bili oba dva jednake* p. 13. l. 20., *i danas još stoji . . . pred vašim gradom kameniti kip ženske spodobe* p. 17. l. 7., *jedno dite bilo ruke zlate, drugo pak dite do pol zlato* p. 31. l. 20, *se smo jedinega obraza i jedine veličine* p. 71. l. 31., *taj sluga bil je jako popadne glave* p. 83. l. 28., *ti mi se vidiš jako dobre glave* p. 85. l. 26., *zakaj vidim, da si jako dobre glave* p. 89. l. 14., *moraš bit jako dobre glave* p. 89. l. 23., *jerbo sam ja jako velikega roda* p. 119. l. 17., *metnila uza nj steblo ljudske podobe* p. 141. l. 5., *dopeljal je kralj pred tega cesarovega sina se tri svoje ćeri, se jednake spodobe i jednako opravljene* p. 240. l. 21. itd.

ο) U genitivu pokazuje rieč ono, čemu se tko čudi, tako u primjerima: *to je bila jedna lipota od konja* p. 102. l. 1., *mili bože, lipega ovega konja* p. 174. l. 4.

π) Genitiv stoji uz neke pridavnike, kap *pun* (plenus), tako u primjeru: *jimale su tri pune plahte oči* p. 101. l. 22.

ρ) Genitiv stoji u stativskom narječju, kad se rieči, koje pokazuju nešto neživa personificuju, mjesto accusativa, tako u primjeru: *pak su išli dana vozit* p. 189. l. 5.

f) Locala.

α) U localu sa priedlogom *(u, na, po)* pokazuje rieč mjesto, na kojem se obavlja radnja ili na kojem jeste nešto, tako u primjerima: *koj je najstariji u našem carstvu* p. 33. l. 29., *i da mi bude nutri zlati čun i lanac na čunu* p. 69. l. 19., *tamo su ti žigerice na peći* p. 157. l. 19., *da nisi mogla po kopnenem jagod nabrat* p. 225. l. 35., *ne tuci me po ramenu mojem, neg me tuci po ledjih mojih* p. 250. l. 36. itd.

β) U localu sa priedlogom *(u, po)* pokazuje rieč vrieme, u kojem se obavlja radnja, tako u primjerima: *kad se je u noći digla* p. 113. l. 11., *prije u ratnem vrimenu malo se je kadi dogodilo* p. 120. l. 16., *nisu mogli ljudi nikad mirno po noći spat* p. 189. l. 18., *ona je išla za njim se po noći po misečini* p. 256. l. 31. itd.

γ) U localu sa priedlogom *po* pokazuje rieč smier, kojim se obavlja radnja, tako u primjeru: *ne hodi po pravem putu* p. 143. l. 24.

δ) U localu pokazuje rieč način, kojim se obavlja radnja, i to:

αα) u localu sa priedlogom *na*, tako u primjeru: *i još si je (ljubu) išal na konju iskat po svitu* p. 7. l. 12.

ββ) u localu sa priedlogom *ob*, tako u primjerima: *da ga bu on doli ob svojem trošku snel* p. 219. l. 6., *neg je lipo živil ob novcu* p. 235. l. 34.

γγ) u localu sa priedlogom *po*, tako u primjerima: *i poručil se je š njum po zakonu* p. 13. l. 14., *moral je projt gotovo po petlji* p. 36. l. 31., *tako su oni se po petlji došli u jednu veliku lozu* p. 37. l. 19., *valjda su prošli po onakovem uzroku, po kakovem su došli* p. 86. l. 32., *pripovida starji mladjemu se po pravici* p. 165. l. 15., *došal je on se tako po petlji* p. 189. l. 33., *i grofu su bile po volji* p. 194. l. 4. itd.

δδ) u localu sa priedlogom *u*, tako u primjeru: *došli su sluge i sneli su u redu vino* p. 153. l. 2.

ε) U localu sa priedlogom *po* pokazuje rieč kadkada svojstvo

koje osobe, tako u primjeru: *išal si je tražit ljubu po mužkih selih u soj spodobi kot je i on* p. 12. l. 10.

ζ) U localu sa priedlogom *(u, po)* pokazuje rieč uzrok, s kojega se koja radnja sbiva, tako u primjerima: *i obetežala i u tem je betegu vumrla* p. 113. l. 8., *po tem jesu pogubljene i sestre moje* p. 254. l. 4.

η) U localu sa priedlogom *po* pokazuje rieč osobu, po kojoj se radnja obavlja, tako u primjerima: *ti buš još srićan ostal po meni* p. 121. l. 27., *mi danas ručevali ne bumo po našoj gospodarici* p. 134. l. 14., *kako je jedan siromak po vragu bogat postal* p. 182. l. 29., *tako je taj čovik se po vragu postal bogat čovik* p. 183. l. 36.

g) Instrumentala.

α) U instrumentalu pokazuje rieč prostor, kojim se radnja bez prekidanja miče ili prostire na pitanje *kuda?*, tako u primjerima: *da me pustite još jedanput prepeljat se gradom* p. 59. l. 23., *odtuda projdi se jednako istim putem* p. 85. l. 32., *hodi istim putem* p. 108. l. 29., *ideju oni putem* p. 129. l. 35., *i naj te ne voze pravim putum* p. 143. l. 25., *i nisu je vozili pravim putum* p. 143. l. 29., *prošli su oni po maši domom, saki svojim putem* p. 249. l. 5.

β) U istrumentalu pokazuje rieč vrieme, u koje radnja biva, i to:

αα) u instrumentalu bez priedloga, tako u primjeru: *a ta jabuka uvik je rodila zimum i letum, danum i noćum* p. 145. l. 21.

ββ) u instrumentalu sa priedlogom *s*, tako u primjeru: *i s tim (= tada) su prošli* p. 155. l. 7.

γ) U instrumentalu pokazuje rieč orudje ili sredstvo, kojim se radnja vrši. Orudje ili sredstvo može biti:

αα) sve, čim se tko služi, da što izvede, i to:

ααα) u instrumentalu bez priedloga, tako u primjerima: *ki ju je saki dan pral žajfom* p. 62. l. 29., *i vrag je prošal svojum polovicum na dno morja* p. 77. l. 6., *a taj dečko je svojum iglum šil* p. 98. l. 24., *da bi ga . . . škarpion potrgal svojimi rogmi* p. 129. l. 28. i p. 132. l. 24., *ja sam škarpionu svojum sabljum roge sasikal* p. 132. l. 35., *trkne šakum po stolnjaku* p. 160. l. 23. i p. 162. l. 24., *kojim (kepenkom) kad se zaogrnem* p. 165. l. 19.,

i pukne ga rukom p. 174. l. 5., *i til je vraga sikirum ubit* p. 182. l. 34., *i namazal ga je svetim uljem* p. 232. l. 14. i p. 234. l. 11. itd.

βββ) u instrumentalu sa priedlogom *s* ili *sa*, tako u primjerima: *ona mu je na to oči izkopala s tim mečum* p. 40. l. 11., *ne bi nijedan čovik mogal napravit ni sa njegovom meštrijom* p. 71. l. 9., *da ona nima š čim njegovega tela spravit* p. 85. l. 19., *provaj triput udrit s tum letkinjum mladicum* p. 85. l. 37., *i udril je triput s letkinjum mladicum* p. 86. l. 3., *i namazal je s tum krvljum onaj kamen* p. 133. l. 19., *ali kad je pričnel taj . . . s celum kućum trest* p. 156. l. 29., *da bar na božić svoju ditcu s mesum okripimo* p. 159. l. 3., *on ga prične s dobra budit i suva ga s cipelum* p. 163. l. 35., *i s kundakom ga vudril* p. 164. l. 2., *a koj bude najjače mahal s glavum i tukal s nogum, ono budem ja* p. 173. l. 12., *a tamo jedan vol jako maha s glavum i luplje s nogum* p. 173. l. 19., *pak zasiče tega bližjega brata s keserom u pleća* p. 187. l. 38., *š čim su se od mišev branili* p. 189. l. 19., *kako je on črnega Harapa tukal . . . s devet centi težkim batum* p. 251. l. 18., *te rabare su sluge sa kipućum vodum u lajtih poparili* p. 254. l. 38. itd.

ββ) ime žene, a kadkada i ime mužkarca u instrumentalu sa priedlogom *s*, kao uz glagole:

ααα) *oženit* (uxorem ducere, uxorem assumere, — nubere), tako u primjeru: *tote je on valje onu najstariju oženil s njegovim kočijašem, tu sridnju je oženil s njegovim kuharom* p. 27. l. 28.

βββ) *poručit se* (inire conjugium, nuptias facere), tako u primjerima: *i poručil se je š njum po zakonu* p. 13. l. 14., *tako se je ona još istega dana poručila š njim* p. 112. l. 39.

γγγ) *pozakonit se* (inire conjugium, nuptias facere), tako u primjeru: *kad ste se pozakonili š njom* p. 16. l. 24.

δδδ) *venčat se* (uxorem ducere in matrimonium), tako u primjeru: *da će se on s onum najmladjum ćerjum (venčat)* p. 97. l. 24.

Primjetba. Uz glagole *oženit* i *venčat se* stoji osoba kadkada i u accusativu sa priedlogom *za*, sr. o tom kod accusativa tačku ρ. εε. i ϑϑ.

γγ) predmet ruganja u instrumentalu sa priedlogom *s*, tako u primjerima: *tako se je mati njegova odmah š njom špotala* p. 6. l. 25., *ali mati se je njegova odmah š njum špotala* p. 13. l. 1.,

nek se oni ne špotaju s mojum ćerjum p. 128. l. 28., *ja se, stari, ne špotam s vašum ćerjum* p. 128. l. 29., *da se oni dva š njum špotaju* p. 128. l. 36., *gospone, nek se oni ne špotaju s manum* p. 128. l. 37.

δδ) predmet zakletve u instrumentalu bez priedloga, tako u primjeru: *ja te zaklinjem milim bogom i majkum božjum* p. 110. l. 17.

εε) plod, kojim što rodi ili stvar, kojom se što izpunjuje, tako u primjerima: *onda je komaj palica ozelenila i hruškami obrodila* p. 80. l. 3., *kad je palica zazelenila i obrodila hruškami* p. 80. l. 6., *i dok ta jabuka ne obrodi jabukami* p. 88. l. 24., *i dok ne obrodi ona jabukami* p. 88. l. 29., *izrasla tako lipa jabuka i urodila s ovakovimi lipimi jabukami* p. 90. l. 37., *pak da se bu š njihovimi glavami izpunil* p. 93. l. 11.

δ) U instrumentalu pokazuje rieč način, kako se koja radnja sbiva, i to:

αα) u instrumentalu bez priedloga, tako u primjerima: *pak se zamisli va tu vriću ovakovim načinom* p. 35. l. 25., *ja bi se još strašno rada pokazat gradu svojum divojačkum glavum* p. 59. l. 24., *išli su si oficiri tako redom* p. 166. l. 17.

ββ) u instrumentalu sa priedlogom *s*, tako u primjerima: *jer ja vas budem moral . . . ostavit s dušum i telom* p. 91. l 18., *i u to su ga angjeli odpeljali s telum i dušum u diku nebesku* p. 91. l. 27.

ε) U instrumentalu sa priedlogom *s* pokazuje rieč svojstvo koje osobe ili stvari, tako u primjerima: *obadvoje (ditce) jednake spodobe s zlatnimi nohti i vlasi* p. 7. l. 3., *a to već ide škarpion s rogmi čez pod do njih* p. 131. l. 5., *pred zorum prošle su se domom i ta sa lipovim rebrum* p. 142. l. 16.

ζ) U instrumentalu pokazuje rieč uzrok, s koga se koja radnja sbiva, i to:

αα) u instrumentalu bez priedloga, tako u primjeru: *kad bi se moja ći rada divojačkum glavum razveselit* p. 58. l. 21.

ββ) u instrumentalu sa priedlogom *za*, i to:

ααα) uz samostavnik *tuga* (tristitia), tako u primjeru: *i stvorila se kamenom od tuge za ditcom svojom* p. 17. l. 6.

βββ) uz pridavnik *debel* (gravidus), tako u primjerima: *nje-*

gova ljuba ostala je debela za njim p. 7. l. 1., *njegova je žena ostala za njim debela* p. 66. l. 8.

Primjetba. Kadkada dolazi mjesto instrumentala sa priedlogom *za* uz pridavnik *debel* genitiv sa priedlogom *od,* sr. o tom kod genitiva primjetbu 1. k tački μ.

γγγ) uz glagole, kao *plakat* (lacrimare), tako u primjeru: *ona je uvik za tim ditetom jako plakala* p. 154. l. 5.

γγ) u instrumentalu sa priedlogom *nad*, tako u primjeru: *ali mati mu je bila uvik jako žalostna nad njim* p. 76. l. 11.

δδ) u instrumentalu sa priedlogom *s*, i to:

ααα) uz neke pridavnike u comparativu, tako u primjeru: *pa kaj bi ti s tim bolji bil* p. 123. l. 22, p. 124. l. 1. i 19.

βββ) uz glagol *zanosit* (concipere), tako u primjeru: *ona je opet treto čedo š njim zanosila* p. 262. l. 9.

η) U instrumentalu sa priedlogom *s* stoji rieč uz pridavnik *zadovoljan* (contentus), tako u primjerima: *ona nije s tobum jako zadovoljna* p. 119. l. 10., *vidite, majko, ja sam jako zadovoljan š njum* p. 120. l. 11., *ja sam, majko, za sebe jako zadovoljan sa svojum ženum* p. 120. l. 18., *samo mi je jako žal, kaj niste i vi š njum zadovoljni* p. 120. l. 19., *ja sam itak sada s tvojum ženum jako zadovoljna* p. 120. l. 23., *i on bu s tobom jako zadovoljan* p. 159. l. 31., *i nis' s tim zadovoljan* p. 227. l. 18.

ϑ) U instrumentalu pokazuje rieč predmet (osobu), s kojim se drugi veže, i to:

αα) u instrumentalu bez priedloga, tako u primjerima: *ide ona svojum ditcum u gornji štuk med gospodu* p. 19. l. 34., *grof je iza tega još puno let živil srično i veselo svojum ženum i ditcum* p. 30. l. 16., *ona ni niš su noć spala neg se je svojum ditčicum norovala* p. 32. l. 29. itd.

ββ) u instrumentalu sa priedlogom *s*, tako u primjerima: *i išla je valje š njim u špital* p. 40. l. 33., *odi valje s manum* p. 116. l. 10., *kad je išal prviput spat sa svojum ženum* p. 132. l. 30., *i proletil bi bil s nami domom* p. 135. l. 9., *i da se neka š njum igra* p. 155. l. 6., *taj siromašni brat je išal višeput sa celum svojum žlahtum k temu bogatemu bratu na jilo* p. 158. l. 34., *pak vudri sa svojimi dečki po njem* p. 176. l. 7.

ι) U instrumentalu pokazuje rieč osobu, za koju se tko skrbi, tako u primjeru: *ali bog se je smiloval, ki sirotami skrbi* p. 26. l. 38.

κ) U instrumentalu sa priedlogom *nad* pokazuje rieč objecat (neupravni) uz tako zvana *verba clamandi*, kao uz glagole:

αα) *izbečit se* (inclamare, invehi in alqm.), tako u primjeru: *izbeči se nad njim jadno pop* p. 208. l. 10.

ββ) *kričat* (clamare), tako u primjeru: *pričnel je pop nad njim još bolje kričat* p. 202. l. 12.

γγ) *vikat* (clamare), tako u primjeru: *pak je pričnel valje vikat nad njum* p. 121. l. 4.

λ) Tako zvana *verba dicendi* imadu uza se u instrumentalu povratno zaime *sobum* (*sebum*), kad se radnja steže na sam subjecat, tako u primjerima: *i sam sobum rekal* p. 164. l. 31., *i govoril je sam sobum* p. 172. l. 18., *pak je sama sebum govorila* p. 258. l. 20.

μ) U instrumentalu pokazuje rieč praedicat, i to uz glagole:

αα) *jesam, bit* (esse), tako u primjerima: *uvik vikoma bi bila kamenom* p. 15. l. 21., *koja je još sad kamenom* p. 19. l. 19.

ββ) *napravit se* (fieri), tako u primjerima: *ja ću se opet konjem napravit* p. 170. l. 32., *napravi se on konjem* p. 170. l. 34., *napravi se on finim konjem* p. 171. l. 9.

γγ) *postat* (fieri), tako u primjerima: *a on, koj na kamenu sidi, . . . kamenom postal* p. 129. l. 18., 24., 29., p. 132. l. 4., 12. i 25., *kad je Korje te zadnje riči rekal postal je kamenom* p. 133. l. 3., *bi li se Korje mogal još izvračit i čovikum postat* p. 133. l. 10., *i valje je kamen čovikum postal* p. 133. l. 19. itd.

δδ) *premetnit se* (mutari, commutari), tako u primjeru: *i da se je mogal (taj dečkac) premetnit sakom stvarju* p. 169. l. 26.

εε) *pretvorit se* (mutari, commutari), tako u primjeru: *i pretvori se (to) čovikum* p. 163. l. 28.

ζζ) *prevrć se* (mutari, commutari), tako u primjerima: *s prve ruke se je tila jedna uvik prevrć zecem* p. 35. l. 3., *pak se je prevrglo (ono) jarcem* p. 163. l. 26. i p. 166. l. 29, *i prevrgal se je (vrag paklenski) gosponom* p. 174. l. 26., *a onda se je na jedanput (anjgel Gabrijel) prevrgal golubicum* p. 229. l. 30., *dragi bog se je prevrgal bogcem* p. 230. l. 25.

ηη) *stvorit se* (fieri), tako u primjerima: *i stvorila se (ona) kamenom od tuge* p. 14. l. 28., *u pol deset vur stvori se ta najmladja kći Amerika mušicum* p. 69. l. 27., *ja se budem stvorila*

vranum, ti ticum, a konj zajcem p. 73. l. 24., *stvorila se je ona vranum, on se je ticum, a konj zajcem* p. 73. l. 26., *ona se stvori divojkom, a Aldof se stvori momkom, i zajac izajde van i stvori se konjem* p. 73. l. 34. i 35., *ako se budemo stvorili ticami* p. 74. l. 8., *ona se na to opet stvori divojkom, Aldof momkom, a konj konjem* p. 74. l. 29., *ja se bum stvorila crikvum* p. 75. l. 5., *i za to je namislila (ona) stvorit se kačum* p. 133. l. 36., *ona se je kačum stvorila* p. 134. l. 16., *da se bude naša gospodarica kačum stvorila* p. 136. l. 19., *da će se ona u jutro stvorit kačum* p. 139. l. 7., *i stvori se (ono) sparenim škafom* p. 166. l. 27., *i stvori se (ono) kotlum* p. 166. l. 28., *stvorilo se je (ono) čovikum* p. 166. l. 30. itd.

Primjetba. Uz glagol *stvorit se* dolazi kadkada nominalni praedicat u instrumentalu sa priedlogom *s*, tako u primjeru: *i oni tri su se odmah s vuki stvorili* p 260. l. 33.

ϑϑ) *učinit se* (fieri), i to:

ααα) u instrumentalu bez priedloga, tako u primjerima: *a taj dečko se je učinil brzo kukuruznim zrnom* p. 171. l. 26., *pak se je učinil (vrag) kokotom* p. 171. l. 27., *a taj dečko učinil se je brzo lisicum* p. 171. l. 28.

βββ) u instrumentalu sa priedlogom *s*, tako u primjerima: *i učini se (konj) s prstanjum* p. 171. l. 22., *vrag se na to učini s gosponum* p. 171. l. 23., *a taj se je prstanj brzo učinil s mišom* p. 171. l. 24., *pak se je učinil (vrag) s mačkum* p. 171. l. 25., *aš se je vrag s gosponum učinil* p. 172. l. 11.

Primjetba 1. Kake construccije dolaze jošte u stativskom narječju uz glagole *bit (jesam), napravit se, postat, premetnit se, stvorit se* i *učinit se* sr. kod nominativa tačku β. i primjetbu k toj tački.

Primjetba 2. Glagol *prenapravit se* (mutari, commutari), imade mjesto instrumentala praedicata accusativ sa priedlogom *u*, tako u primjerima: *ja ću se prenapravit u jednega prasca* p. 172. l. 4., *ja ću se sad prenapravit u jednega vola* p. 172. l. 24., *ja ću se sad prenapravit u jednega konja* p. 173. l. 25., *prenapravi se (vrag) u garvana* p. 174. l. 8., *on se prenapravi u jastreba* p. 174. l. 9., *prenapravil se je (garvan) u miša* p. 174. l. 13., *a jastreb prenapravil se je brzo u mačku* p. 174. l. 14.

B) glagolskih oblika.

a) Praesenta.

α) Praesentom svršenih glagola pokazuje se u stativskom narječju radnja futura I., i to:

αα) u glavnim izrekama, tako u primjerima: *majko, s bogom, ja prez žene više ne dojdem* p. 5. l. 11., *kaj vas je mlinar hranil, ja mu pošteno platim* p. 17. l 26., *hodi, sestra, mi projdemo doma* p. 146. l. 32.

ββ) u zavisnim izrekama, tako u primjerima: *nek me čeka, dok ja kući dojdem* p. 7. l. 17., *to bu njezina duša, koja projde u diku nebesku* p. 15. l. 7., *ja ti tega ne morem za sad kazat, dok jedanput ne dojdem s lova i ne govorim tamo s jednim čovikom* p. 15. l. 32., *ja mu ne morem nikakor kazat sam, da projdem od njega* p. 17. l. 27., *ja sam se komaj sada ustal, reci, da dojdem za pol vure* p. 72. l. 21., *a prije nego projdem k vragu, došal sam vam se još javit i pozdravit vas* p. 77. l. 35., *otac i mati su mu se jako razveselili, da je još živ, ali opet i raztužili, kaj tako vreda projde* p. 77. l. 37., *kume, naj mi ta čelac ostane pri vami, doklje se ja nazad vrnem* p. 238. l. 15. itd.

β) Praesentom svršenih glagola pokazuje se u stativskom narječju samo u zavisnim izrekama radnja futura II., tako u primjerima: *kad te on spazi, bude ti oštro govoril* p. 10. l. 13., *jer ako te ta cura udari, buš se i ti ukamenil* p. 15. l. 9., *kad se se to sbude, bit će on griha oprošćen* p. 79. l. 21., *sad ću vam povidat, kaj sam vam obećal, da ću vam povidat, kad prvu brazdu izrižemo* p. 134. l. 15., *pak da će muža svoga piknit, kad prvu brazdu izriže* p. 138. l. 4.

γ) Praesentom ponajviše svršenih glagola pokazuje se u stativskom narječju u živahnom pripoviedanju prošla radnja (praesens historicum), tako u primjerima: *Projde taj dečko dalje i dojde do tih hrastov i grabrov i učini se, kako mu je rekal taj čovik. Na to mu kaže taj prvi hrast: „Kuda ćeš ti, sinko?“ Veli mu taj dečkac . . .* p. 9. l. 9.—11., *U dvanajst vur u noći dojdu ti hajduci i kažu: „Daj, bako, večeru na stol, mi smo došli!“ Oni odmah posidaju oko stola, njih dvanajst, i ona jih mora dvorit. Spekla jim je jednega prasca i jednega janjca, i donesla jim je na stol celu jednu i drugu pečenku i dva škafa vina. Odmah oni pričneju jist i pit onako po rabarski, i odmah kaže harambaša: „Čuješ, bako, ti jimaš nekega pod krovom!“ Ona mu odgovori: „Nimam nikega!“ Tajila ga je. On joj opet veli: „Muči, bako, povij za njega, jer ti ja budem odsikal tvoju glavu na misto njegove!“ Tako ju on pita po tri rede, i ona njega uvik taji, na četrtiput kaže,*

jer bi joj on glavu odsikal. Veli mu ona . . p. 52. l. 32.— p. 53. l. 4., *On se pozdravi s otcem i s materum, pak projde čez luge* p. 77. l. 39. itd.

β) Praesent zamjenjuje one osobe imperativa, za koje ne imade imperativ posebnih oblika (1. i 3. osobu sg. te 3. osobu plur.), ali zamjenjuje kadkada i one osobe, za koje imade imperativ posebne oblike, i to:

αα) kad mu se predmeće rieč *neka* ili *naj*, tako:

ααα) u glavnim izrekama, kao u primjerima: *joj, ćaćko dragi, naj mi je ne kratiju zet* p. 31. l. 15., *tata mili i dragi, naj mi ne zagubiju ditce, naj budu ditca kakova ćeju* p. 31. l. 35., *tata mili i dragi, naj zagubiju tu ditcu, naj budu ditca kakova ćeju* p. 31. l. 39. i p. 32. l. 1., *a š njimi naj pogubiju i mater njihovu* p. 32. l. 2., *gospone, naj pušćaju, da bude sakemu njemu njegovo* p. 83. l. 30., *najde s bogom sa prva muka moja* p. 141. l. 9., *koj tote štuka po taracu, naj se javi* p. 164. l. 35., *triba jim je bilo, pak se nek hraniju* p. 192. l. 15., *kad jimaju kruha i vina, nek jimaju i mesa* p. 192. l. 34., *naj si oni slobodno držiju kola i vole, ali sad oni moraju mojega pajdaša, magarca, podbrijat* p. 218. l. 11. i 12., *kume, naj mi ta čelac ostane pri vami* p. 238. l. 15., *kvar bi ju bilo još sašundrat, naj se živi* p. 238. l. 24. itd.

βββ) u zavisnim izrekama, tako u primjerima: *pop ga je pričnel prosit, da mu naj da jedno odojče* p. 202. l. 14., *i zove ga, da neka ide brojit svinj* p. 208. l. 38., *na to su gospoda dosudila, da se više stari ljudi ne smiju ubijat, neg da naj živu* p. 221. l. 2. i 3. itd.

ββ) kad mu se predmeće rieč *da*, tako samo u zavisnim izrekama, kao u primjerima: *reci jim, da su gospon grof prosili, da dojdeju malo k njim na divan* p. 197. l. 18., *nis ti ja rekal, da jimaš dognat se domom* p. 206. l. 2.

b) Aorista.

α) Aorist dolazi u stativskom narječju od glagola *bit* (esse) za prvu osobu sg. *bim*, kad imade značenje conditionala, tako u primjerima: *i to pušku, koja bi se ubila, u kajgod bim ja pucal* p. 100. l. 3., *ja bim tila, gospone, rada nikaj š njimi divanit* p. 121. l. 8.

β) Aorist dolazi jošte u stativskom narječju jedino onda,

kad pokazuje radnju, koja će se sad dogoditi, ili stanje, koje će sad nastati, tako u primjeru: *ala, vilo posestrimo, mene ubi črni Harap, ak mi ne dojdeš sad na pomoć* p. 251. l. 3.

c) Imperativa.

α) Stativsko narječje imade, ko što je to u oblikoslovlju razloženo, za imperativ posebne oblike samo za 2. osobu sg. te 1. i 2. osobu plur.

β) Imperativ trajnih i svršenih glagola imade u stativskom narječju upravo ono isto značenje, što ga imade u štokavskom narječju.

γ) Kadkada dolazi u stativskom narječju oblik 2. osobe sing. za 3. osobu sing., tako u primjerima: *faljeno budi jime Isusovo* p. 230. l. 2, *vazda budi faljeno jime Isusovo* p. 230. l. 3., tako se imade dodati *budi*, oblik 2. osobe sing. za 3. osobu sing., u eliptičnoj izreci: *milemu bogu hvala* p. 236. l. 11.

δ) U zavisnim izrekama dolazi kadkada oblik 2. osobe sing. za:

αα) 1. osobu sing., tako u primjerima: *kad si meni pisal, da je tiraj (ja)* p. 25. l. 28., *a od tebe mi je došal glas, da ju tiraj (ja) proć* p. 25. l. 37., *i on je mene zahtival, da popivaj ja anjgelske pesme* p. 230. l. 8.

ββ) 2. osobu sing., tako u primjerima: *i on te bu naputil, kako dalje hodi* p. 9. l. 8., *jesam ja tebi rekal, da ti nemoj po putu niš delat, nego da hodi valje doma* p. 234. l. 38. i 39.

γγ) 3. osobu sing., tako u primjerima: *a on je na to otcu pismenu zapovid dal, da me potiraj skupa s ditcum* p. 25. l. 4., *odredili su, da saki zami jednu vriću i povidaj svoje* p. 202. l. 34. i 35., *i išal je sako jutro rano boga molit, da mu bog daj sto forinti* p. 212. l. 4.

ε) Imperativ se pojačava:

αα) riečju *der*, tako u primjeru: *daj der, svinjar, brzo, brzo jednega najdebljega odojka* p. 202. l. 2.

ββ) riečju *daj*, tako u primjeru: *mali, daj digni mi to železo* p. 215. l. 29.

γγ) riečju *daj-der*, tako u primjeru: *daj-der ti metni svoj mali prst na moju glavu* p. 87 .l. 5.

δδ) riečju *hajde*, tako u primjerima: *hoću, hajde dajte mi*

kajgod, ako jimate kaj p. 52. l. 18., *hajde, brate Korje, idemo mi iskat divojku* p. 128. l. 8., *hajde vozi kola u nutra u ganak* p. 152. l. 27.

ζ) Imperativ se opisuje:

αα) da se praesentu predmeće *neka (naj)* ili *da*; primjeri su pobilježeni kod praesenta u tački δ.

ββ) da se infinitivu predmeće „*ajde*, *ajdemo (ajdmo)*, *ajdete (ajte)* ili *hajde*, *hajdemo (hajdmo)*, *hajdete (hajte)*“, tako u primjerima: *hajde gledat v onaj lajt u pojati* p. 137. l. 9., *ajdemo noćas spat k vodi* p. 193. l. 4., *ajdmo spat*, *ćerko, u komore* p. 247. l. 20.

Primjetba. Ove rieči dolaze kadkada i ko samostalni imperativi, tako u primjerima: *ajde, draga kuharica, k našemu praščaru* p. 205. l. 18., *hajte k vragu, do vas pita za ono* p. 214. l. 23., *ajde, ćaćko, slobodno* p. 247. l. 19., *hajde, slobodno* p. 247. l. 21., *sad ajte vi dva s tim novcem, pak ga odneste* p. 252. l. 22.

γγ) da se infinitivu primeće „*nemoj*, *nemojmo*, *nemojte*“ (od koriena *mog* u značenju „*hotjeti*, *velle*“), tako u primjerima: *nemoj se plakat, ja ću sad s tobum sidit* p. 56. l. 27., *idi ovuda dalje, pak osedlaj svojega konja, al nemoj na njem jašit* p. 68. l. 32., *majko, nemojte se nikaj plakat i žalostit* p. 91. l. 30., *nemojte, dragi kume, tega od mene zahtivat* p. 218. l. 15., *najte me tuliko trucat s tim* p. 218. l. 17.

η) Blaža se zapovied dotično želja opisuje riečju *naj* i conditionalom, tako u primjerima: *ja ću te pustit k maši, naj bi išla* p. 248. l. 10., *i još ga je ona prosila, da naj bi on nju nosil* p. 267. l. 10.

ϑ) Imade rieči i u stativskom narječju, koje rabe ko imperativ, tako osobito prislov *na*, koj prislov može i nastavak 2. osobe plur. primiti, sr. primjere kod prislova tačku *d*.

d) Participa perfecta activa.

α) Particip perfecta activa s praesentom glagola *jesam* imade značenje perfecta, t. j. pokazuje radnju svršenu prema sadašnjosti, tako u primjerima: *daj, bako, večeru na stol, mi smo došli* p. 52. l. 33., *ovo je moj prebanuš, odkada je već on umril, pak ga sad ovdi vidim* p. 151. l. 4., *no sad sam dost vidil, sad više gledat ne ću* p. 151. l. 34., *sad ću ti povidat, kemu si ti vino*

prodal, ti si prodal vino samemu bogu. Vidil si radosti i muke drugega svita, i sada živi prema temu p. 153. l. 34. i 35. itd.

β) Particip perfecta activa trajnih glagola s praesentom glagola *jesam* imade često značenje imperfecta, t. j. pokazuje radnju, koja je u prošlosti trajala ili se u prošlosti ponavljala, tako u primjerima: *po varošu su se ljudi spopitkevali: Bože mili, koj je tako zmožan bil, da je vas odkupil od sužanjstva?*" p. 109. l. 12., *kad je već dvanajsta vura izminjevala, zaklinjala ga ona milim bogom i majkum božjum* p. 110. l. 16., *kad je ona došla do praga i ni našla tote niš, baš joj je jedanajsta vura zminjevala* p. 112. l. 17., *ona je uvik zdihevala: „Bože moj, daj mi ga vidit ali živega ali mrtvega* p. 116. l. 2., *sabrali su se ljudi od sih stran i spogonjevali su, ali niki ni mogal spogonit* p. 124. l. 35., *kad su se meso pojile, razsipevale su kosti* p. 142. l. 5., *to su oni, koji su tudje meje prejarali* p. 151. l. 20., *i tote su dvim mladencem gorile ruke do ramena* p. 151. l. 22., *to su oni, koji su tukli roditelje svoje* p. 151. l. 24., *to je ona, koja si je na 'nem svitu delala, da ni diteta jimala, pak ju za to sada kače cice* p. 151. l. 29. i 30. itd.

γ) Particip perfecta activa svršenih glagola s praesentom glagola *jesam* imade često značenje aorista, t. j. pokazuje radnju, koja je u prošlosti nastala bez obzirce na sadašnjost, tako u primjerima: *na to je njemu došlo, da je moral odlazit na vojsku i rekal je njoj* p. 6. l. 34., *svekrva je tu ditcu zela, pak vrgla u jedan sanduk mali i pustila ih po vodi* p. 7. l. 7., *tako ga je uputila zmija i on je prošal do te cure. Kad je do nje došal, on je se verno i flajsig načinil, kako ga je zmija uputila, dobil je ono, kaj je on tražil i curu je jenput udaril i sasipal se je taj kamen na pepel i iž njega je prošla kot' jedna golubica* p. 15. l. 11.—15. itd.

Primjetba. Kadkada se u stativskom narječju izpušta glagol ***jesam*** u 3. osobi sing. (vrlo riedko u 3. osobi plur.), osobito poslije rieči ***se,*** tako u primjerima: ***došal je k njoj i pozdravil se š njum, pak joj rekal*** p. 5. l. 19., ***na to uzela je ona tintu, pero i papira, pak pisala svojemu sinu*** p. 7. l. 8., ***njegova se mati srdila na nj, kaj je zel ženu od muža*** p. 12. l. 35., ***ta udovica ostala za mužem noseća*** p. 235. l. 21. itd.

δ) Participom se perfecta activa bez glagola *jesam* kazuje želja, zaklinjanje ili proklinjanje, tako u primjerima: *obolila ti žena i ne ozdravila ti, dok ne kušala vode, u koj je skuhano srdce tega drveta* p. 35. l. 18., *brala ti lišnjake uvik, dok te ne pojili*

pajšćoglavci p. 154. l. 30., *jahal te vrag, stari bedak* p. 214. l. 12., *vi tri ste ka i tri mrki vuki, bog daj, postali tri mrki vuki* p. 260. l. 32., *garvani postali i po gori letili ka i drugi garvani* p. 263. l. 19.

ε) Participom se perfecta activa bez glagola *jesam* kazuje dopuštanje, kad mu se predmeće dopustni veznik *makar* (etsi), tako u primjeru: *sad si ju (ženu) idem tražit, makar ju našal kadigod i makar ona sirota bila* p. 5. l. 10.

ζ) Particip perfecta activa s perfectom glagola *bit (bil sam)* imade značenje plusquamperfecta, t. j. pokazuje radnju svršenu naprama drugoj prošloj radnji, tako u primjeru: *je bil iskal.*

η) Particip perfecta activa s praesentom glagola *bit (budem)* imade značenje:

αα) futura I., t. j. pokazuje radnju, koja se ima tek dogoditi, tako u primjerima: *nemojte se, majko, srdit na nju, živit ćemo itak, da nam ne bu niš falilo* p. 6. l. 30., *nek me čeka, dok ja kući dojdem, ja budem došal za mali cajt kući* p. 7. l. 17., *ajd, sinko, ajd na lov, pak donesi kajgod, da bumo jimali dost mesa* p. 7. l. 36., *ja je (zviradi) ovdi dosta jimam, ako je ne buš mogal ti ubit, budem je ja* p. 8. l. 17., *ja bum tebi kazal, kadi buš ti našal lika svojoj sestri* p. 8. l. 37. i 38., *samo ne znam, ako te budu ove druge straže pušćale dalje* p. 9. l. 36., *kad te on spazi, bude ti oštro govoril* p. 10. l. 13., *a on je dal drugarici njezinoj pet forinti, kaj bu odnesla tu njeju pratež* p. 12. l. 30., *a čuvaj se jako, da ona tebe ne udari, kad buš joj s tanjira grozje uzimal* p. 14. l. 39., *i tako bude ona odkupita, njezino se telo bude sasipalo* p. 15. l. 5., *jer ako te ta cura udari, buš se i ti ukamenil* p. 15. l. 9., *ali ti si i nas sih mentoval velike brige, se straže se bumo sada razišle* p. 15. l. 22., *odmah bute znali, jeli lažem ali istinu kažem* p. 16. l. 12., *da se naj niš ne bojiju (ditčica), da on bude sabral jedno prelo i da oni budu jedan divan izneli od tega* p. 29. l. 27., *ja ti bum se pokazal, bumo vidili, jeli jimam ja više ali tvoj tata* p. 53. l. 23., *vi budete sada, majko, vidili jednu stvar* p. 90. l. 12., *ja nejdem više baš nikamo, neg budemo divanili i budemo se ljubili, jer ja vas budem moral, kako ste čuli, ostavit s dušum i telom* p. 91. l. 17. i 18., *muči, muči, sestra, mi bumo*

noćas dopeljale naše pajdašice i mi bumo se predivo tvoje izprele p. 144. l. 16. l. 17. itd.

ββ) futura II., t. j. pokazuje radnju, koja će se svršiti prije koje druge buduće radnje, tako u primjerima: *i ti buš vidil, kako bu iz tega tela, kad se bu sasipalo* (fut. II.), *nikaj prošlo kot' i golub* p. 15. l. 6., *a kad bute celu istinu vidili* (fut. II.), *poznali bute još bolje milost božju* p. 90. l. 38.

Primjetba 1. Kako se jošte izrazuje futur sr. kod praesenta tačku α. i β. i kod infinitiva tačku ζ.

Primjetba 2. Particip perfecta activa s praesentom glagola *bit* (*budem*), u značenju futura I. dolazi u glavnim i zavisnim izrekama, a u značenju futura II. samo u zavisnim izrekama.

ϑ) Participom se perfecta activa i osnovom glagola *bit* (*bi*) izražava conditional, koj dolazi:

αα) da se njime kaže želja (zakletva) ili blaža zapovied, tako u primjerima: *nikaj drugega ne bi bil vridan, neg da bi, koj bi tri hvata drvi zel i naložil jedan veliki oganj, tega živega sunil u taj oganj* p. 19. l. 7. i 8., *koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga, kad bu išal čeza've brige, se strele raznesle* p. 129. l. 16. i 17., *koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga . . . se ključane raztrgale* p. 129. l. 21. i 22., *koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga . . . škarpion potrgal svojimi rogmi* p. 129. l. 27. i 28.

ββ) u dvojbenim pitanjima i odgovorima, tako u primjerima: *ne ću it nikamor, kako bi ja š njimi išla* p. 5. l. 23., *kako se ne bi srdila?* p. 6. l. 21. i p. 13. l. 2., *a to pak ne ću, kako bi ja s konji vozil kola u pivnicu? Se bi se satrlo i pokvarilo* p. 152. l. 32. i 33.

γγ) da se njime kaže mogućnost (dotično nemogućnost), tako u primjerima: *se mu se je nečvo vidilo š njega, da to ne more bit, da bi onaj mlinar takovega sina odhranil* p. 8. l. 10. i 11., *ja moram to učinit, dok je ona trudna i umorna, jer bi kašnje mogla vidit, kaj je porodila, i ostala bi ja kriva* p. 13. l. 26. i 27., *u nutri je našal vas, a srića je bila, to je bog dal, da ni mogla voda do vas, da bi se ugušili u nutri* p. p. 13. l. 36. i 37. itd.

δδ) u uvjetnim izrekama, tako u primjerima: *da joj morem ukrast tu ditcu, ja bi nje sašundrala, a dvoje mačiće bi donesla pod nju* p. 13. l. 25.

Primjetba 1. Mjesto osnove *bi* dolazi kadkada premda vrlo riedko u conditionalu aorist *bim*, sr. primjere kod aorista tačku α.

Primjetba 2. Hoće li se conditional iztaknuti za prošlu radnju, tada se dodaje običnomu conditionalu particip perfecta glagola *bit* (*bil*), tako u primjerima: *tak je bil jedan princ i rad bi se bil ženil* p. 5. l. 3., *ti bi bil mogal kakti princ priženit kakovih petdeset hiljad vridnosti i gotovih novac, da si uzel svoga para* p. 6. l. 22. i 23., *jer sam doznal stvari, koje ne bi bil nikad doznal* p. 15. l. 30., *dragi tata, sestra mi je bila jako bolestna i išal sam joj tražit lika, jerbo bi bila sigurno poginila* p. 16. l. 1. i 2., *umrila je jednega grofa ći, koju bi ja bil rada zel* p. 112. l. 2. itd.

e) Adverbija verbalnoga praesenta activnoga.

Adverbium verbale praes. act. rabi u stativskom narječju:

α) ko pravi particip praes. activa, a tada mu je poraba dvojaka:

αα) attributna, t. j. dodaje se samostavniku poput pridavnika ili odnosne izreke, tako u primjerima: *bacite onu ženu, koja je semu temu kriva, u gorući oganj* p. 20. l. 6., *opala je iz neba glavnja goruća i pala je na zemlju* p. 75. l. 21., *zami ti onu njegovu kožu, kad ju svuče, pak ju hiti u goruću peć* p. 127. l. 25., *muž je umril, a ostala je samo udovica žena noseća* p. 226. l. 32., *te rabare su sluge sa kipućum vodum u lajtih poparili* p. 254. l. 38.

ββ) praedicatna, i to:

ααα) rabi kao pravi praedicat, tako u primjeru: *kad ste vi to mogući napravit* p. 231. l. 27.

βββ) rabi kao praedicatni dopunjak, tako u primjeru: *našal je tote starca sidećega* p. 111. l. 37.

β) ko pravi adverbij (prislov), a tada mu je poraba dvojaka, i to:

αα) rabi kao praedicatni dopunjak (često appositivno), kao:

ααα) od glagola, koji pokazuju kakovo stanje, tako u primjerima: *kad u nutra zajde po veži, najde tu dva starca pišuć* p. 86. l. 21., *kad su anjgeli s muzikom muzikajuć popošli iz nebes* p. 91. l. 23., *i našal je jednega vraga speć* p. 99. l. 30., *doklje ni on tancajuć u grmlju umril* p. 100. l. 18., *i on je išal pred vragum u pakal kadeć i kropeć* p. 105. l. 12., *i odnesla ju (robu) je va jednem prtu, pak š njim jašuć prošla* p. 116. l. 11., *i našal je na putu jednega gospona speć* p. 135. l. 35., *najt ćeš jednu kuću*

i starca usred kuće na stolcu sedeć p. 148. l. 29., *i tako dojdu oni po malo drimljuć i speć k temu vinaru* p. 150. l. 27., *stigla je na stazi u groblju jednega čovika ležeć na poprik i u plahti zamotana* p. 156. l. 8., *baba je prošla pljevajuć* p. 180. l. 10., *a to najde se sluge još speć na konjih* p. 194. l. 29., *kaj su rekli, to su i učinili i prošli su loveć malo dalje za timi pišćenci* p. 195. l. 33., *ide dečko večer svireć domom i goni svinje* p. 200. l. 13., p. 201. l. 5. i p. 202. l. 27., *ide on po popa pljevajuć i zove ga* p. 208. l. 37., *i tako buš došal med gospodu ni hodeć ni jašuć* p. 220. l. 13., *našal je sih trih špancirajuć po hiži* p. 232. l 26., *ona je po lozi hodila išćuć i noć ju je ufatila u lozi* p. 263. l. 34. itd.

βββ) od glagola, koji pokazuje kakovo osjećanje, tako u primjerima: *i prošla je š njimi plačuć* p. 24. l. 27., *plačuć mu dalje govori* p. 67. l. 24., *nosil je taj kruh slugam i došal je slugam jočuć* p. 138. l. 32., *kad je on u jutro domom došal, našal je mater na postelji jočuć* p. 142. l. 18.

ββ) kao pobliža oznaka glagola, tako u primjerima: *neg se je legla i na ležećki si je brala hrušak* p. 23. l. 13., *pribil je pod skrivuć temu ciganju te tri namaljane fralje nad postelj* p. 237. l. 36.

f) Participa perfecta passiva.

α) Particip perfecta passiva rabi attributno, t. j. dodaje se samostavniku poput pridavnika ili odnosne izreke, tako u primjerima: *s jednum udari onu curu zakletu* p. 14. l. 31., *ja sam išal po lik sestri do jedne zaklete divojke* p. 17. l. 12., *da ga se va jedan lajt vrgne s čavli naperen* p. 29. l. 34., *veli mu ta sirota, zakleta divojka, na to* p. 30. l. 34., *dikla mu je nosila jist prežganu juhu* p. 40. l. 19., *tote je bilo samo meso bravsko, preko petdeset glav zaklanih* p. 53. l. 29., *da priskrbe vožicu sa čavli okovanu iz nutra* p. 61. l. 6., *a nigdir nikega još nisam vidil ni hiže ni kršćene duše* p. 68. l. 7., *grof je oženil te dvi starje nakazane ćere za ona dva starja mlinareva sina* p. 99. l. 3., *staklen brig je zakleti varoš* p. 108. l. 30., *i okol vrata mu sklopljene ruke jima* p. 125. l. 26., *taj mladji brat bil je obsiguran sa četiri soldata priredjena za stražu* p. 164. l. 37., *za se sam vrgla u peć iz blata izmisen jedan kolač kruha* p. 235. l. 26. itd.

β) Particip perfecta passiva rabi praedicatno, tako u pri-

mjerima: *da zakaj bi ona lipo opravljena otišla odonud* p. 14. l. 24., *da bi čižme morale bit već gotove i sašite* p. 72. l. 38., *i na tako okovanoj jahal je on na njoj domom* p. 138. l. 9., *ovako podkovanu zajahal je opet i odignal ju je domom* p. 140. l. 5., *i ostavila je ladicu odprtu* p. 157. l. 10., *projde taj vrag sva onako izpretučen med druge vrage* p. 175. l. 10., *i ovako namazana otakala se je u kokošjem perju* p. 177. l. 16, *tako spravljen došal je do grofovega imanja* p. 195. l. 12., *i našla ga je za lajti ubijenega* p. 241. l. 3. itd.

γ) Particip perfecta passiva rabi i kao pridavnik, tako u primjerima: *a tamo polog štale bil je jedan delani kamen* p. 129. l. 8., *ja sam celo vrime sidil na jednem delanem kamenu polog štale* p. 131. l. 38., *boga vam ga, moj tate ljubljeni* p. 146. l. 13., *o moj starček ljubljeni, ja putujem u zakleti jedan grad* p. 242. l. 35.; tako i sa negacijom u primjeru: *da ti jesi princ i da jesi još neoženit* p. 118. l. 31.

Primjetba 1. Particip perfecta passiva rabi kadkada i kao samostavnik (sr isto za pridavnik kod pridavnika tačku *d.)*, tako u primjeru: ***jako vnogo poznatih tvojih budeš ondi vidil*** p. 150. l. 37.

Primjetba 2. Particip perfecta passiva rabi kadkada i kao prislov, tako u primjerima: ***ti dojdi samo saki dan nefaljeno k meni na lov*** p. 8. l. 14., ***kad ga speti njegov gospon, upita ga začudjeno*** p. 191. l. 37.

δ) Participom se perfecta passiva i oblicima glagola *jesam* i *bit* izrazuju ova vremena i načini:

αα) perfecat passiva, tako u primjerima: *on je njemu se kazal, kako je najden on i njegova sestra* p. 8. l. 12., *ja znam, kako je tvoja prava majka porodila tebe i tvoju sestru, kako ste vi bačeni u vodu* p. 11. l. 38. i 39., *sad se je medvid ustal i vidil je, da je temu njegovemu gospodaru glava odsičena* p. 47. l. 22., *ja sam mislil, da je već moje telo jako dugo pokopano, a ono leži još uvik za sramotu* p. 87. l. 15., *tote lezi, kadi si položen* p. 115. l. 24., *išal je pogledat, ako je ručak kuhan* p. 138. l. 29., *muči, žena, ja se idem opet mučit i trudit, ja sam nigdir napeljan* p. 160. l. 27., *kako bi te prasac ugrizal, kad je zaklan* p. 188. l. 1., *meni je rečeno* p. 205. l. 25., *ja jimam jedan cug soldatov, kim jesu glave odsikane* p. 238. l. 35.

Primjetba 1. Kadkada se u stativskom narječju približuje značenje participa perfecta passiva sa glagolom *jesam* posvema značenju praesenta passiva, tako osobito u primjerima: ***kaj je to, da je u tem varošu se zatvorito,***

da su po sih kućah zatvorita okna i vrata p. 55. l. 31., *zalo, jer su vrata zaključana, a vrat mi se ni tilo razbijat* p. 73. l. 6., *ja sam postal redovni: i tim sam se od vraga odkupil, samo izpisat još nisam* p. 77. l. 34., *morebit bi se kako sglihalo, da bi te ja uzel, jer ja oženit itak nisam* p. 118. l. 22., *u jutro su došli gledat, kemu se je okrenila, a to je ona okrenjena k dečku i okol vrata mu sklopljene ruke jima* p. 125. l. 25. i 26., *a to je vani polje široko i u polju trava zelena, na pedalj velika, a po njoj jesu ruže prestrite* p. 151. l. 10., *a tvoje dite bu išlo najzadnje samo, jako je blatno i zatepeno se od tvojih suz* p. 154. l. 12., *se tri su kraljeve ćeri jednake . . . i se tri su jednako opravljene* p. 240. l. 14.

Primjetba 2. Kadkada imade u stativskom narječju particip perfecta passiva sa glagolom *jesam* značenje futura, tako u primjeru: *obolila ti žena i neozdravila ti, dok ne kušala vode, u koj je skuhano srdce tega drveta* p. 35. l. 19.

ββ) plusquamperfecat passiva, tako u primjerima: *nije ta glava mogla dozvat nijednega hajduka, kad su bili i oni si sašundrati* p. 54. l. 32., *ono nisu bile hruške, kaj su obrodile, nego dušice onih, koji jesu onde potučeni bili* p. 80. l. 11., *tako joj on dokaže sva svoj trud i naput, kako je bil upućen* p. 90. l. 24., *kako to more bit, da bi iz jednega suhega drva, koje je već priko devetdeset i devet let odsičeno bilo, izrasla tako lipa jabuka* p. 90. l. 36., *kad su se najili, onda su išli spat u postelj, koja je bila ondi naredjena* p. 129. l. 12., *kad su povečerali, legli su u postelj, koja je bila tote napravljena* p. 131. l. 37., *na to je dragi bog uzel to telo, stisnil ga je skupa ondi, kadi je bilo razporeno i namazal ga je svetim uljem* p. 232. l. 13. i 14.

Primjetba. Vrlo često se u stativskom narječju približuje značenje participa perfecta passiva sa perfectom glagola *bit (bil sam)* posvema značenju perfecta a kadkada i aorista passiva, tako u primjerima: *tako su bila nagradjena ditca i mati za svoje težke muke i trude, a stara mati kaštigana za svoje grihe* p. 20. l. 23. i 24., *mi se bojimo pojt š njimi, gospone, u njihovu kuću, zakaj smo već dvaput bili dopeljani onamo i dvaput smo bili ondi sašundrani* p. 29. l. 6. i 7., *a ona njemu da svoj zlatni prstanj, na kojem je bilo napisano njezino ime* p. 38. l. 13., *vodi ga harambaša opet dalje u četrti podrum, di su bili novci na četiri talje pregradjeni* p. 54. l. 1., *i tu u tem varošu bilo je se žalostno, se je bilo pozatvorito* p. 55. l. 29., *a ti sada hodi doma i reci gospi, da nek poišće ondi, kadi su bili novci zazidani* p. 87. l. 11., *taj vrag bil je lipo obučen kot i jedan gospon i taj grofov sin je mislil* p. 99. l. 30., *i si su se vragi razbižali, samo on ni mogal, ki je bil na lancu privezat* p. 105. l. 14., *varoš je taj zaklet bil, a onda se je se oživilo u varošu, kad je on odpril vrata* p. 109. l. 10., *ne, ja ću sad povidat, da znate, zakaj sam bil odsudjen na vikovičnji rešt, u kem sam i tako već bil deset punih let* p. 132. l. 17. i 18.

γγ) futur passiva, i to:

ααα) futur I., tako u primjerima: *i tako bude ona odkupita, njezino se telo bude sasipalo* p. 15. l. 5., *mi bumo zveličeni, kaj sam se ja potrudila, da sam te odkupila* p. 75. l. 24., *zato će meni i tebi bog grihe oprostit, da bude tvoj rod zveličen* p. 75. l. 27., *ali i vi budete zveličeni i sva moj rod zato* p. 90. l. 13., *rekal mu je jedan starac, da bu pojit* p. 113. l. 14., *kad su bili ovi u službi oderani, ki su pametni, ti buš tam i do kraja sašundrat* p. 191. l. 21., *i ako ti tih soldatov ne oživiš i jutrom na moje dvorišće ne aušteluješ, tvoja glava bude odsičena i med nje vržena* p. 238. l. 38. i 39.

βββ) futur II., tako u primjeru: *ona je njim rekla, da ne zna, neg da bi morebit iziznala, ali da neka oni njoj zato tri noći občuvaju tu svilu, da ne bu niš skuštrana, a ako je ne občuvaju i ako bude kaj skuštrana, da baš u tem gradu fale još tri tri kršćanske glave, da bu pun, pak da se bu š njihovimi glavami izpunil* p. 93. l. 7.—11.

Primjetba. Particip perfecta passiva i praesens *budem* sa veznikom *da* rabi kadkada u značenju imperativa passiva, tako u primjeru: *jimaš mi napravit zlat ribnjak, da bude zlatom obzidan i da mi bude nutri zlati čun i lanac na čunu i lokot i veslo na čunu i stup, zač bude čun privezan, se mora zlato bit* p. 69. l. 18. i 19.

δδ) conditional, tako u primjerima: *sada da ja javim ove tri straže, one bi bile sbačene* p. 10. l. 28., *a druge oštrije bile bi postavite* p. 10. l. 29., *kako bi onaj bil griha oprošćen, koj jima hižu od kršćanskega košća* p. 79. l. 15.

Primjetba. Ostala se vremena i načini kazuju u passivu activnim oblicima, da jim se dodaje povratno zaime *se.*

ε) U pozdravima rabi particip perfecta passiva eliptično u značenju optativom (imperativnom), tako u primjeru: *faljen bog* p. 78. l. 2.

ζ) Particip perfecta passiva *najden* dolazi u stativskom narječju mjesto activne relativne izreke, tako u primjerima: *na to joj poda lik i pozdravi se s tim svojim najdenim* (= koj ga je našao) *otcem i materum* p. 15. l. 34., *govori on temu mlinaru, svojemu najdenemu otcu* (= otcu, koj ga je našao) p. 77. l. 17. i 25., ali dolazi i u svom pravom passivnom značenju, tako u primjeru: *da sam ja sina oženil s onum najdenum sirotum* (= sa

onom sirotom, koja bi nadjena ili koju je on, grof, našao) p. 23. l. 30.

g) Infinitiva.

α) Infinitivom se dopunjuju mnogi glagoli, kao:

αα) *dat* (dare), tako u primjerima: *pak ga (pismo) ni dal slat onemu, čija su ditca* p. 31. l. 26., *tega sina dal je on vučit mesariju* p. 51. l. 4., *koje jesam dal ja sinoć podkovat* p. 140. l. 26., *oćeš ti meni dat tote prenoćit?* p. 163. l. 29., *oću ti dat prenoćit* p. 163. l. 29., *jednega je dal vučit za šoštara* p. 193. l. 29.

ββ) *jimat* (habere), tako u primjerima: *ja jimam na jedanput šit trim grofovskim ćeram robu* p. 98. l. 19., *ja bi rada jila, da ja jimam kaj jist* p. 111. l. 21.

γγ) *mili mi se* (poenitet, piget me), tako u primjeru: *bratac, mili mi se zlatega grada ostavit* p. 96. l. 20., 28. i 37.

δδ) *moć* (posse), tako u primjeru: *da ni po sem svitu moć dobit hrženega simena* p. 220. l. 25., ali takodjer: *ja ne morem, da večeram* p. 53. l. 11.

εε) *nudit* (offerre), tako u primjeru: *i nudili su ga jist* p. 53. l. 14.

ζζ) *naručit* (curare, jubere), tako u primjeru: *taj grof je valje naručil sim trim ćeram robu šit* p. 97. l. 22.

ηη) *primirat* (cogitare), tako u primjeru: *pak ga primira zet* p. 179. l. 27.

ϑϑ) *probat* (tentare, periclitare), tako u primjerima: *kad su već si probali preskočit* p. 103. l. 11., *jeli bi slobodnó i ja probal preskakat* p. 103. l. 13.

ιι) *tegnit* (posse), tako u primjeru: *i komaj je šnajdar tegnil krojit* p. 98. l. 24.

κκ) *tit* ili *htit* (velle), tako u primjerima: *ali još se ni til dignit* p. 136. l. 34., *meni se ni tilo nju celo vrime vani čekat* p. 139. l. 5., *baba je tila curu zapeljat u peć* p. 155. l. 10., *nisam ga til ubit* p. 220. l. 37.

Primjetba. Particip perfecta activa glagola *tit (til)* sa infinitivom pokazuje radnju, koja se je u stanovito vrieme ili stalnim nekim načinom opetovala, tako u primjerima: *kad je ona tila večer temu svomu vujcu popu postelje delat* p. 61. l. 25. i p. 64. l. 3., *kajgod je vrgla grofova mati u večer u onu hižu, kadi je bila ona roža, to je se tilo nikamor po noći zginit, i tila je ona pitat družinu* p. 143. l. 37. i 38., *kad je til kakovo železo na cesti*

najt, uvik ga je pobral i donesal ga je kovaču p. 215. l. 24., *tako su išli jedanput bog i sv. Petar po svitu i u saku su hižu tili zajt i izpitevat narod, kako koj živi* p. 226. l. 21. i 22., *uvik, kad je tila koja k njemu dojt, til ju je vodit po svojoj letini pak ju je til u pivnicu zapeljat i vodil ju je od lajta do lajta, pak joj je daval kušat vina* p. 258. l. 3.—6. itd.

λλ) *trefit* (contingere, accidere), tako u primjeru: *i trefil je glih dojt k temu šnajdaru* p. 98. l. 14.

μμ) *tribat* (opus esse), tako u primjeru: *kad je tribalo pojt spat* p. 130. l. 28.

νν) *vrć* (ponere), tako u primjeru: *al je prije još doma kruh umisila i vrgla peć* p. 138. l. 26.

ξξ) glagoli, koji pokazuju kretanje, tako u primjerima: *projde hrušku sić* p. 35. l. 38., *i one su se išle jedanput kupat* p. 92. l. 4., *za njimi su se išli kupat njihovi hinjuši* p. 92. l. 6., *da nek projdu po svitu grofovske ćeri iskat* p. 92. l. 15., *i prošli su jih iskat* p. 92. l. 16., *išla ona jedanput k popu upitat ga* p. 114. l. 8., *prošla je ona popa pitat* p. 116. l. 3., *idemo mi iskat divojku* p. 128. l. 9., *hodili smo po dalekem svitu iskat i prosit njemu ženu* p. 131. l. 26., *kad je gospodar išal s voli i slugum orat* p. 134. l. 3., *i ona je prošla tancat* p. 137. l. 37., *i prošla je tancat u svoje kolo* p. 139. l. 4., *hodi šenicu vezat* p. 183. l. 4., *da neka ide brojit svinj* p. 208. l. 38., *po poldan išli su se oni dva opet tuć* p. 250. l. 31., *razišli su se oni valje iskat svojih konjev* p. 256. l. 9.

Primjetba. Kada se koj od pomenutih glagola dopunjuje infinitivom budi koga pomenutoga glagola, tada se i takav infinitiv može jošte nadopuniti infinitivom koga drugoga glagola, tako u primjerima: ***Jabuka ni se til u to nikakor dat uverit*** p. 129. l. 39. i p. 130. l. 13., ***ali gospodar mu se ni til dat u to uverit*** p. 134. l. 5., ***i ni se til dat znat temu soldatu*** p. 230. l. 25.

β) Infinitivom se dopunjuju imena, i to:

αα) samostavna, kao:

ααα) *grihota* (peccatum, flagitium), tako u primjeru: *nije li grihota razmetat ovakovu ditcu* p. 19. l. 39.

βββ) *kvar* (damnum, noxa), tako u primjeru: *kvar bi ju bilo još sašundrat* p. 238. l. 24.

γγγ) *sram* (pudor), tako u primjeru: *a kaj te ni sram tako golega it po svitu?* p. 136. l. 4.

δδδ) *žal* (dolor), tako u primjerima: *sinu je bilo žal posić te dvi jelve* p. 28. l. 13., *sinu je bilo opet žal tu postelj zgorit* p. 28. l. 19., *žal mu je bilo starega pustit* p. 102. l. 8.

ββ) pridavna, kao:

ααα) *dužan* (schuldig, qui debet), tako u primjeru: *saki je svoje dužan zet* p. 89. l. 12.

βββ) *lip* (pulcher), tako u primjeru: *a te jabuke bile su tako lipe vidit* p. 90. l. 27.

γγγ) *lagodan* (commodus, expeditus), tako u primjeru: *bit ćeš lagodniji uzet od nje grozja* p. 14. l. 37.

δδδ) *mogućan* (qui potest), tako u primjeru: *ja mislim, da jesam mogućan njihovu ćer otet zmaju* p. 46. l. 29.

εεε) *velik* (magnus), tako u primjeru: *da je veći vidit* p. 19. l. 9.

ζζζ) *vridan* ili *vredan* (dignus), tako u primjerima: *kaj bi s onim vredno bilo učinit* p. 60. l. 22., *a s prokletstvom ti nije vridno nikakovega računa jimat* p. 119. l. 30.

γ) Infinitivom sa priedlogom *za* dopunjuju se glagoli, kao:

αα) *dat* (dare), tako u primjerima: *daj joj kaj za pojist* p. 120. l. 33., *da jim da živo ko stvorenje za pojist* p. 141. l. 18., *ona ni jim tila dat živega stvorenja za pojist* p. 141. l. 19.

ββ) *dojt* (venire), tako u primjeru: *a njoj je došlo za rodit* p. 226. l. 36.

γγ) *izvadit* (eximere, excipere), tako u primjeru: *i izvadi iž nje srdca za skuhat* p. 36. l. 4.

δδ) *jimat* (habere), tako u primjeru: *ti jimaš još za it dvanajst dan po toj šumi* p. 51. l. 34.

εε) *najt* (invenire, reperire), tako u primjerima: *da će kadi kaj najt za potrošit* p. 111. l. 8., *jel bi mi mogli ovdi kakovu lipu divojku najt za ženit* p. 128. l. 14.

ζζ) *odmirit* (dimetiri), tako u primjeru: *dokle su mu odmirili za špancirat* p. 163. l. 27.

δ) Infinitivom sa priedlogom *za* dopunjuju se imena, i to:

αα) samostavna, kao:

ααα) *doba* (aetas), tako u primjeru: *ja jimam samo jednu jedinu ćer najlipše je dobe za ženit* p. 246. l. 32.

βββ) *glava* (caput), tako u primjeru: *jer je strašno dobre glave bil za vučit* p. 89. l. 36.

γγγ) *red* (ordo), tako u primjeru: *onda je došal red za umrit na onega starca* p. 80. l. 14.

ββ) pridavna, kao:

ααα) *dobar* (bonus), tako u primjeru: *tamo je bilo sega dobrega za jist* p. 153. l. 5.

βββ) *mudar* (sapiens, prudens), tako u primjeru: *ona je bila najmudrija za projt* p. 46. l. 19.

γγγ) *siguran* (tutus), tako u primjeru: *da ni ni on sam siguran za k njemu pojt* p. 221. l. 34.

ε) Infinitivom se izražava želja, kada mu se predmeće veznik *da* sa glagolom *je* ili *more*, tako u primjerima: *da mi se more još neg jedna raca stvorit takova kot' je i ova bila* p. 36. l. 23., *i sanja se njemu jednu noć, da je njemu sada vidit onega starca* p. 89. l. 39., *ah, bože moj, da je meni znat, kako je pod galgami* p. 255. l. 20.

ζ) Infinitivom i praesentom glagola *tit* ili *htit (hoću, oću, ću)* opisuje se futur I., tako u primjerima: *oćeš ti it s manom* p. 5. l. 20., *ne ću it nikamor* p. 5. l. 23., *ja ću to se dat tamo odprimit* p. 5. l. 26., *živit ćemo itak* p. 6. l. 30., *ja ću vas hranit isto tako kot' svoju pravu ditcu* p. 7. l. 28., *sestro, ovo je naša majka, mi ćemo se njoj poklonit i reć ćemo joj: „dobar večer"* p. 18. l. 16. itd.

h) Glagolskoga samostavnika.

α) Glagolski se samostavnik pravi:

αα) od trajnih glagola, tako u primjerima: *jesi li zadovoljan s ovakovim grihe odvežianjem* p. 88. l. 19., *ja nimam više ni pol krajcare u celem mojem življenju* p. 88. l. 37., *da bi jim dal življenje do smrti* p. 92. l. 13., *na to mu je taj dečko pripovidal se svoje življenje* p. 100. l. 39., *neg je na se njeno škriputanje zamučal* p. 113. l. 21., *ali tebi bit će za to falinga i pri tvojem vojevanju* p. 119. l. 14., *a ove dvi stotine jimaj za zdržavanje svoje* p. 152. l. 1., *ti si mi se molil i ja sam ti življenje dal* p. 152. l. 3., *sega si me življenja mentoval* p. 193. l. 19., *ja sam i onemu diteščcu obsudil življenje* p. 227. l. 32.

ββ) od svršenih glagola, tako u primjerima: *da jim da živo kò stvorenje za pojist* p. 141. l. 18., *ona ni jim tila dat živega stvorenja za pojist* p. 141. l. 19., *ja je sada ne bi pušćal za se naše premoženje* p. 146. l. 39., *ja sam znal za to dogodjenje* p. 230. l. 14., *dal je na spoznanje celemu svitu* p. 251. l. 15.

β) Glagolski samostavnik rabi u stativskom narječju i u

pluralu, tako u primjerima: *taj stari je dobro znal se njegove pute, trude i mišljenja* p. 51. l. 31., *sinko, ja znam dobro se tvoje pute, trude i mišljenja* p. 51. l. 34., *i pripovidal je njemu sa njegova pripećenja* p. 165. l. 31.

γ) Glagolski samostavnik na *je* imade pravilno activno značenje (življenje, škriputanje, vojevanje, zdržavanje, premoženje, mišljenje), redje passivno ili medijalno (stvorenje, dogodjenje, spoznanje, pripećenje).

δ) Pored glagolskih samostavnika na *je* imade u stativskom narječju samostavnika i drugčije izvedenih iz glagola. Spominjem samo neke, kaki nisu obični u štokavštini. Taki jesu:

αα) koji se prave nastavkom *če*, kao:

ααα) *kršćenče* (= što je kršteno, kršten čovjek), tako u primjeru: *sake godine potroši taj zmaj jedno kršćenče* p. 46. l. 13.

βββ) *najdenče* (= što je nadjeno, nadjeno čeljade), tako u primjeru: *nego ću zet za ženu naše najdenče, kaj smo ga pod hruškom našli* p. 23. l. 27.

γγγ) *živinče* (= što živi, životinja), tako u primjerima: *a u lozi ćeš kadi striljat kakovo živinče* p. 244. l. 6., *pak od onda više nijedno živinče niš ne veruje lisici* p. 267. l. 23.

ββ) koji se prave nastavkom *na*, kao *lovina* (= što je ulovljeno), tako u primjeru: *gospodine, njihova lovina sama divani* p. 62. l. 23.

γγ) koji se prave nastavkom *c*, kao:

ααα) *napeljavac* (= koj napeljuje), tako u primjeru: *hodi od mene, ti napeljavac, ja sam već iz davna znal* p. 182. l. 18.

βββ) *vladavac* (= koj vlada), tako u primjeru: *bit ćeš za manom vladavac i car u carevini* p. 46. l. 30.

(Konac će sliediti).

U Karlovcu, koncem travnja 1889.

Izpravci nekih opaženih krupnijih pogrešaka:

Na strani 5. u redku 8. odozgo dodaj iza rieči *praedicat* rieč *(copulu)*.

„ „ 19. i 20. štampane su pomutnjom kod povratnih zaimena druge dvie trećine *primjetbe 2.* krupnijim slovima mjesto sitnijima.

Na strani	22.	u redku	15.	odozgo	dodaj	iza rieči *kojim si* rieč *dosad*.
„	„ 26.	„	6.	odozdo	čitaj	mjesto rieči *grlenih* rieč *ustnih*.
„	„ 34.	„	11.	odozgo	„	pred riečju *pri* rieč *priedlog*.
„	„ 40.	„	13.	„	„	mjesto rieči *trošiš* rieč *strošiš*.
„	„ 40.	„	14.	„	„	„ „ *trošila* rieč *strošila*.
„	„ 60.	„	7.	odozdo	„	iza rieči *dativom se* rieči *sa priedlogom k*.
„	„ 60.	„	5.	„	„	„ „ *cajt je* rieč *k*.
„	„ 64.	„	11.	„	„	mjesto rieči *ascultando* rieč *auscultando*.
„	„ 81.	„	17.	odozgo	„	„ „ *primeće* rieč *predmeće*.
„	„ 86.	„	13.	„	„	„ „ *pokazuje* rieč *pokazuju*.
„	„ 88.	„	8.	„	„	„ „ *ruže* rieč *rože*.